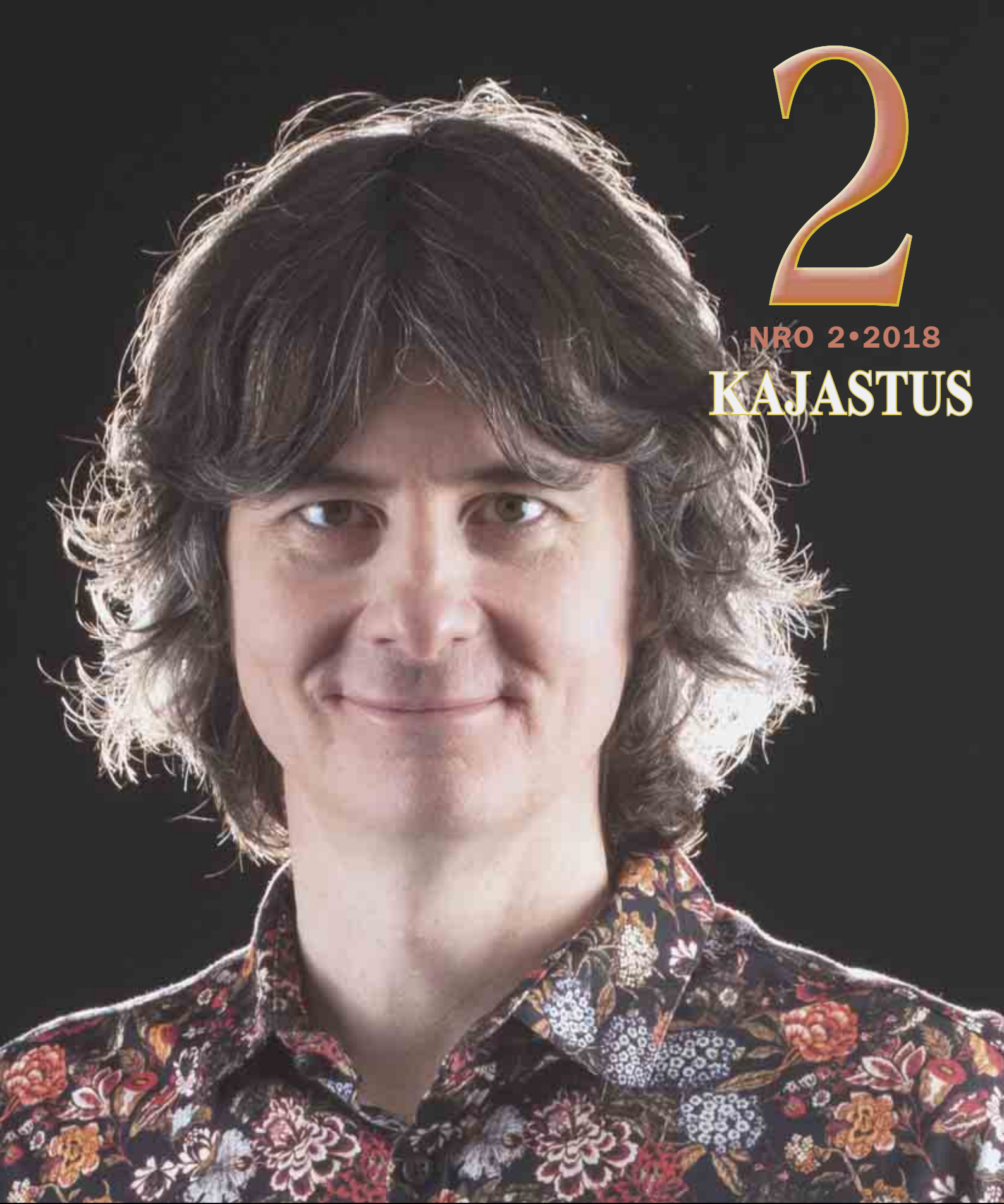

A portrait of Antti Tuomainen, a man with dark, wavy hair, smiling slightly. He is wearing a dark shirt with a colorful floral pattern. The background is dark.

2

NRO 2•2018

KAJASTUS

VIERAANA ANTTI TUOMAINEN

- VUODEN KUUNNELMA • VUODEN ÄÄNINÄYTTÉLIJÄ
- TERRORISMIN JÄLJILLÄ 2: PELKOA EI SAA LIIOITELLA
- KAJASTUKSEN KESÄN NÄYTTELYOPAS

Eija-Liisa
Markkula

PÄÄKIRJOITUS

Räävelissä tänään

Tulimme ystävättäreni kanssa kuulostelemaan ja katsastelemaan 100-vuotiaan Viron pääkaupungin elämänmenoa; onko jokin muuttunut muutamassa viime vuodessa, mitä on meneillään? Kaupungissa asuu 440 000 henkeä eli kolmannes koko maan väestöstä. Mikä on asuessa, onhan tallinnalaisille joukkoliikenne ilmaista! Meiltä muiltakaan ei veloiteta kuin kaksi euroa per matka.

Meidät hotellille vievässä taksikuskissa henkilöityy nyky-päivä ja vanha; Hän puhuu varsin sujuvaa englantia, mutta maksaessani seitsemän euron matkan kymppillä paljastuvat 80-luvulta peräisin olevat käytöstävät. Hän ei heti aio antaa takaisin, vaan kun en mene ulos, heittää kahden euron kolikon käteeni eikä enää sano meille mitään. Käteismaksun kuitittomuutta koemme muuallakin.

Turistikausi ei selvästi ole vielä alkanut. On rauhallista ja hiljaista, syreenit ovat juuri puhkeamassa ja tuoksuvat. Kaupunki on siisti, vanhat rakennukset jököttävät entisöinnin ansiosta arvokkuuttaan lisänneinä ja ryhdistäytyneinä. Hotellimme Unescon maailmanperintökohteisiin kuuluvassa Vanhassa kaupungissa on viihtyisä ja menneiden aikojen tyyliin sisustettu.

Historian lehdillä kaupungista on ensimmäinen maininta 1100-luvulta. Se on kuulunut tanskalaisille, saksalaisille, ruotsalaisille ja venäläisille. Suomalaiset kutsuivat sitä Rääveliksi. Nimen uskotaan juontuvan saksankielisestä Revel-nimestä. Tallinna-sana oli alun perin Taani linn, joka tarkoitti tanskalaisten linnaa. Kaupungin tiedetään olleen Hansaliiton vilkas kauppapaikka.

Nykypäivänä vaikuttaa siltä, että hinnat ovat nousseet melkein samalle tasolle kuin Suomessa. Varallisuustaso ja väestön ostovoima ei kuitenkaan ole noussut samassa tahdissa, joten jotkut kalliit merkkiliikkeet ovat lopettaneet. Toisaalta turistien määrä on vähentynyt. Kaduilla kulkevien turistien kuulemme puhuvan lähes yksinomaan suomea. Minulle kerrotaan, että virolaiset itse suosivat lomakohteenaan nykyään Romanian aurinkorantoja.

Vältämme shoppailua ja kaupasta toiseen säntäilyä, mutta poikkeamme aivan tarkoituksella kuuluisaan merkkiliikkeeseen, jolla on toimipisteitä myös Helsingissä. Verthailemme merkin sisäänostoja. Tallinnassa vaatteissa on paljon enemmän koristeellisia yksityiskohtia, pitsiä, rimpuja ja rusetteja, Helsingissä korostuu selkeälinjaisuus, värit ja kokonaisuus. Käymme tietenkin Karnaluksissa, puikkoja heiluttavien suomalaisnaisten tuntemassa lankamekassa. Lähistöllä ei näy suomalaisia busseja, kaupassa on vain kaksi suomalaisryhmää. Hinnat ovat niin korkeat, ettei enää kannata tulla täältä sukkalankoja hakemaan! Ihan lankoja kyllä riittää suuren hallin täydeltä.

Englanti tuntuu olevan tallinnalaisten toinen kotimainen. Sitä puhutaan varsin sujuvasti joka puolella. Juuri kukaan ei enää osaa eikä ymmärrä suomea, mikä on kielipoliittisesti suuri ja nopea muutos. Itsekseni ihmettelin sitäkin, että Suomen ja Viron hallitusten välisessä molempuoleisessa 100-vuotistaipaleiden kunniaksi tämän kuun alussa pidetyssä juhlakokouksessa puheet pidettiin englanniksi näiden tuttujen, lämmintä yhteenkuuluvuutta henkivien omien kielten sijasta!

Kadriorgin palatsissa en ole aiemmin käynyt. Siellä sijaitsevat Viron valtion ulkomaisen taiteen kokoelmat. Pietari Suuri rakennutti palatsin keisarillisen perheen kesäpalatsiksi 1700-luvun alkupuolella. Se on nimetty keisarinna mukaan "Katariinan laaksoksi". Barokkityylisen palatsin suunnitteli italialainen arkkitehti esikuvinaan Versailles ja Wienin Schönbrunn. Palatsi on entisöity vuosituhannen vaihteessa. Rakennus on roosaan vivahtava kermanvärisine tehosteineen. Sisällä huomiota herättävät vahvoilla väreillä maalatut seinät ja monet kullanväriset takorautakoristeet.

Ympäröivä puistoalue on kunnostustöiden alaisena. Kauppana samalla puistoalueella sijaitsee myös modernin taiteen museo Kumu, mutta sinne emme tällä kertaa ehdi. Sen sijaan poikkeamme Mikkel-museoon, jossa on esillä venäläisen Nikolai Kormashovin neuvostovallan aikana salaa keräämä laaja ikonikokoelma. Meillä on onnea; oppaaksemme ryhtyy sattumalta paikalla oleva suomalainen asiantuntija.

Viron presidentin virka-asunto sijaitsee Kadriorgissa, mutta ei varsinaisessa palatsissa. Vuonna 2014 aletut peruskorjaustyöt Rocca al Mare kaupunginosassa sijaitsevan Libertin huvilan kunnostamiseksi presidentin uudeksi virka-asunnoksi ovat vielä kesken, mutta niiden uskotaan valmistuvan niin, että nykyinen presidentti Kersti Kaljulaid pääsee muuttamaan sinne lähivuosina.

Mutta sokeri pohjalla: parasta Tallinnassa ovat ehdottomasti ravintolat ja kahvilat! Trendikkäin ravintola sijaitsee osoitteessa Rataskaevu 16. Yritin varata pöydän sähköpostitse kaksi päivää etukäteen, en onnistunut. Illastimme sen sisäravintolassa, joka kantoi antiikin siivekkään runoratsun nimeä. Olimme erittäin tyytyväisiä, joskin sattui hauska yllätyskin. Halusin kokeilla jälkiruokaa, jossa oli vaahtoa monista marjoista ja mannaryynejäkin ja kermamaitoa. En osannut aavistaa, että tulossa oli vispipuuroa marjoilla koristeltuna kermamaidon kera! Ai, että oli hyvää!

Tallinna, keskiviikkona 16. toukokuuta -18

Eija-Liisa Markkula

- 2 Pääkirjoitus • Eija-Liisa Markkula
4 Kirjailijavieraana Antti Tuomainen • Gyöngyi Pere-Antikainen
7 Yhtä juhlaa Kaustisella • Helena Taskila
8 Vuoden kuunnelmat palkittiin • Sari Kekkonen
10 Vuoden ääninäyttelijä Minttu Mustakallio • Ali Kinnunen
12 Korttien kuningatar • Ali Kinnunen
15 Kajastuksen kesänäyttelyopas
20 Kajastuksen toimittajan Euroviisuraportti • Heidi Ikäheimonen
22 Donna kävi kylässä • Riikka Hänninen
24 Terroristien jalanjäljillä 2 • Pasi Päivinen
27 Terveisiä Saksasta 1 • Jonna Mononen
28 Luontokuvaajamme löysi ikivanhoja konkreettiokiviä
• Pasi Ahponen
30 Vammaisuuden vaiettu historia • Tuula Paasivirta
32 Hatunvaihtoa lastenkamarissa näytelmää tekemässä
• Niko Marjamaa
34 Viron apostolisten kirkkojen jäljillä • Marianne Tenhami
38 Kuva: Rainer Ressler • Marianne Tenhami
40 Sylvi Sarapuu - kulttuurituottaja • Tanja Rantalainen
43 Rantasipin jäljillä • Timo Kuoppala
44 Yövaelluksella Nuuksiossa • Rauni Laihonen
46 Jumalan rakastaja Jussi Parviainen • Pilvi Meriläinen
48 Vain toinen voi voittaa 2 • Anne Huttunen
50 Miksi ironia? • Aila Malkki
51 Lukunurkassa elämäntaito • Timo Leinonen
52 Heijastuksia • Gyöngyi Pere-Antikainen
53 Kulttuurin tuulahduksia • Tanja Rantalainen
54 Vinokas • Olli Lehtinen
55 Opaskoira Pekko • Marianne Tenhami
56 Helmikko • Riitta-Kaisa Voipio
57 Pisteitä • Jouko Lehtonen
58 Hanskin sanakori • Hannes Tiira
59 Ruudukko ja edellisen ratkaisu
64 Mauri ja Mustis • Timo Kokkila

Vuoden kuunnelmat palkittiin, sivu 8.

Hatunvaihtoa lastenkamarissa, sivu 32.

Kesänäyttelyt kutsuvat! sivu 15.

Painopaikka
ForssaPrint 2018
ISSN 0357-8682

**Kajastus ilmestyy
neljästi vuodessa.
88. vuosikerta**

Julkaisija
Näkövammaisten
Kulttuuripalvelu ry
(valtakunnallinen
yhdistys)

Päätoimittaja
Eija-Liisa Markkula
Vastaava toimittaja
Ali Kinnunen
puhelin 040 568 8148
Ulkoasu ja kuvat
www.textix.net

Lehtitoimikunta

Eija-Liisa Markkula
Gyöngyi Pere-Antikainen
Tanja Rantalainen
Ali Kinnunen
Helena Taskila

Tilaushinnat

*Tilaus sisältää paperilehden ja
samansisältöisen verkkolehden
luku-oikeuden*
Vuosikerta 69 euroa,
Jäsen tilaus 30 euroa,
Jäsenen lahjatilauks 40 e,
Verkkolehdeä ei voi tilata
erikseen.

Kajastuksen tilaajapalvelu

045 170 1177
Tilaajapalvelun sähköposti
tilaajapalvelu@kajastuslehti.fi

Toimituksen käyntiosoite

Marjaniementie 74 A
Iiris-talo, Itäkeskus, Helsinki
Toimituksen postiosoite
Kajastus
Marjaniementie 74 A
00930 HELSINKI
Toimituksen sähköposti
kajastus@kajastuslehti.fi

"Paras palkinto on seuraava kirja"

Antti Tuomaisen kirjailijavierailu

Teksti: Gyöngyi Pere-Antikainen

Kuva: Markus Schulte / Like

“Kirjoittaminen oli ajattelemista, maailman järjestelemistä. Sen avulla pääsin selvyyteen siitä, mitä olin tosiasiaa tekemässä, mitä mieltä mistäkin. Kirjoittaessa sain suljettua kaiken muun ulkopuolelle. Se oli salaisuuteni. Se oli totuus kirjoittamisesta. Riippumatta elämäntilanteestani, siitä, mitä maailmassa muuten tapahtui, kirjoittaessa olin onnellinen. Tai niin onnellinen kuin kai yleensä voin olla. Vaikka olisin kirjoittanut jostain täysin muusta kuin siitä mikä mieltäni askarrutti, sanojen järjestäminen ja lauseiden muodostaminen paperille auttoi niihinkin ongelmiin, joista en sillä hetkellä välttämättä kirjoittanut. Kirjoittaminen oli se, joka teki päivästä eletyn, täysipainoisen. Kun en kirjoittanut, se alkoi näkyä, ainakin itselleni, jo parissa päivässä. Kaikesta tuli hajanaista, mitä pitempään kirjoittamattomuutta jatkui, sen irrallisemmaksi ja levottomammaksi mieleni tuli ja lopulta en enää tiennyt, mitä mieltä olin mistään ja mikä oli paikkani, mitä ylipäättäen olin tekemässä.”

Tämän ars poetican lausuu toinen päähenkilö Antti Tuomaisen romaanissa Kaivos. Samaiset lauseet kuvaavat yhtä lailla itse kirjailijaa, joka on suomalaisen rikosromaanin erityislaatuinen kiintotähti.

Tuomaisen seitsemän romaania löytyvät kirjastoluokan Jännityskirjallisuus alta. Tuomainen ei valinnut lajiaan tai genreä tietoisesti, vaan ”itselle luonteva tapa kertoa tarinoita näyttää olevan tällainen”. Rikoskirjallisuuden dynamiikkaa ja jännitteitä käyttämällä voi tutkia ihmisiä ja heidän toimintaansa.

”Haluan aina kirjoittaa ihmisistä, jotka joutuvat tiukkoihin paikkoihin, joille tapahtuu jotain täysin käsittämätöntä, uskomatonta tai kauheaa, jotka joutuvat toimimaan tilanteissa, joissa normaalin elämän lainalaisuudet eivät päde, joutuvat tekemään ratkaisuja, joissa panokset ovat valtavan suuria”.

”Rikosromaani on dramaattinen kehys, joka tarjoaa tavan käsitellä itseäni kiinnostavia teemoja, kuten oikean ja väärän, totuuden ja valheen, syyn ja seurauksen suhde ja kaikki se harmaa alue, joka siihen väliin jää”, kertoo Tuomainen. ”Rikosjuoni on tapa saada ihmiseni liikkeelle, toimimaan. Jännittävin ei ole rikollisen jahtaaminen,

vaan tarinan keskiosa, se, miten ihmiset toimivat, miten heidän matkansa polveilee kohti ratkaisua ja erityisesti se, mitä tapahtuu ihmisten välillä.” Tuomainen sanookin kirjojensa pääteemana olevan aina jokin ihmisten välinen suhde, naisen ja miehen, äidin ja pojan, isän ja pojan tai veljesten suhde.

Antti Tuomainen on kotoisin Helsingistä, missä hän on viettänyt suurimman osan elämästään lukuunottamatta vaihto-oppilasvuotta Yhdysvalloissa ja merkityksellisen elämänvaiheen muurin sortumisen jälkeisessä Berliinissä. Nuoruuden koripallon peluu jäi Tuomaisen tajutessa noin 18-vuotiaana aikovansa kirjailijaksi. Tähän voimakkaan sysäyksen antoi kirjailijan lämmöllä ajattelema luki-on opettaja Aino Järvinen. Kun nuorukainen kirjoitti varsin omaperäisiä aineita, opettaja oli aina kannustamassa häntä ja suosittelemassa tutustumisen arvoisia runoilijoita ja kirjailijoita Saarikoskesta Byroniin. Tärkeimpiin kuuluvan opetuksen Tuomainen sai ylioppilaskirjoituksissa, kun asiatekstin sijaan hän kirjoitti annetusta aiheesta mielikuvitukseen pohjautuvan tarinan. Arvosana osoitti ratkaisevan pointin: tarinan ei tarvitse olla ihan totta, mutta sen pitää olla uskottava.

Englantilaisen filologian opiskelujensa aikana Tuomainen kirjoitti koko ajan runoja ja novelleja, vaikka mielessä siinsi ajatus kokonaisesta romaanista. Elämä oli kuitenkin varsin sekavaa ja rajua, ”hölmöjäkin asioita tuli tehtyä”, hän naurahtaa. Berliinissä syntyi kuitenkin romaaninpitäinen käsikirjoitus Berliinissä romaania väsävästä nuoresta miehestä, Tuomaisen osoittaessa näin itselleen pystyvänsä kirjoittamaan pitkää proosaa. Elantonsa hän sai työskentelystä mainostoimistossa copywriterina, kuten myöhemmässä elämässään vielä useiden vuosien ajan. Hän uskalsi kuitenkin heittäytyä täysipäiväiseksi kirjailijaksi ja hänen esikoisromaaninsa Tappaja, toivoakseen ilmestyi vuonna 2006 pienen Myllylahti-kustantamon julkaisemana. ”Kirjani syntyvät siten, että jotkut muut kirjat jäävät syntymättä”, kuvaa kirjailija tapaansa kirjoittaa, antaa tarinan viedä tai hylätä, ellei se vie, ”uoman hakemista”.

Esikoistaan kirjoittaessa Tuomainen ymmärsi ensimmäisen kerran, miten yhdistää juonellisesti tarinaan aikomansa teema: oikean ja väärän, vastuun ja koston suhde ja kysymys, saako pahan tappaa. Hän päätti miettiä, mistä hän itse lukijana oikein pitäisi ja kääntyi kohti amerikkalaiselta kirjallisuudelta saamiaan vaikutteita. Suomalaisista esikuvista Juha Seppälä, Veijo Meri, Salama ja Alpo Ruuth vilahtelevat leimallisina muistijälkinä romaanissa, joka valloittaa karhealla ja kaihoisalla atmosfäärillään. Tarinassa velkaantunut pikkurikollinen luuseri päättää pala-

ta kaidalle tielle raitistuttuaan ja löydettyään uuden rakkaan AA-palaverista. Menneisyydestä ilmaantuu kuitenkin vanha kaveri, joka palkkaa hänet tappamaan vaimonsa aikanaan murhanneet kaksi vankilasta juuri vapautunutta murhamiestä. Tuomainen kertoo tienneensä ensimmäisen kerran, mitä todella teki ja sen, että tällä teoksellaan hän ylittäisi kustannuskynnyksen.

Esikoista seurasi jälleen hapuilua ja valtava määrä pöytälaatikkotekstejä. Samaan aikaan työelämä määräsi tahdin ja uuden romaanin kirjoittamiselle jäi lyhyitä patkka-aikoja iltaisin, viikonloppuisin ja lomalla. Omituista kylä: tämä äärimmilleen viritetty ja paineistettu työtahti näkyy seuraavassa romaanissa myönteisellä tavalla, romaani Veljeni vartija on puristettu erittäin tiiviiseen ja tehokkaaseen muottiin. Se on sukutarina, jossa kolmen sukupolven miesten ja siinä sivussa vähän naistenkin kohtalot ja rikokset kulkevat kolmella aikatasolla, risteytyvät, lomittuvat ja lopulta yhdistyvät.

Heti kirjan ilmestyttyä tuomainen sai mainostoimistosta potkut, "elämäni onnenpotkut", naurahtaa hän, sillä kädessä oli tuore kirja ja mielessä jo seuraava, vieläpä uuden suuren kustantamon siipien alla. Ensitapaaminen uuden kustantajan kanssa sujui kuitenkin varsin jäykästi kirjailijan esiteltyä uutta kirjaideaansa, joka oli kovin erilainen kuin kustantajan odottama linjaus.

Tuomainen luki niihin aikoihin paljon ilmastonmuutosta käsittelevää kirjallisuutta ja koki, että siinä olisi loistava tausta ja tapahtumapaikka miehen ja naisen suhdetta pohtivalle romaanille. Hän sisällytti ensimmäiseen versioon paljon taustatietoa ilmastonmuutoksesta, sitten hän karsi niitä rankalla kädellä pois ja antoi aistillisten vaikutteiden, hajujen ja makujen, äänien ja kuvien puhua puo-

lestaan. Näin syntyi Parantaja, Vuoden johtolanka -palkinnolla palkittu ja melkein kolmeenkymmeneen maahan myyty Tuomaisen todellinen läpimurtoteos.

Parantaja on dystopia, joka tapahtuu nykyaikana, meidän tuntemassamme Helsingissä, jota ilmastonmuutos on runnellut pahasti ja jossa liikkuu salaperäinen massamurhaaja teloittaen perheitä, joiden jonkun jäsenen hän uskoo toiminnallaan edesauttaneen ilmastonmuutoksen kiihtymistä. Päähenkilö on runoilija-toimittaja, joka etsii kadonnutta vaimoaan ja joutuu asioita ja yhteyksiä selvitellessään silmätysten heidän kummankin menneisyyden kanssa ja kysymään itseltään jokaisen parisuhteen perustavaa laatua olevan kysymyksen: miten hyvin tunnemme läheisimpiä ihmisiä, miten menneiden aikojen teot vaikuttavat suhteeseemme. Parantaja on maailmanlopun kirja ja rakkaustarina, dystooppisessa maisemassa perusvirityksenä on kuitenkin toivo ja lämpö, ihmisten välistä löytyy asioita, joita varten voi jatkaa.

Parantajaa lukiessa kannattaa kiinnittää huomiota myös erityisen upeaan kieleen, joka valloittaa ja jää mieleen kummittelemaan, vaikka juoni vetääkin lukijaa kiihkeään lukutahtiin. Nuorena runoilijaksi aikonut Tuomainen korostaa: "Sen lisäksi, että kirja on tarinansa, henkilöidensä ja miljöönsä taholta kiinnostava, sen kielen ja tekstin on oltava myös nautittava - ja tämä tekee kirjoittamisesta aika hidasta. Tekstiä on hiottava paljon, ei voi jättää mitään suurin piirtein ymmärrettäväksi, vaan asiat on ilmaistava täsmällisesti ja mieluummin tiiviisti. Samalla tekstin runollisuus on erittäin tärkeä. Tekstin ja kielen hiominen onkin työn osa, mistä itse nautin paljon." Ja lukija nauttii vetävän rikosjuonen ohella yhtä paljon pieniä tunnelmia nerokkaasti tiivistävistä lauseista, kuten "syksy hamusi maisemaa koleaan syliinsä".

Sekä yleisö että kustantaja odottivat maailmanmenestykseen yltäneelle Parantajalle jatkoa, kenties sarjaa "rätäsateessa rämpivästä Helsingistä". Seuraavassa romaanissa sataakin lunta, koko ajan ja kymmenin ja taas kymmenin eri sanoin ja vivahtein ilmaistuna. Mutta romaani-sarjaa Tuomainen ei mielestään pysty kirjoittamaan. Kun romaanista on jäljellä enää viimeinen neljännes, kirjailija miltei piiskaa itseään jaksakseen loppuun, tietäen, että "palkinto on, että saat aloittaa uuden jutun". Jokainen kirja on oma erityinen maailmansa, eikä kirjailija aio jäädä kiinni yhteen tuttuun ja tutkittuun maailmaan, uteliaisuus ajaa häntä ja uuden kirjoittamisen ajatuksesta hän saa voimaa.

Kun Parantajan jälkeen kaikki tuntuivat tienneen kirjailijaa paremmin, mitä ja miten hänen olisi kirjoitettava seuraavaksi, hän joutui suurten paineiden ja odotusten taakan alle ja vuosi meni kaapinkokoista virtuaalipöytälaatikkoa teksteillä täyttäen. Tavallisestihan Tuomaisen romaaneissa tärkeintä ei suinkaan ole rikoksen selviäminen ja tekijän kiinni jääminen, vaan tarinan ydin on josain romaanin keskivaiheessa, kun henkilösuhteet joutuvat äärimmäisiin asetelmiin. Tällä kertaa hän kuitenkin halusi palata vanhan ajan mysteeriromaanin elementteihin ja noudattaa perinteisen rikosjuonen yleisimpiä lainalaisuuksia.

► Synkkä niin kuin sydämeni -romaani, jonka nimi viittaa Eino Leinon erääseen vähemmän tunnettuun runoon ja päähenkilön nimenä puolestaan on Aleks Kivi, on äidin ja pojan tarina. Äiti katoaa pojan ollessa 13-vuotias ja poika, poimittuaan pieniä vihjeitä ja muistonpalasia vuosien ajan, pestautuu aikuisena talonmieheksi kartanoon, tarkoituksenaan käretyttää äitinsä murhaajaksi arvelemansa kartanon rikas omistaja ja kostaa. Romaani on näytelmäntyyppinen suljetun maailman rikosromaani, josta on tekeillä elokuva. "Jos Eino Leino, Raymond Chandler ja Alfred Hitchcock olisivat saaneet yhteisen lapsen, ehkä se olisi joutain tämän suuntaista", nauraa Tuomainen.

Tästä romaanista lähtien Tuomaista on totuttu pitämään Helsinki noir -kirjallisuuden edustajana. Noir on alunperin ranskalaisten antama nimi tietäntyyppiselle amerikkalaiselle kirjallisuudelle. Sen ominaispiirteisiin kuuluu, että siinä keskeisinä toimijoina ovat epätavallisiin olosuhteisiin joutuvat tavalliset ihmiset, jotka eivät voi turvautua virkavaltaan. Noir-rikosromaanit ovat tyypillisesti myös synkkäsävyisiä, tapahtumapaikat pääasiassa urbaaneja ja hahmot vähäpuheisia ja hymyttömiä, tämä kaikki kuitenkin parhaimmillaan kirjallisesti herkullisella tavalla ratkaistuna. Tuomainen korostaa, ettei hän ainakaan tietoisesti kirjoita noiria, "tämä on pikemminkin portinvartijoiden määritelmä".

Tuomaisen henkilöille ominaista on myös tietty pakko-mielteisyys, intohimo edustamassaan asiassa, jossa on päästävä perille ja tuloksiin ja joka vaatii suuria uhrauksia ja luopumisia. Perhe, rakkaus ja ystävyys joutuvat syrjään pakottavan asian jyrätessä. "Tarina on ikään kuin dynamo, ehtymätön voima, joka alusta loppuun pakottaa liikkeelle", luonnehtii Tuomainen. Päähenkilöiden yhteinen piirre on myös tinkimättömyys ja poikkeuksellisen korkea moraali edustamassaan asiassa tai työssä, olkoonkin se vaikka niinkin äärimmäisen hankalasti moraalisesti mielletty asia kuin esimerkiksi palkkamurhaajan työ.

Korkea ammattimoraali näyttelee suurta roolia romaanissa Kaivos, joka kaivautuu syvälle isän ja pojan suhteeseen, kummankin menneisyyteen, kohtaamattomuuteen ja sen ylittämiseen tähtääviin yrityksiin. Kun tarina ja yhdistävä linkki oli pitkään mietinnässä, tarjosivat alkusysäyksen tarinan konkreettisiin kuvioihin Talvivaara-aiheiset uutiset. "Kuvittelin, etteivät nuo uutiset jatkuisi kovin pitkään, ja miten kävi!", huokailee kirjailija.

Romaanin perusasetelma on isän ja pojan mahdollisimman jännitteinen suhde. Isä, joka jätti perheensä poikansa ollessa vasta vauva, palaa Helsinkiin 30 vuoden jälkeen ja kohtaa toimittajapoikansa. Samaan aikaan poika saa vihjeitä Lapissa sijaitsevaa kaivosaluetta uhkaavasta ympäristökatastrofista. Isä ja poika ovat monella tavalla janan ääripäissä: tätä tavoitetta palvelee heidän sijoittamisensa ammattiensa kannalta spektrin ääripäihin. Poika on totuutta etsivä toimittaja ja isä kammottavaa ja anteeksi-antamatonta ammattiaan erittäin moraalisesti harjoittava, mutta totuutta salaava palkkamurhaaja. Tämä romaani on myös eräänlainen oodi kirjoittamiselle - osoituksena artikkelin alun sitaatti.

Kaivos lienee toistaiseksi Tuomaisen uran vakavahenkilöisen virran huipentuma. Uran toinen uoma vie näennäi-

sesti toiseen suuntaan, kohti mustan huumorin ja absurdiuden sävyttämiä rikostarinoita. Kirjailijan mielestä uuden lukijaehdokkaan kannattaa napata hänen romaaneistaan ensilukemiseksi kuudes romaani Mies joka kuoli ja siitä voi jatkaa joko edellisiin vakavampiin tai vielä crazympään uusimpaan kirjaan nimeltä Palm Beach Finland.

Mies joka kuoli on yhtäaikaan hervoton ja liikuttavan kaunis, farssi ja ylistys elämälle. Ensimmäisellä sivulla mies saa kuulla kuolevansa aivan lähiaikoina väijäämättä tappamaan myrkytystilaan. Mies on vielä nuori, menestyvä yrittäjä ja onnellinen aviomies; kuka häntä mahtaa myrkyttää hitaasti ja miksi? Romaani yhdistelee maagisia ja realistisia elementtejä hersyvän hauskaasti, mustan huumorin avulla, absurdeihin käänteihin ja kielikuvien ilotulitukseen.

Alunperin Tuomainen halusi sijoittaa sankarinsa hyvin tuntemaansa mainostoimistojen maailmaan, mutta piti sitä maailmaa aivan liian tylsänä lukijoille. Agentin ehdotettua jotain perisuomalaista tuotetta myyvää firmaa, kuten vaikka Rapalaa, hän hoksasi toisen perisuomalaisen tuotteen, sienet. Näin syntyi tarina männynantuksuvalmuskasta eli matsutakesta, jota sankarimme firma poimii Haminan tienoilla ja vie mahtavalla voitolla Japaniin, missä sitä pidetään suuressa arvossa.

Tuomainen kertoo hauskan anekdootin: romaanin ilmestyttyä hänelle soitettiin Suomen sieni -lehdestä ja pyydettiin kertomaan omista kokemuksistaan sieniin liittyen. "Tässä nähdään taas: onnistuneen kehikon ei tarvitse välttämättä olla totta, riittää, että se on uskottava!"

Romaanin kantavana teemana on elämä. "Kun kirjoitan kuolemasta, oikeasti kirjoitan elämästä, että kuinka arvokasta, kaunista ja ihmeellistä elämä on!", toteaa Tuomainen. Ei ihme, että romaanin jaksojen nimet järjestyksessä ovat Kuolema, Elämä ja Rakkaus. "Kummallista, miten kauan olen elänyt kuin en koskaan kuolisi, kuin minulla olisi yhden kesän mentyä luvassa toinen, jostain syystä edellistä parempi. Ja kuitenkin: tarjolla on vain silmänräpäys, hetki auringonpaistetta, kirkkaus jota ei ymmärrä, aika joka vain katoaa. Öiset ajatukset ovat päiväajatusten luurankoja, unelmien vääntyneitä ruumiita.", pohtii romaanin päähenkilö.

Tuomaisen tuorein romaani, Palm Beach Finland on vallatan irrottelutarina, jossa suomalaisen merenrantamaisemaan kohoo amerikkalaistyyppinen rantakylä-turistipyödyys. Tonttien omistussuhteiden järjestelyt aiheuttavat yrittäjälle harmaita hiuksia ja ruumiita syntyy tahallisesti ja tahattomasti. Vauhdikkaat tapahtumat etenevät korostetun elokuvamaisesti. Tarinaa ei voi ottaa vakavasti - sen sijaan romaanin absurdin huumorin sävyin kudottua kangasta täplittävät hienosyiset pienet havainnot ihmiselön arjesta ja piilomerkityksistä.

Antti Tuomaisen seuraavan romaanin on määrä ilmestyä ensi syksynä. Odotan innolla ja uteliaana, kumpaa virtaa se jatkaa!

Antti Tuomaisen kirjailijavierailutalenne on kuunneltavissa osoitteessa: www.kajastuslehti.fi

Yhtä juhlaa

Teksti: Helena Taskila

Haluaisitko viettää yhden kesäisen viikon laulaen, soittaen, tanssien tai muuten vain iloisesta tunnelmasta nauttien? Jos ajatus viehättää, kannattaa silloin suunnata Keski-Pohjanmaalle Kaustisen kuntaan, jossa järjestetään Suomen ja Pohjoismaiden suurin kansanmusiikkifestivaali eli Kaustisen kansanmusiikkijuhlat.

Tänä vuonna Kaustisen kansanmusiikkijuhlat järjestetään 51. keran 9–15.7. Joka vuonna juhlilla on eri teema, joka tällä kerralla on luonto. Hieman kuluneelta vivahtavan teeman alle mahtuu tarkemmin ajatellen paljon inspiroivaa – eläinten ja kasvien lisäksi esimerkiksi vuodenaikojen vaihtelu, luonnon kiertokulku jne. Erikoisempia aiheita on listattu Kaustisen ohjelmaa esittelevällä internetsivustolla, esimerkiksi ihmisluonto, luonnollinen musiikki sekä musiikin kierrättäminen.

Kaustisella kivetkin soivat

Otsikossa esiintyvä lausahdus on alkuaan lähtöisin kaustislaiselta liikemieheltä ja purppuritanssin elvyttäjältä Santeri Isokankaalta. Myöhemmin sanontaa on vienyt eteenpäin edesmennyt maakuntaneuvos ja juhlien pitkäaikainen presidentti Viljo Määttä, joka toimi juhlien kantavana voimana niiden alkuajoista lähtien. Alun perin kaikki sai alkunsa, kun nuori metsänhoitaja Matti Palo osallistui Keski-Pohjanmaa-lehden julistamaan kirjoituskilpailuun vuonna 1965. Kilpailun tarkoituksena oli kehittää uusia ideoita, jotka edistäisivät maakunnan hyvinvointia taloudellisesti ja kulttuurisesti. Koska kansanmusiikkiperinne oli aina ollut seudulla hyvin vahva, oli idea ihmiset yhteen kokoavasta kansanmusiikkitapahtumasta varmasti varsin luonteva.

Ensimmäiset kansanmusiikkijuhlat järjestettiin vuonna 1968. Tuolloin

The Escarteen Sisters.

juhlat kestivät nykyisen viikon sijaan neljä päivää. Talkootyöllä on aina ollut suuri merkitys juhlien järjestämisessä. Ensimmäisten juhlien juhla-alue rakennettiin suurimmaksi osaksi talkoovoimin. Edelleen talkoohenki elää voimakkaana ja työtehtäviä on paljon tarjolla aina rakennus- ja purkutalkoista lähtien.

Kaikki saavat soittaa

Kaustisen kansanmusiikkijuhlat on siitä erityinen festivaali, että siellä voi nähdä esiintyjä pienistä lapsista iskelmä- ja pop-artisteihin. Tänä kesänä lavalla nähdään suomalaisista artisteista esimerkiksi Suvi Teräsniska ja Vicky Rosti. Viime vuonna lavalle nousi ja yleisön villitsi Rap-artisti Paleface. Suomalaisten lisäksi esiintyjä tulee tietysti myös ulkomailta, tänä vuonna muun muassa Kolumbiasta asti.

Syy monenlaisille ja eri-ikäisille esiintyjille löytyy vahvasta pelimanniperinteestä, joka on säilyttänyt elinvoimansa nykypäiviin saakka. Juhlat tarjoavatkin monenlaisille musisoijille upean mahdollisuuden päästä soittamaan ja laulamaan yhdessä tai yksin. Pelimanneja on tuhansittain, ja järjestelysistä pelimanniksi on ilmoittauduttava monta

kuukautta ennen juhlia.

Juhlat tarjoavat musiikin kuuntelemaan ja soittamisen lisäksi myös erilaisia työpajoja ja kilpailuja. Vuodesta 2010 on järjestetty kaustislaisen pelimannin, Konsta Jylhän, nimeä kantava Konsta Jylhä-kilpailu, jonka tämänvuotinen teema on muinaissuomalaisuus.

Tämä heinäkuinen viikko on siis värikäs ja monipuolinen kattaus erilaisia kulttuureja ja taidemuotoja. Jos se kaikki pitäisi tiivistää pariin sanaan, ne sanat voisivat olla 'yhtä juhlaa'.

Kunniaa kuunnelmantekijöille

Teksti: Sari Kekkonen

Kuvat: Ali Kinnunen

Miten jännittävää onkaan sukeltaa uuden, kiehtovan kuunnelman maailmaan. Tällaisen elämyksen tuottamiseen tarvitaan aina suuri joukko ammattilaisia: käsikirjoittaja, ohjaaja, näyttelijät, jopa "lavastaja" eli äänisuunnittelija, tekniikan hoitajia unohtamatta. Joukkoon pitää mahdollisesti liittää vielä säveltäjä ja muusikoita. Koska kuunnelmat ovat perinteisesti erityisesti näkövammaisten ja sokeiden ihmisten suosiossa, haluamme osoittaa kunnioitusta tekijöille ja tuoda heidän taidettaan tunnetuksi myös muun yleisön keskuudessa.

Tähän kevääseen asti Sokeain kuunnelmapalkinnon on jakanut Näkövammaisten liitto – jo viidenkymmenen vuoden ajan. Merkkipaalun jälkeen suoritetussa vaihdossa Näkövammaisten Kulttuuripalvelu alkoi jatkaa tätä merkittävää perinnettä. 6.4.2018 Iiris-keskuksessa juhlittiin joukkoa kuunnelmantekijöitä, jotka tuore näkövammaisten kuunnelmaraati halusi nostaa esiin vuoden 2017 rikkaasta kuunnelmasadosta. Uutta oli myös vuoden ääninäyttelijän valinta.

Palkintojen jako oli samalla alkusoitto kaksipäiväiselle kuunnelmafestarille. Anne Huttusen organisoimassa tapahtumassa oli etukäteen kerätty osallistujilta toiveita esitettävistä kuunnelmista. Yhteistyössä Ylen Radioteatterin kanssa listalle valikoitui sekä vakavia että keveitä esityksiä. Niiden lisäksi Radioteatteri oli valinnut festariyleisölle yllätyskuunnelman, jonka kantaesitys oli vasta seuraavana päivänä, eli Märta Tikkasen elämästä kertovan Märta-kuunnelman. Festarin osanottajia puhuttivat erityisesti tunnelmat, jotka välittyivät tarinoiden takaa. Myös perinteisten ja nykyaikaisten kuunnelmien kerontatapojen erot kiinnostivat keskustelijoita.

Näkövammaisten Kulttuuripalvelun edustajat Sari Kekkonen, Mikko Ojanen ja Airi Lehtonen.

Palkitut kuunnelmat

1. sija:

Työpaikkasatiiri Töissä täällä, käsikirjoitus Juha-Pekka Koskinen, ohjaus Matti Ijäs

2. sija:

Jännityssarja Viha on paha vieras, Seppo Jokisen kirjasta dramatisoinut Jussi Niilekselä, ohjaus Juha Rosma

3. sija:

Suuryhtiödraama Nokia – Suomen suurin tarina, käsikirjoitus Tuomas Timonen, ohjaus Juhana von Bagh

Vuoden 2017 ääninäyttelijä:

Minttu Mustakallio

Kuunnelmaraati

Näkövammaisten Kulttuuripalvelu kokosi uuden kuunnelmaraadin neljän vuoden toimikaudelle. Raadin jäsenet Mikko Ojanen pj, Sanna Lehtonen, Satu Linna, Ari-Pekka Saarela, Marita Vainio ja Markku Yli-Penttilä esittäytyivät Kajastus-lehden numerossa 1/2018.

Vasemmalla Kuunnelmaraadin jäsen Sanna Lehtonen.

Ylhäällä Töissä täällä -tiimiä: tuottaja Pekka Ruohoranta, käsikirjoittaja Juha-Pekka Koskinen ja ohjaaja Matti Ijäs. Alhaalla näyttelijä Riikka Papunen, Viha on paras vieras -sarjasta. Oikealla keskellä ohjaaja Matti Ijäs, joka on innostunut kuunnelmista ja alla Vuoden ääninäyttelijä Minttu Mustakallio ja Nokia-draaman ohjaaja Juhana von Bagh. Mintusta on juttu seuraavalla sivulla.

Onneksi ääneni kestää!

Teksti ja kuva: Ali Kinnunen

Kun Sokeiden kuunnelma-raati tuli Näkövammaisten Kulttuuripalvelun hoitoon, päätettiin Vuoden kuunnelman lisäksi valita myös Vuoden ääninäyttelijä.

Ensimmäiseksi Vuoden ääninäyttelijäksi valittiin kaikkien tuntema ihana Minttu Mustakallio. Raati perusteli valintaansa näin: "Sädehtivän komediennen ääni on helposti tunnistettava ja puheilmaisuus selkeää, vivahteikasta ja eloisaa. Ilmeet ja eleet kuuluvat hänen äänessään. Vuoden ääninäyttelijän valinnassa kaikki äänityö, myös televisiossa ja elokuvissa, on otettu huomioon. Roolihenkilön koko persoonan esille tuominen pelkästään puheilmaisun keinoin on mitä vaativinta näyttelijän työtä. Sille raati haluaa antaa tunnustusta ja korostaa sen merkitystä draamatyöskentelyn koko kirjossa."

Minttu on valinnasta "kauhean iloinen" ja perustelut tuntuvat hänestä suorastaan ylenpalttisilta – mutta toisaalta ketään tuskin keuhataan liikaa.

Minttu sai kunniakirjansa kotoisan lämpimässä tilaisuudessa, jossa palkittiin myös perinteiseen tapaan Vuoden kuunnelma. Minttu on kaikissa haastatteluissaan korostanut, että hän todella arvostaa saamaansa tunnustusta, koska näkövammaiset ovat kuunnelmien ja kuuntelemisen asiantuntijoita, kuunnelmien suurkulttaria.

Heidän ehkä paras edustajansa on Sokeain kuunnelmaraadin puheenjohtaja, syntymäsokea pastori Mikko Ojanen, joka pystyy puhumaan kuunnelmista vaikka päivän, todennäköisesti hän on kuunnellut kuun-

nelmia enemmän kuin kukaan. Mikko jakoi puheenjohtajan ominaisuudessa kaikki tunnustukset asianmukaisin menoin.

Minttu valmistui teatterikorkeakoulusta vuonna 2000 taiteen maisteriksi. Hän on saanut näytellä teatterissa, televisiossa, elokuvissa ja kuunnelmissa. Kaikki me muistamme hänet esimerkiksi Varastosta, Risto Rappajistä, Viikossa aikuiseksi ja ennen kaikkea suositusta Klikkaa mua -sarjasta, josta hän sai parhaan tv-esiintyjän Kultaisen Venlan. Mintulla on kokemusta myös näyttämöltä, hän on työskennellyt näyttelijänä muun muassa Suomen kansallisteatterissa ja Ryhmäteatterissa.

Minttu on syntynyt Ylivieskassa 1973. Hänen äitinsä oli Minttu Mustakallio. Hän on naimisissa näyttelijä Tuomas Rinta-Panttilan kanssa ja asuu pääkaupunkiseudulla.

Vuoden ääninäyttelijä -tunnustus tuli liris ja viettelykset kuunnelmasta. Ylen Marja Vehkasen tekemässä haastattelussa paljastui, että ääninäyttelemistä ei Mintun teatterikouluajan juuri opetettu, käytiin keran studiossa, jossa oppilaat saivat harjoitella duppaamista.

Kuunnelmia tehdessä voi olla ihan oma itsensä, ei tarvita edes meikkiä eikä roolivaatteita, oma mukava asu riittää. Ei kuunnelmien tekeminen silti helpompaa ole kuin muukaan näytteleminen, erilaista vain.

Minttu haluaa katsekontaktin kansanäyttelijöihin ja myös ohjaajaan. Ylen uusissa studioissa ohjaajaa ei näe, mikä tuntuu Mintusta vähän oudolta ja katsekontaktin puute vaikuttaa hänen mielestään myös lopputulokseen. Ehkä katsekontakti muihin näyttelijöihin jopa korostuu tämän takia.

Moni ei tiedä, että kuunnelman tekijät eivät suinkaan opettele vuorosanoja ulkoa vaan lukevat ne paperista. Siitä taas seuraa monenlaista pientä hankaluutta, kun pitäisi seurata toisia katseella ja lukea samalla vuorosanoja.

- Tekstin pitää toki olla tuttu ja jotkut varmaan ehtivät oppia sen ulkoa, mutta esimerkiksi liriksessä tekstiä oli niin paljon ja työtahti niin kova, että tekstin ulkoa opettelemiseen olisi mennyt varmaan monta kuukautta, Minttu sanoi Vehkaselle.

Mintun mielestä teksti on kaiken lähtökohta ja hän sanoo arvostavansa käsikirjoittajia korkealle, vaikka heitä ei Suomessa välttämättä osatakaan pitää kovin suuressa arvossa, vaan huolellisesti mietittyjä repliikkejä pyritään muuttelamaan.

- Tekstien täytyy olla hyviä, että niitä jaksaa kuunnella. Tässä liris ja viettelykset -kuunnelmassa oli ihana teksti. Se oli hauska ja hyvin kirjoitettu. Sen tietää siitä että kun on studiossa, ei haluaisi muuttaa mitään vaan ne hahmot nousevat sieltä sellaisena kun on ajatellutkin ja on yhtä mieltä tapahtumista.

Monilla näyttelijöillä on ongelmia äänen kanssa. Minttu on niitä onnellisia, joilla ääni kestää ihan luonnostaan. Hän muistaa opetukset, miten äänihuulia pitää rentouttaa ja miten ääntä avata. Ehkä kaikkein tärkeintä on pitää itsensä kunnossa. Kun kroppa pelaa, myös ääni pelaa. Eli kun syö hyvin, nukkuu hyvin ja muistaa urheilla, ääni kestää ja myös kantaa.

KORTTIEN KUNINGATAR

Kortit hallitsevat Irma Innalan elämää. Hänellä on yli 2000 korttipakkaa ja harrastus jatkuu. Lisää kortteja tulee jo pyytämättäkin ja kertyy kailta maailman kolkilta.

Teksti ja kuvat: Ali Kinnunen

Korttien kuningatar Irma Innala asuu Valkeakoskella kauniissa kerrostalohuoneistossa. Vaikka pelikortteja on älytömän paljon, niitä ei juuri huomaa, sillä pakat on pakattu laatikoihin, joista on huolellinen ja tarkka kirjanpito.

- Katsopas tätä, tästä näemme, että korttipakkoja on nyt 2062 Irma opastaa kädestä pitäen. Hän liikkuu omassa kotonaan sujuvasti ja tietää kaikkien kauniiden tavaroiden paikat, mutta korttikirjanpidon tarkistamiseen hän tarvitsee suurennuslasia.

Irma on niitä näkövammaisia, joiden kanssa unohtaa näkövammaisemman kokonaan. Niinpä Irma saa tottuneesti johdattella vieraan korttiaarteiden pariin milloin mihinkin kätköpaikkaan tai laatikostolle.

Jokaisella korttipakalla on oma tarinansa ja Irma muistaa sen prikulleen.

- Tämän pakan sain yhdeltä taksikuskilta, hän toi sen Egyptistä, Irma sanoo.

Pyöreitä, soikeita, pitkiä kortteja

Korttipakkoja on vaikka minkälaisia, on pyöreitä, soikeita, neliöitä ja melkein kaikista tunnetuista materiaaleista. Onpa lasimaljakoitakin, joissa on kortteja kyljessä. Niitä tosin ei lasketa mihinkään, ne ovat vain koristeita, sivutuotteina tulleita. On myös huiveja, joissa on kortinkuvia.

Suurimmat kortit ovat kooltaan kirjoitusarkin kokoisia, pienimmät taas mahtuvat kämmenelle. Irma ottaa vastaan mitä korttiaiheita vain, jos joku tuo ja arkistoi kaikki aarteet yhtä huolellisesti. Kukaan muu ei saakaan niitä järjestellä. Pakkoja ei saa sekoittaa.

Irma löytää tarkan kirjanpitonsa perusteella minkä tahansa pakan milloin tahansa. On laiva-aiheita, lentokoneita, seksiä, eläimiä, luontoa, elokuvia ja viihdettä, hotelleja, tupakka- ja viinapakkoja, kuljetusta, käsityötä, urheilua, tavallisia kortteja, yrityskortteja, ennustuskortteja ja monenlaisia erikoispakkoja. Lasten korteissa on mustapekkoja ja muita tuttuja.

"Pelaan vain pasianssia!"

Irma on kerännyt kortteja vuodesta 2007 alkaen. Ensimmäiset kirjanpidon merkinnät ovat heinäkuulta 2007 jolloin kortteja on ollut 236 pakkaa. Kun Irmalla oli vasta 48 korttipakkaa ja ilmoitti tuttavalleen, että näitäpä hän alkaakin kerätä.

- Sanoin, että en minä niitä tarvitse, mutta tuon niitä matkamuistoiksi kuten tähänkin asti.

Keräily sai nopeasti siivet ja huhu kiersi aina Kymppin uutisten Esko Tommolalle, joka soitti ja sanoi että kun saat 49 pakkaa, soita niin tehdään juttu, hän tuo sen yhden.

Juttu on edelleen tekemättä, koska Irma ei ole soittanut, ja Tommolakin on vaihtunut isästä poikaan.

Kymmenessä vuodessa kortteja on kertynyt aika hyvin.

En malta olla kysymättä, kuinka innokas kortinpelaaja Irma itse on.

- En pelaa kuin pasianssia! Siihen olen käyttänyt samaa suosikkipakkaa 40 vuotta. Kun kerran en sitä löytänyt, pasianssistakaan ei tullut mitään. Vasta seuraavana päivänä tajusin, että olisihan niitä korttipakkoja ollut yli 2000.

Irma on kauan sitten harrastanut myös korteista ennustamista, mutta se on jäänyt. Edes unet eivät johda toimiin, menneitä mikä menneitä.

Näkö vain hävisi

Irmalla on takana pitkä työura eri tehtävissä. Viimeksi hän työskenteli montakymmentä vuotta koulussa.

- Kirjoitetaan koulusihteeri ja lausutaan kanslisti, Irma sanoo nauraen ammatistaan.

Yhtenä perjantaina hän huomasi, että mapit olivat täynnä tyhjiä papereita. Eikä päätteelläkään näkynyt mitään!

- Mistä minä olisin tiennyt, että olisi pitänyt ottaa heti yhteyttä lääkäriin ja mennä hoitoon heti. Lähdin siis kotiin. Näin kyllä kulkea, mutta en nähnyt edes lehteä lukea seuraavana aamuna. Lainasin mieheltäni silmälasitkin mutta en minä niilläkään mitään nähnyt! Ajattelin että kaikki johtui siitä, että olin kirjoittanut valtavan määrän todistuksia.

Kun Irma lopulta pääsi lääkäriin, oli jo myöhäistä, vaikka useita leikkauksia tehtiinkin.

Molemmat verkkokalvot olivat irronneet, eikä näköä saatut palautettua kuin vähän toiseen silmään. Nyt senkin silmän näkö on melkein hävinnyt arpien ja ikärappeuman takia.

Tarinaa sisältyy opetus ja varoitus samalla kertaa. Jos näkö menee yhtäkkiä, ei pidä ruveta etsimään syytä esimerkiksi liiasta rasituksesta vaan mennä lääkäriin ja mieluiten silmäklinikalle niin pian kuin mahdollista.

Korttipakoilla on paikkansa.

- Aikaa on noin kolme tuntia. Jos pääsee leikkaukseen, näkö saadaan usein pelastettua eli verkkokalvot kiinnitettyä takaisin paikoilleen.

Häiriköitä kyydissä 16-vuotiaana

Sata tarinaa -kirja, joka aikoinaan ilmestyi Valkeakoskella, sisältää Irman kirjoittaman kertomuksen lapsuusajoilta. Irma on niitä harvoja, joka on saanut ajokortin jo 16-vuotiaana. Ja jo sitä ennen hän sai ajaa isänsä luvalla.

- Sain ajaa yksin kilometrin matkan isolle tielle, kunhan ajoin peruuttamalla ja tuloin peruuttamalla myös takaisin.

Irman isä oli pikkupaikkakunnan ainoa poliisi eikä hän oikein keksinyt, miten olisi kuljettanut jonkun häirikön pienellä autollaan putkaan ja kuulusteltavaksi.

Ratkaisu löytyi kotoa: Irma. Heti kun kynnelle kykeni, tyttö sai ajo-oppia isältään ja hänestä ruvettiin kouluttamaan autonäistä.

Sen jälkeen, kun Irma sai ajokortin, humalaisten kuljettaminen oli helppoa. Irma ajoi, isä istui raudoitettun häirikön kanssa takapenkillä ja piti tämän rauhallisena.

Hurjia tarinoita kyyditettävistä on vaikka kuinka paljon. Pelottiko Irmaa koskaan?

- Miksi olisi, isähän istui takapenkillä, minä vain ajoin!

Vaikka Irma ei enää näe ajaa autolla, autot ovat tärkeässä osassa hänen elämäänsä. Hän kulkee taksilla ja kuinka ollakaan monet taksikuskit ovat hänen kouluaikaisia tuttujaan. Useampi kuin yksi poika on muistellut, kuinka pelottavaa oli tulla rehtorin puhutteluun, mutta Irma lohdutti ja rohkaisi poikia.

- Monta kertaa on yhdessä naurettu aikaisemmille tapahtumille. Hyviä poikia ne nyt ovat kaikki – ja hyvin ne myös ajavat.

Taksit pitävät Irmasta huolta, "vahtivat" kuten Irmat itse sanoo huumorilla - ja taksikuskit tuovat Irmalle kortteja tuliaisiksi.

Vain noin 20 prosenttia korttipakoista on Irman itsensä ostamia, kaikki muut ovat jonkun muun tuomia. Irman harrastus tunnetaan paikkakunnalla ja kokoelman kartuttamisesta on tainnut tulla joillekin muillekin melkein harrastus. Kortteja on tullut Floridasta ystävättären mukana ja paljon myös Kanariansaarilta.

Yksin mutta ei yksinäinen

Irma asuu yksin, mutta kaapin päällä on pitkä rivi kuvia. Lapsia on kaksi ensimmäisestä avioliitosta, kaksi toisesta, kaikki nyt jo aikuisia. Kaksi poikaa ja kaksi tyttöä, lastenlapsia on neljä, lastenlastenlapsiakin jo kolme.

Irma on nyt 82-vuotias, mitä kyllä ei voi uskoa. Hän on tavallaan paikallinen julkkis, josta on tehty lehtijuttuja ja joka on ollut aktiivinen vammaisasioissa, hän on muun muassa ollut tekemässä

Valkeakosken esteettömyysopasta.

Irma ei valita pienistä eikä suurista, hän on sitä mieltä, että ken vaivojansa valittaa, on vaivojensa vanki. Ja kun ei näe, ei näe!

Ei liene ihme, että korttipakkoja ilmestyy aina vain uusia. Irman ystäväpiiri on laaja ja sosiaalinen elämä vilkasta.

Irma soittaa juuri kun lehti on menossa painoon:

- Nyt pakkoja on 2222!

Ei aina vakavana.

Kesänäyttelyt kutsuvat

Kajastuksen näyttelyopas

KESÄN NÄYTTELYT

Teksti: Ali Kinnunen, kuvat: näytteilleasettajat

► MÄNTÄN KUVATAIDEVIIKOT

Mäntän kuvataideviikot täyttävät 25 vuotta. Kuvataideviikot on saanut itsenäisyyden juhluvuoden Suomi-palkinnon. Tämän vuoden teema on maleksijan paratiisi ja maailman kartoittaja, kesän 2018 otsikkona on Kartasto. Kuraattori Veikko Halmetoja on valinnut näyttelyyn peräti 56 taiteilijaa. Muutamat taiteilijat ovat tuttuja menneiltä vuosilta, onpa joukossa edellisiä kuraattorejakin. Tässä luettelo kaikista Mäntän kuvataideviikkojen taiteilijoista: Riikka Ahlfors, Jouko Alapartanen, Stefan Bremer, Erno Enkenberg, Noora Geagea, Paul Gustafsson, Mari Hallapuro, Kalle Hamm, Ilari Hautamäki, Sami Havia, Outi Heiskanen, Rannveig Helgadóttir, Janette Holmström, Einari Hyvönen, Henrik Härkönen, Markus Jäntti, Emmi Kallio, Dzamil Kamanger, Joel Karppanen, Hanna Keynäs, Anni Kinnunen, Tiina Kivinen, Tellervo & Oliver Kochta-Kalleinen, Emilia Kokko, Teemu Korpela, Aura Kotkavirta, Janne Laine, Antti Laitinen, Aleksi Liimatainen, Hannamari Matikainen, Arttu Merimaa, Kasper Muttonen, Moosa Myllykangas, Antti Nyyssölä, Melina Paakkonen, Mikko Paakkonen, Pekka Paikkari, Sami Parkkinen, Anna Pekkala, Kirsi Pitkänen, Jan Pohribný, Riitta Ranta, Ville Rätty, Jukka Silokunnas, Kim Somervuori, Pasi Soukkala, Kaj Stenvall, Saira Särnä, Taidevankkuri Linnuntie, Sari Tervaniemi, Kirsimaria E. Törönen-Ripatti, Ilona Valkonen, Jarno Vesala, Timo Vuorikoski, Pekka Väyrynen, Timo Wright.

Yhteystiedot: Mäntän kuvataideviikot 17.6.-31.8.2018, Pekilo, 35800 Mänttä, puh. 044 2599 194, kuvataideviikot@gmail.com, avoinna kesällä joka päivä klo 10-18, www.kuvataideviikot.fi, www.facebook.com/kuvataideviikot/, www.twitter.com/Kuvataideviikot, www.instagram.com/kuvataideviikot/

SERLACHIUKSEN MUSEOT

Vuonna 2018 Serlachius-museoissa avataan seitsemän uutta näyttelyä, kesällä niistä nähdään viisi. Ensimmäisenä on avautunut Belgian tunnetuimpiin nykytaiteilijoihin kuuluvan Koen Vanmechelenin taidetta näyttelyssä nimeltä Kyse on ajasta. Vanmecheleniä nähdään ensi kertaa Suomessa ja Pohjoismaissa Serlachius-museo Göstasassa ja ympäröivässä puistossa. Hän on Belgian tunnetuimpia nykytaiteilijoita.

Sun kanssa Mitä jää on Sampsa Virkajärven kahdesta videoteoksesta koostuva näyttely. Elina Brotheruksen Leikkikenttä-näyttelyn uudet valokuvat ja videoteokset ovat performatiivisia, absurdeja, vakavia ja hauskoja. Kesän suurmenestys saattaa olla Dalín Gaala -niminen näyttely. Se on iloitteluva kunnianosoitus Salvador Dalílle, jonka elämää ja taidetta ei voi erottaa toisistaan.

Kiven aika esittelee oman sukupolvensa merkittävimpiin kuuluneen kuvanveistäjän Harry Kivijärven töitä vuorovaikutuksessa nykykuvanveistäjien teosten kanssa.

Näkövammaisille pienoismallit

Näkövammaiset ja heikkonäköiset voivat nyt tutustua Serlachius-museoihin konkreettisesti tunnustelemalla niitä. 3D-tulostetut pienoismallit museoista auttavat näkörajoitteisia hahmottamaan, millaisissa rakennuksissa he liikkuvat. Mäntän seudun Näkövammaiset ovat olleet apuna pienoismallien teossa.

Yhteystiedot: Gustaf: R. Erik Serlachiuksen katu 2, Gösta: Joenniementie 47, Mänttä, puhelin +358 (0)3 488 6800, avoinna kesäisin 1.6.-31.8. joka päivä klo 10-18

TAIDEKESKUS SALMELA

Taidekeskus Salmela on suurimpia kesänäyttelyitä. Salmelassa esitellään töitä suomalaisen nykyaikaisen taiteen konkareilta sekä nuorilta lupauksilta. Näyttelyalue koostuu Salmelan päärakennuksesta sekä Domanderin näyttelyalueesta, johon kuuluvat Apteekki- ja Postitalo, Palvelijan asunto sekä piharakennukset, joissa sijaitsee myös Nina Terno -museo. Teoksia on esillä myös ravintola Kesäheinässä, huvimaja Höijerissä sekä maisema- ja veistospuistossa.

Tänä kesänä Salmessa nähdään kuvataiteilijat: Igor Baranov, Jaakke Haapanen, Antti Hakkarainen, Johanna Häiväoja, Jasmina Ijäs, Mi Kuoppa, Enni Kömmistö, Juhani Linnovaara, Olli Mantere, Matti Metsämaa, Marika Mäkelä, Jan Neva, Paavo Pelvo, Ruomo Rosenlund ja Johanna Pohjavirta, Susanna Pälvä, Kimmo Schroderus, Arvo Siikamäki, Taneli Stenberg ja Eeva Vesterinen.

Yhteystiedot: Taidekeskus Salmela, näyttelyt avoinna 9.6.-12.8.2018 joka päivä klo 11-18. Mäntyharjun tie 25, 52700 Mäntyharju, info(at)taidekeskussalmela.fi, puhelin 050 3388 114, taidekeskussalmela.fi, facebook.com/taidekeskussalmela, Instagram @taidekeskussalmela

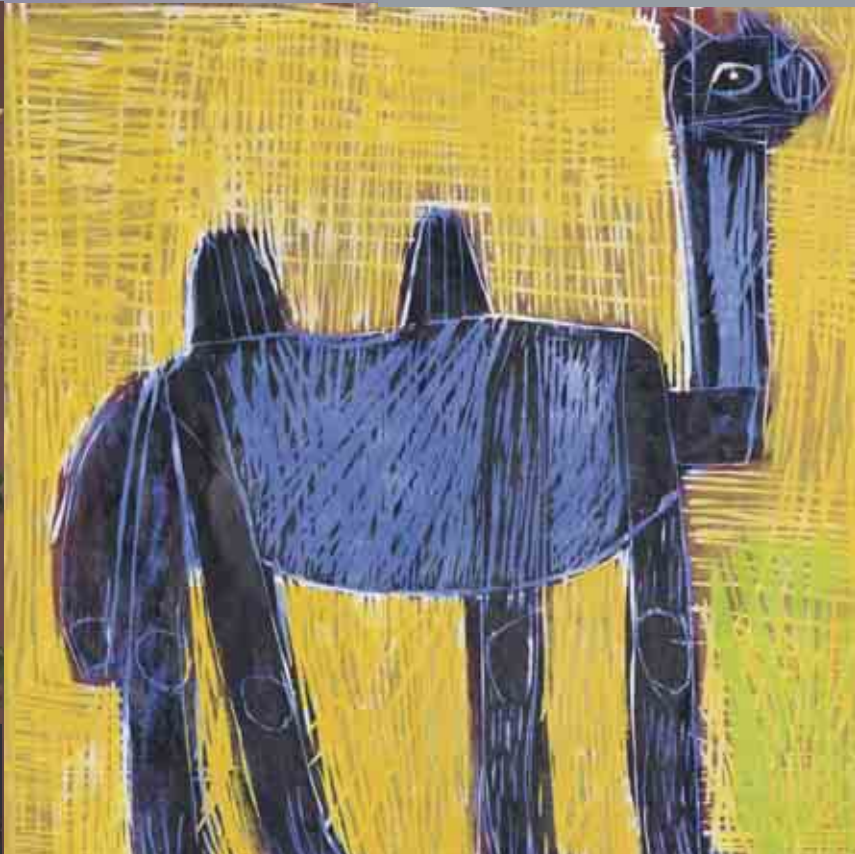
TAIDEKESKUS PURNU

Purnun seitsemässä näyttelypaviljongissa on esillä kokonaisuus kotimaista nykyaikaa eri taidemuotojen edustajilta. Taiteilijat varioivat jotain jo aiemmin luotua. Taiteilijat ovat Radoslaw Gryta, Grönlund-Nisunen, Sirpa Hynninen, Vesa-Ville Saarinen, Jan Jämsén, Tuula Lehtinen, Niko Luoma, Leena Nio, Paula Ollikainen, Maarit Suomi-Väänänen, Miikka Vaskola ja Camilla Vuorenmaa.

Purnun kesänäyttelyn kuratoivat ja tuottavat Eerika Malkki ja Jari Granholm.

Yhteystiedot: TOISTO, nykyaikaisen kesänäyttely 2018, avoinna 17.6. - 12.8. päivittäin klo 11-18. Mustasaari 63, 35100 Orivesi, tuottaja: jari.granholm@moderni.fi, puh. 0400 757 607.

Vasemmalta ylhäältä: Kaj Stenvall: Global Warning (Mänttä), Mi Kuoppa: Tuuletat (Salmela), Ilari Hautamäki: Morning Glory (Mänttä), Paul Gustafsson: Kameli (Mänttä), Salmelasta: Igor Baranov: Herbarium 1, Johanna Häiväoja: Hyberbolinen Avaruus,

FISKARS

Kesällä 2018 Fiskarsin käsityöläisten, muotoilijoiden ja taiteilijoiden osuuskunta ONOMA järjestää ABOUT CLAY -näyttelyn Fiskarsin ruukin Kuparipajassa. Näyttelyyn osallistuu yli 40 taiteilijaa eri puolilta Eurooppaa: He ovat: Pálma Babos (HU), Daphne Corregan (FR), Sandra Davolio (DK), Ken Eastman (GB), Bernd Fischer (DE), Yoshimi Futamura (FR), Monika Grycko (IT), Mia E Göransson (SE), Ann van Hoey (BE), Steen Ipsen (DK), Carl Emil Jacobsen (DK), Kiho Kang (DE), Jacques Kaufmann (FR), Torbjørn Kvasbø (NO), Rainer Kurka (DE), Anne Mercedes (GB), Enric Mestre (ES), Deidre McLoughlin (IE), Nero / Alessandro Neretti (IT), Susan O'Byrne (GB), Ruta Pakarklyte (NO), Merete Rasmussen (DK), Fausto Salvi (IT), Silvia Siemes (DE) ja Mariko Wada (DK).

Suomesta osallistuvat Sakari Kannosto, Kirsi Kivivirta, Nathalie Lautenbacher, Matias Liimatainen, Tiia Matikainen, Lotta Mattila, Saana Murtti, Pekka Paikkari, Suku Park, Päivi Rintaniemi, Kristina Riska, Johanna Rytkölä, Anneli Sainio, Kim Simonsson, Riitta Talonpoika, Kati Tuominen-Niittylä ja Karin Widnäs.

Näyttelyn kuraattorina toimii keramiikkataiteilija Erna Aaltonen. Arkkitehteina ovat teolliset muotoilijat Barbro Kulvik ja Antti Siltavuori, graafisesta suunnittelusta vastaa Tommi Jokivaara ja näyttelyn tuottaa Sanna Nuutinen. Näyttelyn pääyhteistyökumppani on Fiskars Oyj.

Yhteystiedot: Kuparipaja, Fiskarsin ruukki 13.5.–2.9.2018, www.onoma.fi, www.fiskarsvillage.fi

HAIHATUS

Taidelaitos Haihatusen kesänäyttelyn nimi on Tiloissa. Tämä kesä on jo Haihatusen 19. näyttelykesä. Näyttely on osa Haihatusen ympärivuotista Outopäivät taidefestivaalia.

Näyttelyn sisällöstä vastaavat kuraattorit Kalle Turakka Purhonen, Pauliina Turakka Purhonen, Pasi Mätkä ja Tiia Matikainen antoivat näyttelyn nimeksi TILOISSA. Mukana on 26 taiteilijaa: Pasi Autio, Jesse Avdeikov, Enoch Bergsten, Niina Braun, Linda Granfors & Aura Hakuri, Viva Granlund, Kaarina Haka, Sampsa Indren, Kirsi Jokelainen, Sakari Kannosto, Aimo Katajamäki, Saija Kivikangas, Ninni Luhtasaari, Aleksi Martikainen, Antti Oikarinen, Henrik Olsson, Benjamin Phillips Nozdrachev, Antti-Ville Reinikainen, Seppo Renvall, Sonja Salomäki, Ilkka Sariola, Annukka Turakka, Juhani Vikainen, Joanna Wingren ja Charlotta Östlund.

Yhteystiedot: Tiloissa 11.6. - 17.8.2018 päivittäin klo 11-18, Taidelaitos Haihatus, Jousitie 68-70, Joutsa, toiminnanjohtaja Merja Metsänen, 040 5161703, haihatus@haihatus.fi, www.haihatus.fi

TAIDEKESKUS TAARASTI

Taarastin Taidekeskuksen salissa on kolmen taiteilijan VÄREJÄ VÄREJÄ -näyttely. Taiteilijat ovat Hans Christian Berg, Markus Konttinen ja Niko Luoma. Ulkona taidepuistossa on lasten ja nuorten toteuttamaa taidetta sekä Vanhalla kunnantalolla videoteoksia.

Taarastin taidepuisto esittelee tänä kesänä lasten ja nuorten ideoimaa ja toteuttamaa taidetta. Lahtelainen Pro Puu ry toteuttaa yhteistyössä koulujen kanssa ympäristöä elävöittäviä veistoksellisia rakennelmia. Mukana on myös Kaarisilta ry:n taiteilijoiden installaatioita ja Nastolan yläkoulun oppilaiden töitä.

Taiteilijat ovat Berliinin Nationalgallerien 2017 palkinnon voittanut Agnieszka Polska ja helsinkiläinen visuaalinen taiteilija Noora Geagea.

Yhteystiedot: Taidekeskus Taarasti, Taarastintie 6, Nastola, avoinna 3.-31.7, ti-su klo 12-17, ma suljettu.

NAIVISTIT IITTALASSA

Iittalan lasimäellä on naivistien 30-vuotisjuhlanäyttely. Mukana ovat melkein kaikki Suomen naivistit eli Kia-Maria Aho, Pirjo Alatalo, Kaarina Alsta, Sergei Arhipov, Mia Bergqvist, Stina Engvall, Margit Hakanen, Petra Heikkilä, Hannu Hirsivuori, Sinikka Hurskainen, Minna Iso-Lahteenmäki, Maija Kanerva, Reijo Kivijärvi, Pentti Koivikko, Rauni Koivisto, Sirkka Koivula, Riitta Kolari, Martti Laaksonen, Matti Laine, Lauri Lahtinen, Sonja Lehto, Kauko Lehtonen, Minna Lehtväslaiho, Esa Leppänen, Seija Levanto, Talvikki Lusa, Katja Mesikämnen, Outi Markkanen, Hanna Meuronen-Majamaa, Kati Mikola, Raija Männistö-Koski, Virve Niemi, Raija Nokkala, Merja Nykänen-Naukkari, Heli Pukki, Asta Pulkkinen, Pirkko Pullinen-Valtonen, Jose Räsänen, Päivi Salminen, Helena Törmälä, Eino Viikilä, Aimo Vuorinen, Inka Ylihäsälä, Pertti Ylinen, Vesa Sarenko muistoyhmä.

Yhteystiedot: Hollaajantie 2, 14500 Iittala, puhelin: 045 7730 1686, 19.5.–19.8.2018, avoinna joka päivä klo 10-19

MUSEOT

Monet museot ovat auki kesällä, hyvä hakusana on kesänäyttely 2018.

Museoiden näyttelykalenteri löytyy osoitteesta

<http://www.museot.fi/nayttelykalenteri/>

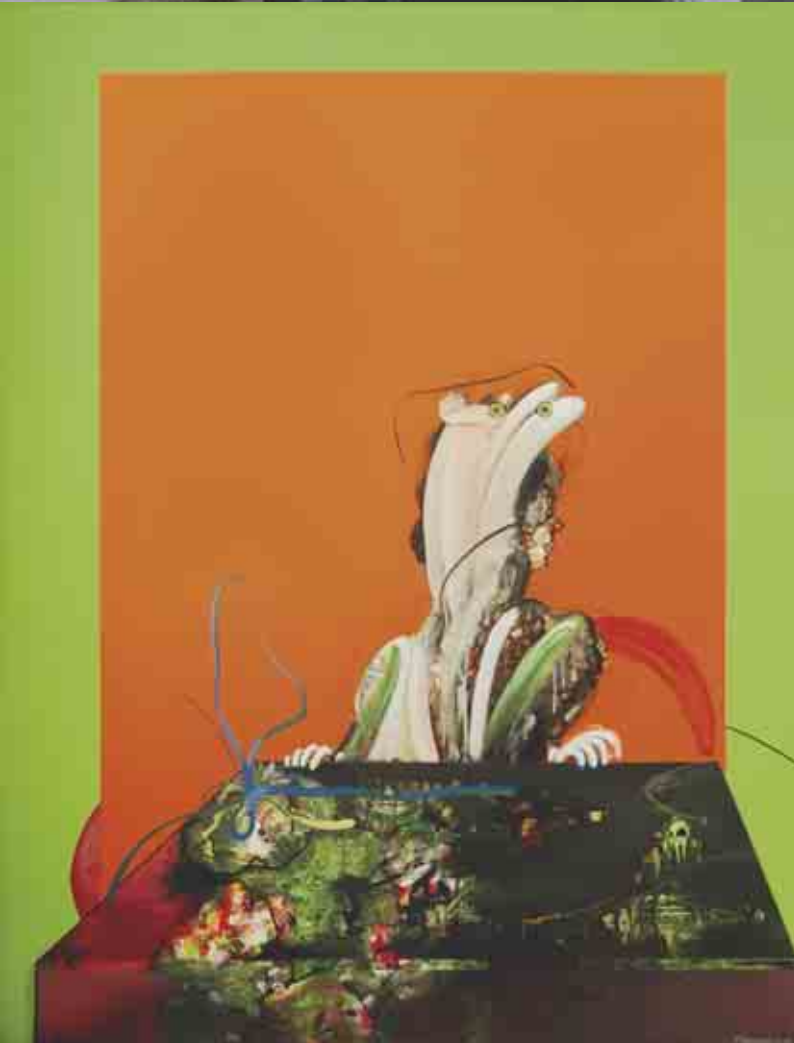
Kaikki museot löytyvät aakkosjärjestyksessä museohaulla

<http://www.museot.fi/museohaku/>

POIMINTOJA

- Iki ihana Outi Heiskanen Mäntän kuvataideviikoilla, samoin Kaj Stenvall, Stefan Bremer ja Kochta-Kalleiset.
- Johanna Häiväoja, Juhani Linnovaara, Arvo Siikamäki ja Marika Mäkelä Salmelassa.
- Rakastettu Marita Liulia Gumbostrand Konst & Formissa.

Vasemmalta ylhäältä: Salmelan näyttelystä: Jasmina Ijäs: Di-kotomania 3, Jan Neva: Rooma, Juhani Linnovaara: Runoilijan muotokuva, Purnun näyttelystä Niko Luoma: Self titled adaptation of Guernica (osasuurennos), Kimmo Schroderus: Nelijalkaiset #2 (Salmela),

Viisuseikkailu Portugalin lämmössä

Teksti: Heidi Ikäheimonen

Kun Portugali voitti aika tarkalleen vuosi sitten, kisat tänä vuonna huipentuivat Lissabonin Al-tice-areenalla, ja moni riemuitsi. Viime vuonna saatiin uusi voittajamaa viisuperheeseen, ja se oli monessa suhteessa voitto Euroviisuille.

Portugalin voitto omakielisellä kappaleella oli ainakin osavoitto kielisäännön palauttamisen puolesta puhuville faneille. Yhä edelleen viisujen kielisäännön vapautuminen herättää harrastajissa voimakkaita tunteita puolesta ja vastaan. On niitä, jotka ovat ehdottomasti sitä mieltä, että viisut pitäisi laulaa vain kunkin maan virallisilla kielillä, ja niitä, joiden mielestä on aivan sama, millä kielellä lauletaan. Pääasia, että lauletaan. Kielisääntö vapautui vuonna 1999, kun haluttiin, että eri kappaleiden sanoma tulisi kaikille saavutettavaksi. Tämä johti siihen, että viisussa alettiin yleisesti käyttää englantia. Vielä kielisäännön vapautumisen aikaan Jerusalemin viisussa moni lauloi myös omalla kielellään, mutta moni oli vaihtanut englantiin menestyäkseen paremmin.

Näin menetteli esimerkiksi naapurimaamme Ruotsi. Välittömästi kielisäännön poistuttua se siirtyi käyttämään englantia esityksensä kielenä, eikä takaisin ole vanhaan paluuta ollut. Ruotsi ei tosin aivan "ehdoton" tämän säännön noudattamisessa ole. Varsinkin alkuvuosina, aina vuoteen 2006 saakka, kahta poikkeusta lukuun ottamatta maan viisukarsinnoissa voittajakappaleiden alkuperäiskieli on ollut ruotsi. Vuodesta 2007 lähtien vain englantia. Naapurimaan isoin poru kielimuutoksesta syntyi vuonna 2004, kun Lena Philipsson voitti kappaleella Det gör ont. Tuolloin jopa artisti itse oli sitä mieltä, että kappaleen sanoma välittyy paremmin alkuperäiskielellä kuin kääntämällä se englanniksi. (No, ainakin ruotsinkielinen sanointus on monimielisempi kuin englanninkielinen). Mutta SVT sai tahtonsa läpi, teksti kääntyi viime tingassa englanniksi ja Istanbulissa se kuultiin nimellä It Hurts.

Portugalin voitolla oli myös toinen merkitys, ainakin viisuharrastajille. Vaikka Kiova on paikka, jossa kevät tulee aikaisin ja siellä on yleensä toukokuussa lämmin, se yllätti viileydellään. Moni haaveili aurinkoisesta viikosta, mutta toisin kävi. Niinpä Portugalin voitto takasi viisuharrastajalle ainakin lämpimän kevätretken tänä vuonna.

Portugalin viisukevään retken suunnittelu alkoi saman tien, kun tulos oli selvillä. Vaikka kesä menikin enemmän

Tässä vaiheessa näytti hyvältä...

muita asioita touhuttaessa, palasi matkasuunnitelmat tuon tuostakin mieleen. Kaikki alkoi konkretisoitua syyskuussa, kun ensin hankittiin lennot ja melko pian sen jälkeen majoitus. Mutta vielä oli aikaa pohtia, mitä halutaan Portugalista nähdä, mihin painopisteet tällä kertaa keskittyvät.

Vapun alla 29.4. oli viimein lähdön aika. Suuntasimme aamuvarhaisella kohti Lissabonia ja jatkolennolla Portoon,

Voittajan oli helppo antaa haastatteluja.

reilut pari sataa kilometriä pohjoisemmaksi pääkaupungista. Ensimmäiset kolme päivää kuluivat kaupunkia kiertäen ja turistinähtävyyksiä ihmetellen. Yksi kiintoisimmista tutustumiskohteistamme oli Calemien viinikellari, jossa tutustuimme portviinin valmistukseen ja historiaan. Itselleni portviini on hieman turhan makeaa viiniä, joten maisteluksi se vain jäi. Asumuksemme sijaitsi aivan Porton keskusaution reunalla, joten seurasimme vappupäivänä aitiopaikalta sikäläistä vappuhulinaa poliittisine puheineen ja kansantanssiesityksineen. Paljoa ei tyyli ja puheiden kiihkeä äänensävy eronnut suomalaishäpätikköjen vastaavasta. Sen sijaan musiikkitarjonta oli monipuolisempaa kuin meidän vappumarsseillamme. Oli siis aika harkita maisemanvaihtoa Lissaboniin.

Viisuja ja turismia

Saavuimme keskiviikkoiltapäivänä pääkaupunkiin ja viisutunnelma näkyi kaikkialla. Kaupunki selvästikin valmistautui juhlaan. Meidän aikamme meni paljolti ensimmäisten viiden päivän osalta areenalla harjoituksia seurattuna. Vasta toisen viikon alussa jäi aikaa nähtävyyksille ja aurinkoa nauttimiseen.

Tiistaina, Suomen semifinaalipäivänä, suuntasimme kulkumme Beleniin. Kävimme tutustumassa alueen isoon luostariin, jonne oli loputon turistivirta sekä vaunumuseoon, joka esitteli erityyppisiä vaunuja eri aikakausilta. Vanhimmat vaunut museossa olivat 1600-luvulta, uusimmat

noin vuodelta 1915. Portugali on tunnettu myös sinivalloisista kuvioituista kaakeleistaan. Niitä saimme ihaila jo Portossa, mutta kaakeleille on ihan oma museonsa hieman Lissabonin ydinkeskustan ulkopuolella. Paikka on ehdottomasti tutustumisen arvoinen. Kaakeleista tehdyt työt ovat kuin taideteoksia. Usein niissä toistuu jokin Raamatun aihe, mutta museon ylimmästä kerroksesta löytyy kokonainen pienoismalli Lissabonista.

Mr. Lordi kohtaa kaunottaren

Kun tiistain semifinaalijännitys oli ohi, ja Saaran finaali paikka varmistunut, oli aikaa keskittyä muihin nähtävyyksiin... hetkinen, vai oliko sittenkään?

Myöhään torstai-iltana saimme kutsun, jossa kerrottiin, että Mr. Lordi tulee perjantaina kisapaikalle kannustamaan Saaraa. Hieman myöhemmin yöllä ilmoitettiin finaalin esiintymisjärjestys, ja kas – kuin sattumalta – Saaran ja Lordin esiintymisnumerot finaaliassa olivat prikulleen samat, vain 12 vuotta erotti esitykset toisistaan. Tässä kohtaa suomalaisfanit ja lehdistö alkoivat vetää yhtäläisyysmerkkejä Saaran ja Mr. Lordin välille. Saara esiintyy samalla numerolla kuin Lordi, sen täytyy olla hyvä enne. Kaunotar kohtaa hirviön, vai oliko se sittenkin Monsters meets Monster? Tai ehkä sittenkin Latex kohtaa Botoxin, kuten vuonna 2006 vitsailtiin Lordin ja Ruotsin Carolan kohtaamisesta?

Donna

Alina Tomnikov kertoo: Tällaista oli näytellä sokeaa Donnaa.

Teksti: Riikka Hänninen

Televisiosarja Donna puhutti näkövammaispiirejä alkuvuodesta. Sarjan päähenkilö, sokea Donna etsii kiihkeästi uutta rakkautta entisen parisuhteen karahdettua äkisillä kiville. 10-osaisessa sarjassa riittää vauhtia ja komiikkaa. Maaliskuussa Donnan näyttelijä Alina Tomnikov tuli kertoilemaan, millaista oli näytellä sokeaa, nuorta naista. Kutsun sinutkin näin jälkikäteen mukaan tähän haastatteluhetkeemme.

Oma havainto ja harjoittelu kunniaan

Mitä ajattelit, kun sait tietää, että tämän roolin rooli on tulossa.

- Ajattelin, että tämä olisi mahtava rooli tehdä senkin takia, että Donna on sarjan keskushenkilö. Ja se onkin ollut yksi hienoimmista rooleista ni tähän asti.

- En saanut suoraan roolia vaan kävin koekuvauksissa. Päätin jo saadesani kutsun koekuvauksiin, että haluan tehdä sellaisen roolityön, joka pohjautuu minun aitoon havaintooni. Minulla ei ollut yhtään näkövammaista ystävää eikä oikeaa kokemusta. Olin vain katsonut elokuvia. Otin heti yhteyttä lirikseen ja tapasin näkövammaisia.

- Se oli minulle todella avaava kokemus. Olen kiitollinen, että sain kysyä näkkäreiltä kaikkia urpoja kysymyksiä, sain ottaa videolle miten he toimivat, käyttävät puhelinta jne. Halusin näyttää, mitä minä olen itse havainnut, eikä vain, mitä vaikka joku Al Pacino on tehnyt.

- Harjoittelin tosi pitkään, miten saan taiteltua kepin niin, ettei se näytä siltä, että olen Alina ja olen saanut kepin käteeni viikko sitten. Vaan sen

► Mene ja tiedä, mutta ennusmerkit olivat hyvät, kunnes...

...koitti finaali-ilta ja pisteidenlasku alkoi. Pian finaalin jälkeen selvisi, että Suomen sijoitus semifinaalissa oli kymmenes eli Saara oli viimeinen jatkoonmenijä omasta semistään. Mutta mihin ne meidän pisteet katosivat, kun semissä sentään tuli 108 pistettä ja finaalissa jäätiin vain 46 pisteeseen? Kas siinäpä kysymys. Miksi meistä ei Eurooppa tykkää? Mikä meni taas pieleen, ettei pisteitä ropissut niin kuin piti?

Noh, menikö oikeastaan mikään pieleen? En sanoisi niinkään. Vaikken Saara-faniksi tunnustaudu missään olosuhteissa, ja Monsters oli kaikkea muuta kuin suosikkini Lissabonin lavalla, ei se esitys ainakaan laulutaidon puutteeseen kaatunut eikä edes huonoon esillepanoon. Ehkä lavalla oli liikaa hädelliä samaan aikaan, ehkä se muistutti enemmän sekamelisoppaa kuin hyvää kokonaisuutta. Entä sitten ne mystisesti kadonneet tykkääjät, mihin ne äänet katosi finaalissa? Realiteetti nyt kuitenkin on se, että semissä oli vain 21 maata meidän lisäksemme äänestämässä, ja itseämmehän emme voi äänestää. Finaalissa taas äänestävät kaikki osallistujat, nekin, jotka ovat karsituneet semifinaalivaiheessa. Eli kun laskemme itsemme pois ja kun omassa semissämme oli 21 muuta maata jakamassa pisteitään, niin toisesta semistä tuli vielä 21 lisääänestäjää mukaan. Yksinkertaisesti, pisteet

vain jakaantuivat toisin kuin semissä. Lisäksi finaalissa oli kuusi täysin uutta maata kilpailemassa semien lisäksi eli suuret rahoittajamaat sekä isäntämaa Portugali. Sinne ne pisteet katosivat, ei sen kummempaa.

Netta tuli ja valloitti Euroopan

Niinhan sitä sanotaan, että viisuvot-taja on yleensä se, joka jakaa eniten mielipiteitä. Israelin Netallakin oli niin vastustajansa kuin kannattajansakin. Minä viehätyn Netan Toy-kappaleessa enemmän Netan taitavaan äänenkäyttöön ja humoristisuuteen. Kappale ei tosin ole huumorikappale, vaikka artisti taitavasti matkiikin kanaa, vaan se ottaa suoraan kantaa #Metoo-kampanjaan sanomallaan.

Ensi vuonna viisukaruselli siis siirtyy jälleen Israeliin 20 vuoden tauon jälkeen. Ja kun viisufanit rakastavat ennusmerkkien etsimistä milloin mistäkin, niin yhdenlainen ennusmerkki kai se on tämäkin: Israel näyttää pitävän kahdeksikkoo jonkinlaisena onnenlukunaan Euroviisuissa. Sen ensimmäinen voitto tuli vuonna 1978, toinen voitto heti seuraavana vuonna kotikisoissa, tosin kisat järjesti vuonna 1980 Alankomaiden Haag, kolmas voitto vuonna 1998 ja nyt Netta. Kolme voitoista on tullut vuonna, jonka viimeinen numero on kahdeksan. Odotammeko seuraavaa Israelin voittoa kymmenen vai kaksikymmentä vuotta?

kävi kylässä

Alina Tomnikov Donnana piilolinssit silmissään. Kuva: Production House.

pitäisi näyttää siltä, että se on ollut Donnalla kymmenen vuotta. Kokosin kepin varmaan 50 kertaa päivässä.

- Donna ei ole persoonana erityisen siisti, mutta kyllä hänen kotonaan tavarat ovat suurin piirtein siellä, missä hän olettaa niiden olevan. Paljon komiikkaa syntyy siitä, että joku on siirrellyt tavaroita väärin paikkoihin. Tarkkailin ja tutkin, miten näyttelen sen, että tiedän suurin piirtein, missä lasi on, mutta en sentin tarkasti. Tai ennen kuin istun, kokeilen, missä tuoli on.

Toikkarointia sumeiden piilolinssien läpi

Mikä oli haastavinta Donnan tekemisessä?

- Se, että vietin suunnilleen 50 päivää putkeen sumentavat piilolinssit päässä. Niillä minun oli oikeastikin vaikea nähdä, vaikka kyllä minä jotain näinkin. Näyttelijänä minun piti nähdä. Tuotannosta ei olisi tullut mitään muuten. Minun oli ymmärrettävä, missä kamera oli. Eli minun piti nähdä piilolinssillä, joilla oli vaikea nähdä ja samaan aikaan näyttellä, etten näe.

- Ennen ensimmäistä kuvauspäivää jännitin linssien käyttöä, joten päätin

laittaa ne kotona päähän. Matkalla tajusin, etten tosiaan näe oikein mitään eikä minulla ollut valkoista keppiäkään. Minun piti päästä metrolla Sörnäisiin ja siitä rautatieasemalle ja vielä junalla Pukinmäkeen. Se oli pelettavaa!

- Yhdessä kohtauksessa Donna kulkee tien yli ja pariskunta yrittää väkisin auttaa häntä väärään suuntaan. Siinä otossa, joka valittiin sarjaan, Donnan hattu tippuu, hän etsii sitä ja löytää sen, ja kun hän lähtee, keppi juuttuu kiinni viemäriin ja hän meinaa kaatua. Tätä ei ollut todellakaan käsikirjoitettu. Siellä minä kiroilin ja etsin tuulen mukana lentävää hattua ja kompuroin kepin kanssa.

Silmät ja ääni sielun peileinä

- Näyttelijäntyössä silmät ovat minulle hyvin tärkeitä. Puhutaan, että silmistä näkee paljon. Jos näyttelijä on lähikuvassa, ei tarvitse mitään muuta kuin ajatella jotain ja se näkyy. Jos minun pitää vaikka näyttellä, että voi kun tuo mies on hyvännäköinen, voin ajatella vaikka ihanaa berliinimunkkia. Ja jos räpäytän silmiäni, se on tosi iso ele.

- Ja niin se on Donnankin kohdalla. Vaikka hän ei näe, hänen tunteen-

sa näkyvät silmistä. Minun piti löytää tapa, jossa silmät ovat läsnä, mutta niillä ei saa reagoida samalla tavalla kuin normaalisti.

Entä ääni? Mitä ääni sinulle merkitsee?

- Rakastan ääntä. Ääni on sielun peili vielä enemmän kuin silmät. Minulle äänenkäyttö roolissa on todella tärkeä. Ääni paljastaa, onko ihminen aidosti läsnä hetkessä ja siinä roolissa.

Olet tehnyt kuunnelmia ja dubannut tv-sarjoja. Millaista kuunnelman tekeminen on verrattuna muuhun näyttelyyn?

- Siinä tiivistyy äänenkäyttö. Etä pystyt siinä mustassa, eristetyssä, umpinaisessa, pehmenneisyssä koppissa tekemään kaiken vain äänelläsi. Tykkään siitä haastavuudesta, että minulla ei ole apuna mitään. Dubauksissa minulla ei ole edes vastanäyttelijää. Minun on kuviteltava kaikki itse.

Arvokasta mukaanotettavaa

Oliko sinulla joitain ennakkokäsityksiä, jotka muuttuivat matkan varrella?

- Oli. Esim. luulin, että kaikki näkärät ovat supersiistejä. Olen aina iloinen, kun voin oppia jotain uutta. Niinhän se on omassakin elämässä. Olen blondi ja puoliksi venäläinen eli kaikkien vitsien kohde. Vaatii ihmisiltä jotain, että he uskaltavat kohdata toisen ennakkoluulottomasti.

Mitä ottaisit Donnalta omaan elämäsi?

- Sen, että ei jää märehdimään vaan menee eteenpäin. Etten ottaisi kaikkia asioita isosti sydämelleni. Ihailin Donnassa sitä, mikä hänellä meni vähän överiksikin, että hän meni eteenpäin eikä antanut itsensä musertua minkään alle. Hän taas voisi oppia minulta sitä, että hän välillä pysähtyisi ja märehdisi ja itkisi ja antaisi asioiden vaikuttaa vähän aikaisemmin.

Mitä et ainakaan haluaisi Donnalta omaan elämäsi?

- Olen itse kokenut yhden tosi raskaan ihmissuhteen loppumisen, josta olen eheytynt. En haluaisi sellaista suurta shokkia, jonka Donna joutui kokemaan.

TERRORISTIEN JALANJÄLJILLÄ 2

Osa 2 Terroristikin on ihminen

Teksti: Pasi Päivinen

Mikään väkivaltainen teko esivallan edustajia tai kansalaisia vastaan ei ole automaattisesti terrorismia. Se on sitä vasta silloin, kun terrorismirikoksen tunnusmerkistö täyttyy ja siitä on annettu oikeuden päätös. Terrorihyökkäykset tuomitaan yleensä jyrkästi perhehtymättä asioihin laajemmin ja terroristeja pidetään automaattisesti ”pahoina” ihmisinä. Terrorismi ei kuitenkaan ole juuri koskaan irrallista selittämätöntä toimintaa, vaan se on sidoksissa aikakautensa joko laajempaan tai suppeampaan yhteiskunnalliseen liikehdintään. Esimerkiksi vasemmistoterrorismin vuosikymmenellä, 1970-luvulla, vasemmistoradikalismi purkautui terrorismina ja siihen osallistui ihmisiä kaikista yhteiskuntaluokista ja monista ammattiryhmistä. Tosin vasemmistolaisia korkeasti koulutettuja oli mukana suhteellisesti enemmän, varsinkin Länsi-Saksassa.

Terrorismi on yhtä tuomittavaa kuin sota tai mikä tahansa muu väkivalta. Poliittisilla terroristeilla, erityisesti vasemmiston edustajilla, väkivallan käyttö on kuitenkin ollut harkittua, maltillista ja uhrit on pyritty valikoimaan tarkoin. Oikeistoterroristeilla tai uskonnollispoliittisilla terroristeilla uhreja ei ole aina tietoisesti pyritty välttämään.

Al-Qaidan Yhdysvaltoihin syyskuun 11. 2001, toteuttaman superterrori-iskun myötä monille on muodostunut bruttaali kuva terroristeista ja WTC-iskujen myötä terrorismi on yleisesti liitetty kuuluvaksi islamiin. Maailmassa elää 1,6 miljardia muslimia, mutta hyvin harvat heistä radikalisoituvat ja päätyvät terroristeiksi. Muslimiterroristin kuvaa ovat osaltaan vahvistaneet mm. Madridin junapommi-iskut vuonna 2004 sekä Lontoon metro- ja bussi-iskut vuonna 2005. Kuva on kuitenkin yksipuolinen ja suppea.

Tulin vierailleeksi pariin otteeseen New Yorkin WTC-torneissa 1990-luvulla ja kävin myös niiden raunioilla silloin, kun jälkiä vielä raivattiin. Alue oli aidattu ja työkooneet möyriivät aidan takana. Tapahtumapaikka ei tehnyt minuun erityistä vaikutusta ja ajattelin Ground Zeroksi –nimetyssä paikassa seistessäni, että lähes 3000 ihmisen kuolema syyskuun 11. 2001 tuntui epäoikeudenmukaiselta, mutta vielä epäoikeudenmukaisemmalta on tuntunut siitä päivästä alkunsa saanut terrorismin vastainen

Terrori-iskun jälkiä Lähi-Idästä.

sota, joka on vaatinut lukemattomien viattomien ihmisten hengen mm. Afganistanissa ja Irakissa. Yhdysvalloissa järjestetyt muistotilaisuudet syyskuun 11.2001 iskujen jälkeen kuukauden välein tuntuivat naiiveilta, kun miehen asiaa WTC-tornien raunioilla seistessäni Yhdysvaltojen terrorismin vastaisessa sodassa surmansa saaneita muistellen.

Kaikki terroristit, myös jihadistit, ovat ennen radikalisoitumistaan olleet tavallisia ihmisiä. Terroristeihin ihmisinä ei liity mystiikkaa, mutta toiset meistä ovat alttiimpia vaikutteille radikalisoituen helpommin ja vahvemmin. Poliittisten ja uskonnollispoliittisten terroristien välillä on eroja, sillä poliittiset terroristit eivät tee itsemurhaiskuja radikalisoituaankaan, kun taas jotkut uskonnollispoliittiset terroristit ovat valmiit tekemään itsemurhaiskuja

Ylhäällä WTC:n tornien tuntumasta otettu kuva. Alla Pasi Päivinen.

edustamansa tahon pyynnöstä. Läheskään kaikki radikalisoituneet muslimit eivät silti ole "itsemurhakandidaatteja", eivätkä kaikki itsemurhapommittajat ole lähtökohteisesti muslimia, vaan heitä on myös mm. hinduja, kristittyjä ja sikhejä.

Harvat muslimit ovat ns. itsemurhapommittaja-ainesta, vaan moskeijoissa ja viimeistään koulutusleireillä tunnistetaan radikalisoituneet henkilöt, joissa on potentiaalia itsemurhapommittajaksi, joita manipuloidaan tietoisesti, ja joille lopulta "kunniat tehtävää" esitetään.

Mietin terrori-iskujen tapahtumapaikoilla käydessäni, miksi terroristit niputetaan samaan joukkoon? Terroristit ovat heterogeeninen ryhmä. Heidät tuomitaan julkisesti yhteiskuntakelvottomiksi, eikä heistä haluta tai kyetä nä-

kemään inhimillisiä puolia? Useimmat poliittiset terroristit luopuvat väkivallasta. Esimerkiksi tavattuani ex-ETAn jäseniä Baskimaassa he osoittautuivat aivan tavalliseksi ihmisiksi, jotka ovat terrorismista luovuttuaan eläneet normaalia arkea. He luopuivat poliittisesta väkivallasta, kärsivät mahdollisen rangaistuksen ja osa heistä osallistui yhteiskuntaan uudelleensopeuttamisohjelmaan. Tavalliseksi ihmisiksi on myös terrorismin tutkija Atte Kaleva luonnehtinut tuntemiaan jihadistiteja oltuaan lähes viisi kuukautta al-Qaidan kuuluneiden terroristien panttivankina Jemenissä joulukuun 2012 ja toukokuun 2013 välillä.

Terroristien kohtelu on ollut liian usein ihmisoikeussopimusten vastaista kehittyvissä maissa. Valitettavasti myös kehittyneissäkin maissa ihmisoikeusloukkauksia on tapahtunut, kuten Britanniassa, Espanjassa, Länsi-Saksassa ja Yhdysvalloissa. Ihmisoikeudet ovat perustavia, ihmistä ja ihmiselämää suojaavia yleismaailmallisia, luovuttamattomia ja jakamattomia normeja. Ihmisoikeuksia ei voida kumota tai mitätöidä keneltäkään, ei terroristirikoksista epäillyiltä tai niihin syyllistyneiltä. Jokaisella tulee olla oikeus puolueettomaan oikeudenkäyntiin ja inhimilliseen kohteluun myös vankilassa. Tosin terroristeja ei aina saada helpolla oikeuteen vastaamaan teoistaan, mutta siihen tulee pyrkiä. Terroristien "metsästäminen" ja eliminointi on sekä ihmisoikeusrikos ja yhteiskuntarauhan näkökulmasta lyhytnäköinen ratkaisu.

Olen pohtinut varsinkin Saksassa matkustaessani vangituina olleiden terroristien osakseen saamaa kohtelua. Tänä vuonna Baader-Meinhoff Gruppen (RAF) toiminnan

Punainen armeijakunta RAF perustettiin 50 vuotta sitten, perustajajäsenten kuva on etsintäkuulutuksesta.

aloittamisesta tulee kuluneeksi 50-vuotta. Viimeksi Hampurissa ja Heidelbergissä liikkuessani mietin Punaisen armeijakunnan (RAF) ensimmäisen sukupolven terroristien kohtaloita 1970-luvulla. RAF valikoi iskukohteet huolella ja pyrki välttämään "turhia" uhreja. Esimerkiksi 19. toukokuuta 1972 se teki pommi-iskun mediatalo Axel Springerin päämajaan Hampurissa, jossa ei tullut lainkaan kuolonuhreja, mutta RAF sai tavoittelemansa laajaa julkisuutta. 24. toukokuuta 1972 se räjäytti pommin Yhdysvaltain armeijan Euroopan osaston päämajassa Heidelbergissä, jossa kolme kuoli ja viisi loukkaantui. Aiheuttamiinsa tuhoihin nähden RAF sai poikkeuksellisen mittavaa julkisuutta ja Meinhofin, Meinsin, Baaderin, Ensslin tai Raspen "vaarallisuutta" ylikorostettiin heidän toimintansa määrään suhteutettuna ja heidän saamansa kohtelu oli epäoikeudenmukaista.

RAF:n ehkä tunnetuin jäsen Ulrike Meinhof kuoli vankiselänsään Natsi-Saksan antautumisen vuosipäivänä 9. toukokuuta 1976. Virallinen kuolinsyy oli itsemurha hirttäytymällä. Kuolema tapahtui kuitenkin epäselviksi jääneissä olosuhteissa, ja monet Meinhofin ystävät kiistävät täysin itsemurhan mahdollisuuden. Vahvoja epäilyksiä on esitetty siitä, että Meinhof oli jo kuollut ennen kuin hänet laitettiin roikkumaan "narun jatkoksi". Meinhofin ystävä, Klaus Wagenbach, piti hautajaistilaisuudessa puheen, jossa hän sanoi: "Ulrike Meinhofin tappoivat saksalaiset olosuhteet (die deutschen Verhältnisse).

Sama epäselvyys koski lokakuun 18. 1977 tapahtuneita RAF:n muiden perustajajäsenten Andreas Baaderin, Gudrun Ensslinin ja Jan-Carl Raspen kuolemia. Ryhmän perustajajäseniin kuulunut Holger Meins oli kuollut vankilassa jo vuonna 1974 nälkälakon seurauksena. Baader, Ensslin ja Raspe kuolivat lokakuun 18. 1977 Stuttgartissa Stamm-

heimin vankilan nimenomaan RAF:n jäseniä varten rakennetussa erityisosastossa (Hochsicherheitstrakt), jota Ulrike Meinhofin ystävä Klaus Wagenbach on kuvannut "modernin epäinhimillisyyden muistomeriksi". Heidänkin itsemurhansa ovat varsin kyseenalaisia, sillä jostain syystä vankilan hälytysjärjestelmä oli juuri tapahtumahetkellä pois käytöstä?

Britanniassa IRA-terroristeja on kidutettu Pohjois-Irlandissa olleiden brittisotilaiden toimesta ja myös vankilassa heidän kohtelunsa on ollut monissa tapauksissa ihmis-oikeussopimusten vastaista. Samoin Espanjassa poliisi ja vankilaviranomaiset ovat todistetusti syyllistyneet ETA-terroristien epäinhimilliseen kohteluun. Espanja on maa, jossa olen ollut konkreettisimmin terroristien jäljillä vierailen lukuisilla terrori-iskujen tapahtumapaikoilla ja saanut tilaisuuden viettää aikaa ex-terroristien kanssa heidän luottamuksensa saavuttaen. Miten olen onnistunut pääsemään kontaktiin ex-terroristien kanssa ja miten olen voinut vakuuttua siitä, että he ovat entisiä ETAn jäseniä? Ihmisinä he ovat kuin kuka tahansa meistä, he eivät erotu joukosta ja monet heistä ovat joutuneet myös kokemaan ihmisyyden epäinhimillisen puolen vangittuina ollessaan.

Terroristeja on kohdeltava ihmisinä ja kyettävä näkemään heidän inhimillinen puolensa. Monet terroristit katuva tekojaan ja varsinkin poliittiset terroristit ovat osoittautuneet nuhteettomiksi kansalaisiksi terroritoiminnasta luovuttuaan. Oikeudenmukainen ja yhdenvertainen kohtelu on terrorismin torjunnassa keskeistä ja yhteiskuntarauhan säilyttämisen kannalta tärkeää.

Zum Wohl!

*Terveisiä Saksasta 1
Teksti: Jonna Mononen*

Paremmman puoliskoni työt kutsuivat kenguruiden ja bumerangien maasta planeettamme toiselle puolelle, keskelle Saksan ja saksalaisuuden ydintä. Niinpä eräänä aamuna heräsin ikkunasta kaikuvaan kirkonkellojen kumun ja Brezelin, baijerilaisen suolarinkelin, tuoksuun. Ei muuta kuin opaskoiralleni Ikelle valjaita niskaan ja Ambergin vuosisatojen kuluttamille kaduille uutta kotiseutua katsastamaan.

10-vuotias labradorinpoika nappaa tämän Nürnbergin kyljessä sijaitsevan olutkeitaan kadut nopeasti haltuun. Niinpä suuntaammekin kohti läheistä supermarkettia jääkaappiin täytettä hankkimaan.

Kuten maan tapaan kuuluu, marketissa on pitkä tiski, josta saa kalaa, juustoja, makoisia makkaroita ja lihaa eri muodossaan. Tiskin myyjä kysyy, paljonko pippurisolamia tänään laitetaan. Valmisruokatiskiltä tarttuu mukaan mureaa metsäkaurisgoulashia ja spätzleä, eräänlaista tuorepastaa. Kesä on huhtikuussa Baijerissa jo pitkällä, joten kotimaiset mansikat ja vadelmat löytävät tiensä ostoskoriin. Avulias myyjä kertoo pyytämättä, että Pepsi on tarjouksessa. Paheeni ja mieltymykseni ovat tulleet täällä nopeasti tutuiksi.

Kärrään täyden ostoskorin kassalle. Tuttu myyjä tervehtii iloisesti. Hänen työpäivänsä on juuri lopussa. Hän tarjoutuu omalla ajallaan tuomaan painavat ostokseni autollaan kotiini ja kysyy, haluanko vielä enemmän Pepsiä. Kantoapua vastaan minulla ei ole kerrassaan mitään. Jälleen kerran saan todeta, ettei maailma ole pelkkien pintaliitäjien pelikenttä.

Nappaan leipomon tiskiltä pussillisen sämpylöitä; yrtteillä, unikon-, kurpitsan- ja auringonkukansiemenillä maustettuja. Marmorikakkua ja mansikkaleivoksia on myös tarjolla, eikä herkkunälkä anna periksi.

Kotona Ike lysähtää nukkumaan työpöytäni alle uinulaulunaan Rammsteinin rytinäkappale Du hast. Ovikelon kilinä hukuttaa Till Lindemannin ärhäkän äänen alleen. Supermarketin myyjä kantaa ostokseni keittiöön ja toivottaa mukavaa päivänjatkoa. Tuskin olen saanut jääkaapin mahan täyteen, kun ovikello soi toisen kerran. Apteekin lähetti tuo lääkkeet, joita ei ollut varastossa, kun poikkesin sinne ostoksille. Kaupantekijäisinä paketissa on pullollinen nestesaippuaa, pähkinänaksuja ja kirjekuori, jossa on viiden euron seteli. Apteekki oli löytänyt halvemman lääkkeen ja halusi palauttaa ylimääräiset rahat.

Asiakas on Ambergissa kuningas. Baijerin murteeseen on kuitenkin totuttava, jotta tiedän, mitä on tarjolla. Toisinaan myyjät antavat maistiaisja, jotta siansorkkaa säkissä ei tarvitse ostaa. Pankissa virkailija asentaa iPhoneen tarvittavat sovellukset, kemikaliossa ostoskassi turpoaa meheväntuoksuista hajuvesinäytteistä.

Kaduilla avuliaat kanssakulkijat kertovat, koska liikennevalo on vihreä ja auttavat löytämään sen sivukujan perällä olevan, pienen kenkäkaupan. Parhaat ravintolat, purukaluston huoltajat ja kauneussalongit löytyvät paikallisten antamien vihjeiden avulla.

Leppoisan elämänasenteen salaisuus saattaa piillä monenlaisissa tapahtumissa, joita Ambergissa ja naapurikaupungeissa järjestetään lähes joka viikonloppu. Pään saa pyörimään karusellin tai breakdancen kyydissä. Hyväntekeväisyysjärjestöt myyvät muovisia ankoja, jotka laitetaan jokeen kilpauinnille. Vaikka äkäinen tipuni on koristeltu Rammsteinin logolla, palkintoja ei tipu.

Mutta tietenkin juhlan kuin juhlan keskiössä on olut-teltta, jossa saa maistella paikallisten panimoiden satoa leberkäsen, sauerkrautin, siansorkan tai vaikkapa keuhkon kera. Baijerilaisen kansanmusiikin sävelet hivelevät korvia. Muutaman kerran tunnissa kajahtaa juomalaulu, jonka tahdissa nostetaan litranvetoiset kaljatuopit ilmaan. Lopuksi kajahtaa koko yleisön voimin huudahdus "Zum Wohl!" ja tuopit kalahtavat vastakkain. "Zum Wohl!" vastaa suomalaista kippistä. Se on ylistys hyvälle mielelle ja tarkoittaa, että elämästä tulee nauttia nyt, ei sitten joskus.

Kalkkikivikonkreetio

Noin 4,6 miljardia vuotta sitten kiven planeetta voihkii. Tulivuoren syvissä kraatereissa mustanpuhuva magma velloo kovassa kuumuudessa. Tulisista kiviä, myrkyllisiä tuhkapilviä ja kaasuja suihkuu kraatterin kidasta korkealle avaruuteen. Maan pinnalle purkautuneesta laavasta vapautuu vetyä ja happea, jotka muiden kaasujen kanssa muodostavat vesihöyryä synnyttäen alkuihmekään (oma visio).

Olin tosi onnekas saadessani itselleni avustajan ja auton käyttööni koko kesäksi 2017, aivan lumien tulon saakka. Tämän seurauksena minulle avautui aivan uusi maailman tutkimattomine ihmeineen. Pidin välttämättömänä saada oikein kunnolla kuvata Konesniemen reittiä, sillä arvasin sen sisältävän minulle tosi mielenkiintoisia asioita. Konesniemi on osa Koppelon kylää. Se on niemi, joka päättyy Inarijärveen, Ukonjärveen ja Ivalojokeen. Koko Konesniemi on yhtä korkeaa vaaraa, Konesvaaraa. Elokuussa löydettiin uusi metsäautotie, joka oli tehty muutamia vuosia sitten Konesvaaraan.

Jo heti ensi hetkistä lähtien oli ilmassa jännitystä, olinhan jo aloittanut punatorvijäkälän kuvaamisen. Niitä löytyikin useista paikoista. Ajeltiin hiljaisella vauhdilla vaaraa ylös ja alas, useita kertoja, sillä mitä ylemmäs päästiin, sitä upeampia kiviä löytyi! Sitten neljännellä kerralla alas tullessa huomasin punaisen kiven, jossa oli keskellä kummallinen säteiden muodostama erillinen ympyrä. Kuvasin kiveä joka puolelta ja eri kulmista. Mikä tämä oikein on?

Kiven salaisuus piti selvittää ja käännyinkin sitten Juha Karhun puoleen Helsingin Yliopiston Geologian laitokselta. Hän kertoi, että kysymyksessä on kalkkikivikonkreetio granaatti-gneississä. Se on syntynyt 1900 miljoonaa vuotta sitten kymmenien kilometrien syvyydessä suurien ki-

Kuvio keskellä ja kehä ympärillä, 1900 miljoonaa vuotta vanha kivi.

vimassojen ympäröimänä ja paineessa. Myöhemmin maa-aines on kulunut pois ja lopulta maansiirtokone on pukannut kiven tien sivuun! Uskomatonta. Se kivi ei ollutkaan yksin, löysin vielä pari, kolme konkreetiota samalta alueelta. Eikä siinä vielä kaikki. Juhha Karhu kertoi, että Saariselän-Inarin alueen peruskallio on maailman vanhinta noin 1,9 miljardia vuotta vanhaa granuliittia. Vanhempaa kuin Alpit.

Aivan kuin bonuksena kaikelle kokemalleni tuli marraskuun kuudestoista päivä taivaalta meteoriitti, jonka osia putosi kotini lähelle. Kuului kova vihellys kuin kranaatista ja iso pamaus. Samanaikaisesti riistakamerani oli kuvannut voimakkaan valonvälähdyksen ja mennyt sekaisin meteoriitin magneettikentästä.

*Teksti ja kuvat:
Pasi Ahponen 2018*

Konkreetio ja kehä näkyvät, mutta eivät selvästi. Kaikki konkreetiot on otettu eri kivistä.

Vammaisuuden vaiettu historia

Mitä tiedät vammaisuudesta menneinä aikoina?

*Teksti: Tuula Paasivirta,
toimittaja, ensimmäinen näkövammainen naispastori*

Kolmivuotisessa vammaisuuden vaiettu historia -hankkeessa kysytään: kenen historiaa kerromme ja keille sitä kerrotaan? "Vammaisuuden vaiettu historia. Identiteetti, osallisuus, yhteiskunta" on Koneen Säätiön vuosina 2017–2019 rahoittama hanke. Sen lähtökohtana on ajatus historian saavutettavuudesta; siitä, että historia kuuluu kaikille. Tämä on tervetullut ja kiintoisa lähtökohta historiankirjotukseen.

Emme juurikaan törmää vammaisuuteen historian kirjotuksessa tai maininnat ovat hyvin ohi meneviä. Muun muassa Kaari Utrion kirja Eevan tyttäret: eurooppalaisen naisen, lapsen ja perheen historia ei kerro vammaisen naisen historiasta edes alaotsikon vertaa.

Vaietut tarinat -hanke ja sen tavoitteet

Hankkeesta kerrotaan sen verkkosivulla: "Tavoitteenamme on käynnistää yhteistyö vammaishistorian ja mielisairauksien historian tutkijoiden sekä järjestökentän välille, luoda uusia tapoja tutkimustulosten popularisoinnille, lisätä historiatietoisuutta ja yhteiskunnallista keskustelua vammaisuudesta ja psyykkisistä sairauksista sekä selvittää yhteistyön henkilökohtaisia merkityksiä ja kokemuksia eri osapuolten välillä".

- Hankkeen tärkeimmät tavoitteet ovat vammaishistorian tutkimuksen tunnetuksi tekeminen, mainitsee hankepäällikkö Amu Urhonen ja jatkaa - Tämä halutaan toteuttaa ymmärrettävällä tavalla, yhteistyössä vammaisliikkeen kanssa ja siten lisätä yhteiskunnallista keskustelua vammaisten ihmisten asemasta ja vammaisuudesta yleiselläkin tasolla. Hankkeesta tuotetaan myös kirja.

Mukana hankeyhteistyössä on eri järjestöjen lisäksi kirkkohallitus. - Eri tahot ovat tulleet erittäin kivasti mukaan, Urhonen vakuuttaa.

Hankkeen vastuulliset työntekijät

Hankkeen käytännön asioita hoitaa Amu Urhonen Tampereelta. Kysyessäni, miten hän haluaa tulla esitellyksi lehtemme lukijoille, hän vastaa: -Olen aktivisti, Kynys ry:n puheenjohtaja, teologi, seksuaalineuvoja ja tä-

Amu Urhonen, kuva Jukka Salminen.

män hankkeen hankepäällikkö. Hanketta johtaa Tampereen yliopistossa työskentelevä tutkija Jenni Kuulijala, ja muut jäsenet ovat tutkijat Daniel Blackie, Riikka Miettinen ja Reima Välimäki.

Hankkeen aloitustapatumana kick-off-tapahtuma?

- Hankkeen aloitustapahtumassa syksyllä 2017 Tampereella hankkeemme tutkijat esittelivät omia tutkimuk-

siaan. Seminaarissa myös monet yhteistyötahot kertoivat omista näkökulmistaan, omasta tutkimuksestaan tai oman järjestönsä historiasta sekä toiveistaan hankkeeseen liittyen.

Yllätyksiä

Kysyn Urhoselta, onko jokin asia erityisesti yllättynyt sinua hankkeen edetessä?

Tähän hän vastaa kiinnostavasti - Erityisesti on yllättänyt, että apuvälineitä vammaisille on kehitelty jo antiikissa, vaikka kun asiaa ajattelee, sehän on aivan loogista.

Onko erityisen vaiettuja ryhmiä?

Urhosen mukaan tämä kysymys on hyvin laaja, koska historian saatossa ajat ovat erilaisia. Tämän vuoksi kysymykseeni on vaikea vastata. Kysymyksen olisi voinut jalkaa pienempiin osiin. Urhonen pyrkii silti vastaamaan: - Vastaaminen on vaikeaa koska eri aikakausina vastaukset ovat erilaisia. Kommunikaatioon liittyvät vammat ovat monena aikana jääneet piiloon, ehkä siksi että ne ovat estäneet osallisuuden yhteisöissä, kun omaa ääntä ei ole saatu kuuluviin. Erot riippuvat selvästi enemmän sosiaalisista verkostoista ja yhteiskuntaluokasta. Rikkaista, suosituista ja merkittäviksi katsotuista ihmisistä on olemassa enemmän lähteitä kuin köyhistä ja syrjäytetyistä.

Vammaisuuden teologia -seminaari

Huhtikuussa 2018 Helsingin Diakonia -ammattikorkeakoulussa pidettiin vammaisuuden teologia -seminaari, joka on osa hanketta. Seminaarin avasi arkkipiispa Kari Mäkinen ja muita puheenvuoronkäyttäjiä olivat muun muassa hiippakuntadekaani Sakari Häkkinen, tutkijat Jenni Kuuliala ja Reima Välimäki, teologian maisteri Antti Björklund ja pastori Hannele Juutinen.

Tampereen Messukylän seurakunnan seurakuntapastori Hannele Juutinen puhui otsikolla "Sinä katsot meitä niin kauniisti" siitä millaista on olla sokeana kirkossa töissä. Juutinen pohti koskettavassa puheenvuorossaan, kuinka paljon sokeudesta täytyy puhua. -Jokaisella on oikeus valita itse, kuinka paljon kertoo itsestään, mukaan lukien sokeudestaan. Edelleen Hannelen sanoin: - Näkövamma, samalla kun se on vahvasti osa identiteettiäni, ihmisenä ja pappinakin ja siten hyvin henkilökohtainen asia, ei kuitenkaan yleensä jää yksityisasiaksi. Ajattelen, että minun tehtäväni on pyrkiä tekemään näkövammaisen kohtaaminen ihmisille mahdollisimman helpoksi. Menen vastaan, kuulen ennakkoluuloisimmatkin kysymykset ja minuun kohdistuvat määrittelyt. Toisaalta, en kuitenkaan pahoittele sokeuttani, se ei ole asia, jonka minussa pitäisi muuttua tai korjaantua, tai jonka voisi unohtaa, piilottaa tai selittää olemattomaksi. Sokeus kuuluu pakettiin, Hannele Juutinen päättää napakasti.

Parantaminen ja vammaisuus

Kalle Könkkölä toi seminaarin puheenvuorossaan esille, kuinka vammaiset kohtaavat paljon ihmisiä, jotka haluavat parantaa heidät. Amu, mitä ajattelet tästä? -Teologina ajattelen, että parantamiskertomukset ovat saaneet ai-

van liian suuren painon Raamatun tulkinnassa, jopa luterilaisuudessa. En usko, että ne ovat tapahtuneet evankeliumeissa kuvatulla tavalla, vaan tapahtumat on tulkittu tietyllä tavalla. Usein ihmeeparantamiseen on liittynyt ajatus siitä, että vammaisuus on synnin palkka ja parantumisen vammaisuudesta parantaa myös synnistä. On loukkaavaa, että niin monet ajattelevat, että vammaiset ihmiset haluavat vain "parantua", vaikka meistä jokainen on jumalan kuva ja sellaisenaan hyvä. Pahimmillaan parantamisen ihailu on henkistä väkivaltaa, sillä se johtaa siihen, että kun ihminen ei paranekaan, ajatellaan että hän ei usko tarpeeksi.

Tämä parantamisaihe nosti seminaarissa useita yleisöpuheenvuoroja. Kalle Könkkölän valmistellessa puheenvuoroaan hän pohti facebook-sivullaan tätä lähes jokaisen vammaisen kohtaamaa asiaa. Moni meistä Kallen facebook-kavereista kirjoitti yösydännä kokemuksiaan Kallelle. Tähän paranemisisiaan on voinut törmätä vuosikymmenien aikana lukuisia kertoja Helsingin kaduilla, julkisissa ja yksityisissä tilanteissa. Vammaiselle esitetään usein vaatimus tulla paranemiskokoukseen.

Pappina ja teologina ymmärrän, että Jeesus on oikeasti voinut parantaa ihmisiä. Silti paraneminen ei ollut itse tarkoitus. Tärkeämpää oli ihmisen asenne elämään ja iankaikkisuuteen kuin se oliko hän sairas ja vammaton. Jumala hyväksyy luomansa ihmisen vammoineen päivineen. Jeesuksenkin eläessä maan päällä tarve parantaa lähti ihmisten pyynnöistä. Edustan näkemystä, että myös vammaisen on Jumalan kuva ja siten voin jatkaa seminaarin luennoitsija Antti Björklundin sanoin; - Vammaisen on Jumalan silmissä kaunis.

Kuka on vammaisen

Poimin hankkeen blogista erityislastentarhanopettaja Aino Kemilän puheenvuoron lyhennelmästä seuraavaan, seminaariväkeä kohahduttaneen ajatuksen: Kemilän mukaan on vaikea sanoa, kuka todella on vammaisen ja kuka ei. -Jossain määrin kaikki ovat. Ihmisyydessä on lopujen lopuksi kysymys asioista, jotka ovat yhtä aikaa pieniä ja suuria. Kemilä havainnollisti tätä kertomalla vetämänsä ryhmän jäsenen määritelmästä: "Mitä on ihminen: rukkaset ja pipot?" -Tämän jälkeen käytettiin myös monia yleisöpuheenvuoroja, joissa todettiin, ettei asia ihan näinkään ole.

Seminaarin vastuullisia henkilöitä haastateltiin Ylen ykkösen Horisontti-ohjelmaan. Sen esittelyssä sanottiin: väestöstä noin kymmenen prosenttia on vammaisia. Silti heidän äänensä ei kuulu historiassa. Miksi vammaisille on edelleen tilaa vain hyväntekeväisyys- ja avustustyön kohteina, ei täysivaltaisina kansalaisina?

Linkki blogiin, josta seminaarin puheenvuoroja voi lukea:
<http://www.vammaishistoria.fi/blogi/>
Lisäksi seminaarista on runsaan kolmen tunnin tallenne:
<https://www.youtube.com/watch?v=2-89zHNAGhY&feature=youtu.be>

HATUNVAIHTOA LASTENKAMARISSA

Näkövammaisteatterin tämän vuoden esitys Hatunvaihtoa lastenkamarissa oli menestys. Nyt saamme lukea, miten esitys meni omasta mielestä.

Teksti: Niko Majanmaa

Historiaa näyttelykokemuksestani: olen viimeksi ollut teatterin lavalla 7-vuotiaana, jolloin vielä näin. Nykytilanne: Hatunvaihtoa Lastenkamarissa oli minulle ensimmäinen näyttelykokemus näön menetyksen jälkeen. Se että minut saatiin, osittain tuntemattomien ihmisten toimesta lavalle, oli minulle haastavaa pelon ja jännityksen vuoksi.

Suurin pelon ja jännityksen aihe oli vuorosanojen muistaminen ulkoa. Vuorosanojen oikea-aikainen lausuminen tuntui myös jännittävältä. Ensimmäisten harjoitusten päätyttyä uusia näyttelijöitä tuli lisää, ja osa harjoituksissa mukana olleista keskeytti. Itsekin mietin, että onko minusta tähän? Ajattelin kuitenkin, että kerran täällä eletään, ja jatkoin harjoituksissa käyntiä. Tammikuun aikana saimme kokoon lopullisen näyttelijäkaartimme, jolloin päätimme, että teemme näytelmän lastensaduista. Lopullisen päätöksen satujen näyttelemisestä teki ohjaajamme Helena.

Kun olimme päättäneet, että näyttelisimme satuja, alkoi oikeanlaisten satujen metsästys. Aikamme etsittyämme löysimme H.-C. Andersenin sadut. Osa saduista oli minulle täysin vieraita, osa tuttuja. Kun oikeat sadut olivat löytyneet, roolien sovittaminen niihin tuntui helpolta. Jokaiselle löytyi oma rooli, jota oli helppo tehdä.

Tämän kokonaisuuden jälkeen jäljellä oli enää oikeanlaisten rooliasujen löytäminen. Mielestäni hauskimmat rooliasut olivat kapakoitsijan, hyrrän, pallon, ja etanan asut. Meillä oli kuukausi aikaa opetella vuorosanat. Itseäni alkoi hirvittää, kuinka ehdin oppia kaiken ulkoa. Viikkoa ennen ensi-iltaa aloin laskea kammastani päiviä. Tässä vaiheessa pelko iski toden teolla, ja pupu meinasi mennä pöksyyn. Onneksi näyttelijätoverini olivat ihania, ja jaksoivat kannustaa joka kerta. Ilman heitä en olisi päässyt edes näin pitkälle.

Vihdoin ja viimein koitti ensi-ilta, en viitsi mainita, kuinka sekaisin vatsani oli ennen näytelmän alkua. H-hetken koittaessa hymy oli kuitenkin herkässä. Ensi-illan päätyttyä sanoin kaikille, että en olisi uskonut, että minusta on

tähän. Kiitos että te uskoitte minuun. Te teitte tästä hienon kokemuksen. Hyvä me, me tehtiin se.

Lopuksi haluan lausua kiitokseni iloiselle ja ihanalle ohjaajallemme Helenalle, puvustajallemme Arjalle, Valonainen Aavalle ja ennen kaikkea teille ihanat näyttelijätoverit: Ansku, Karin, Ronja, Marianne ja Pekko (opaskoira), sekä Olli.

Hatunvaihtoa lastenkamarissa näyttelijät vasemmalta: Anniina Latikka, Niko Majanmaa, Karin Viitanen, Olli Kytöviita, Marianne Tenhami ja Ronja Oja. Ohjaaja Helena Ryti istuu kuvassa alapuolella.

Pukusuunnittelu ja tarpeisto Arja Oja, valot Ava Heinonen, musiikkivinjentit Dowland, Purcell, Bach, Bréval, renessanssiluuttu Ronja Oja, sello Karin Viitanen

H.C. Andersenin sadut: Isä tekee aina oikein, Tee-kannu, Kihlatut, Etana ja ruusupensas, Ruma ankanpoikanen, Kysy Amagerin muorilta vain.

Dramatisointi ja ohjaus: Helena Ryti

Tuotanto Näkövammaisten Kulttuuripalvelu ry

Teatterielämyksiä

Teksti: Olli Kytöviita

Minun osallistumiseni näkövammaisten teatteriin tapahtui viime hetkellä. Tulin mukaan vasta tammikuussa, vaikka harjoitukset olivat alkaneet syksyllä 2017.

Epävarmuus omista kyvyistä, sekä varsinkin mahdollisesta esiintymisestä oli suuri. Tietysti minua jännitti, kun muut olivat minua kokeilemista ja olleet mukana alusta asti.

Olen koulussa ala-asteella esiintynyt kerran joulupukkina ja käynyt Näkövammaisten liiton teatteriviikonlopussa, jossa käsiteltiin itsensä ilmaisua. Muuta käsitystä teatterin toiminnasta minulla ei ollut. Pientä esiintymiskammosa minulla oli ja on vieläkin. Tämän puolen vuoden ansiosta se on kuitenkin vähentynyt huomattavasti, ja itsevarmuus tälläkin osa-alueella vahvistunut!

Näytteleminen itsessään on kiehtonut minua ja pitkään olen teatteriryhmään osallistumista pohtinut. Minua kiinnosti tosi paljon lavastusten teko, sekä vertauskuvainnolliset asiat. Esimerkiksi säkillinen mädäntyneitä omenia toteutettiin tyhjentämällä ilmapalloja.

Paljon muutoksia tuli esitykseen ihan viime hetkilläkin. Silti ryhmämme sai kaikki esitykset hienosti näyteltä. Teemme ehkä ainakin yhden esityksen syksymmällä.

Olen todella iloinen, että lähdin mukaan, vaikka viimeisten harjoitusten lomassa onnistuin loukkaamaan jalkani. Kun on tarpeeksi uskoa itseensä, selviää jopa ensi-illasta.

Viron unohdettujen kirkkojen jäljillä

Timo Lehtosen uusi kirja "Viron apostoliset kirkot - rovasti August Kaljukosken matkassa" havainnollistaa kuvin ja tarkoin tekstiosuuksin Viron ortodoksisia kirkkoja. Siinä on myös matkakuvauksia tutkijan lukuisista matkoista etelänaapuriimme. Uusi kirjakin on tekeillä.

*Teksti: Marianne Tenhami
Kuvat: Timo Lehtosen arkisto*

Timo Lehtonen, 67, on Helsingin Vuosaaressa asuva monitoimimies: hän on alidiakoni, joka on toiminut Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa 18 vuotta metropoliitan avustajana ja seurakunnan kotikirkon isännöitsijänä. Nyt eläkkeellä olevalla alidiakonilla on aikaa kirjoittaa ja tutkia. Tutkimisen ja kirjoittamisen ohella hän isännöi "Pimeitä illallisia" Helsingissä ravintola Sipulissa sekä kertoo näkövammaisuudesta ja opaskoirista. Hänen sydäntään lähellä ja esitelmiensä erikoisaihe ovat kuitenkin ortodoksiset kirkot, joista hän on kirjoittanut monia artikkeleita ja kolme kirjaa sekä täältä Suomesta että Virosta.

Vuonna 1991 Timolta ilmestyi Tuusulan venäläisestä varuskuntakirkosta ja sen paikallishistoriasta kertova teos. Sitten ovat ilmestyneet vuonna 2015 autonomian ajan ortodoksista sotilaskirkoista kertova Vaienneet kellot - venäläiset varus-

kuntakirkot Suomessa 1809-1917 sekä viime vuonna Viron ortodoksisiin kirkkoihin perehtyvä Viron apostoliset kirkot - rovasti August Kaljukosken matkassa.

- Tutustuin 1980-luvulla erällä lukuisista Viron matkoistani rovasti August Kaljukoskeen, joka historioitsijana oli kerännyt paljon tietoa Viron kirkkoista. Hän oli tietoinen kiinnostuksestani kirkkoihin ja historiaan. Tutustuimme yhteisten ystäviemme luona ja aloimme vaihtaa tietoja aiheesta. Näin minulle alkoi kertyä aineistoa Viron kirkkoista. Kun Vaienneet kellot oli ilmestynyt, ajattelin, että minulla on täällä aineisto, jolle on tehtävä jotain. Minulla oli muun muassa Augustilta saamani 500 valokuvan kokoelma. Halusin saada tämän aineiston taltioitua tuleville sukupolville, valottaa Timo Lehtonen kirjansa syntyvaiheita.

Setukaisten lämmin ja koskettava vieraanvaraisuus

Viron ortodoksisten kirkkojen lisäksi Timo halusi tietysti kytkeä kirjaansa mukaan rovasti August Kaljukosken. Kirjassaan hän valottaa tutustumistaan rovastiin ja kuvailee Viroa 1980- ja -90-luvuilla. Mielenkiintoisen osan kirjasta käsittävät Timon elävät matkakuvaukset hänen vieraillessaan Virossa ensimmäisen opaskoiransa Aadan kanssa. August toimi paikallisoppaana selostaen Timolle asioita eri paikoista tutkijan näkövammaisuuden huomioon.

Rovastia ei suotta kutsuttu kävelväksi kirkon ensyklopediaksi: kaikki Viron kirkkohistoriaan liittyvä tieto tuli häneltä kuin apteekin hyllyltä. Yhdessä August, Timo ja Aada kiersivät Viroa käyden muun muassa Tallinnassa ja Saarenmaalla sekä osallistuivat Saatsessa Setumaalla setukaisten Suurmarttyyri Paraskevan Pyatnitsan kirkon juhlaan praasniekkaan.

Rovasti August Kaljukoski ja Timo Lehtonen Tallinnan kirkkokierroksella.

- Tämä Setumaan matka on mielellänpainuvini Viron vierailuistani. Minua jännitti mennessäni minulle täysin ennalta tuntemattomaan paikkaan, josta en tiennyt yhtään mitään. Mutta saamani vastaanotto näkövammaisena ja opaskoirankäyttäjänä oli niin koskettava ja lämmin. Matka oli myös kovin elämyksellinen: setukaisiin tutustuminen sekä juhlaan kuuluva haudoilla kiertäminen. Tämä kaikki on mielessäni varmaan koko loppuelämäni. Se oli niin ihanaa aikaa, muistelee Timo lämmöllä.

Tieto mustakantisissa vihkoissa

August kävi myös paljon Suomessa vierailen maamme kaikissa ortodoksisissa seurakunnissa. Timo kutsui hänet tänne Helsingin ortodoksisen seurakunnan kautta.

- Hänellä ei ollut matkapuhelinta, hänellä ei ollut tietokonetta. Hänel-

TIMO LEHTONEN

VIRON APOSTOLISET KIRKOT

Rovasti August Kaljukosken matkassa

Timo Lehtonen kotonaan.

lä oli kaikki tiedot mustakantisissa vihoissa ja niitä hän kantoi mukanaan, Timo muistelee.

Kaksikon ystävyys syveni ja lujittui. Molempien intresseissä oli säilyttää tiedot Viron ortodoksisten kirkkojen historiasta. Ystävyyden lujittuessa August kertoi Timolle myös omista vaikeista kokemuksistaan ahjon hoitajana Siperian ratatyömaalla vuosina 1947-1953. Näitäkin Timo kuvailee

kirjassaan.

- Toki en halua kaikkea kertoa, koska ne olivat hänen omia asioitaan, tutkija korostaa.

Timon mieleenpainuvien muistojen Augustista ja heidän ystävyydestään ovat Augustin 80-vuotissyntymäpäivät, joita päiväsankari halusi viettää kolmisin kahden hyvän ystävänsä Timo Lehtosen ja valokuvaaja Rainer Resslerin kanssa. Mukana oli tietysti Timon ensimmäinen opaskoira Aada.

- Syntymäpäiviä vietettiin Tallinassa pienessä teatteriravintolassa. Juhlat tulivat minulle yllätyksenä ja ruokaa ja juomaa oli tarjolla runsaasti.

Koko Narva uusiksi

Timo halusi kirjoittaa Viron ortodoksisista kirkoista saamansa tiedot puhtaaksi ja kuvien oli ehdottomasti myös oltava historiallisissa tietoteoksessa mukana. Kirjassa on 230 August Kaljukosken, Rainer Resslerin ja Timon itsensä ottamaa kuvaa.

- Halusin aloittaa kirjan tutustumisestani Augustiin sekä siitä, miten yksi ihminen voi tietää niin paljon. Ensimmäisen tekstini kirjaan kir-

joitin viime vuoden toukokuussa. Näytin kirjan ensimmäisiä sivuja parille ihmiselle, jotka kiittelivät tekstiä ihanaksi. Tästä oli hyvä jatkaa kirjan työstämistä tuoden kirkot mukaan tekstein ja kuvin. Näin syntyi runko ja järjestys koko kirjalle.

Kirjaa työstäessään tutkija oli täysin sokea, mutta oli nähnyt kuvat ennen tätä käyttäen apunaan lukutelevisiota. Niinpä hänellä oli niistä muistikuva. Avustaja oli kuitenkin kuvien valitsemisessa tarpeellinen, koska Timo ei enää tarkkaan muistanut mikä kuva on kyseessä. August oli liittännyt jokaisen kuvan yhteyteen tietokortit, joista ilmenivät kunkin kirkon perustiedot: kirkon nimi ja sijainti sekä kuka kirkon oli rakentanut. Nämä tiedot olivat kirjan peruspaketti ja ne Timon avustaja syötti tutkijan tietokoneelle.

- Olin saanut Augustilta myös käsinkirjoitettuna virokielisiä kirkkojen historioita, joita hän oli kirjoittanut Kristuksen kirkastumisen kirkon kellotornissa. Nämäkin avustajani kirjoitti tietokoneelleni. Nyt voin alkaa muokata tekstiä, mikä ei ollut helppo tehtävä: teksteissä esiintyi paikkoja, joissa en ollut käynyt ja joista minulla ei ollut tarkkoja tietoja. Niinpä historiaan sisällyttämiseen vaati paljon perehtymistä. Menin arkistoihin ja kirjastoihin ja kaivoin sieltä kaikki mahdolliset tiedot aiheesta. Ne kopioitiin ja siirrettiin jälleen tietokoneelleni, Timo selittää. Tehtävää vaikeutti myös Augustin muistiinpanojen puutteellisuus.

- August oli kirjoittanut vain sen, minkä oli pystynyt pelastamaan Viron vaikeassa tilanteessa. Hän ei voinut paneutua syvälle asioihin, jotka käsittivät tietoja 1500-luvulta 2000-luvulle. Niinpä minun oli haettava tämä tieto itselleni niin, että minulla on ymmärrys asiasta, tutkija havainnollistaa. Hän kirjoitti kirjaa todella intensiivisesti viime vuoden toukokuusta lähtien. Kirja valmistui marraskuun lopulla ja tuli joulukuussa painosta. Kirjailijan mukaan paras aika kirjoittamiselle olivat illat ja

Yhteiskuva Helsingin Kotikirkossa pidetyn palveluksen jälkeen vuodelta 199

Aleksanteri Nevskin katedraali. Kuva kirjasta Viron apostoliset kirkot.

► yön tunnit. Silloin oli vähiten häiriötekijöitä. Viron apostoliset kirkot kuten Vaienneet kellotkin on Timon omakustanne.

Viron historiaa eri näkökulmasta

Kuulo-näkövammaisen Timo kertoo, että sokeana tutkijana toimiminen vaatii kaksin- jollei kolminkertaisen ajan verrattuna näkevän tutkijan työhön, mikäli työn haluaa tehdä hyvin. Se vaatii myös valtavasti kärsivällisyyttä. Tietolähteitä oli viroksi ja venäjäksi ja niiden tulkitseminen oli haastavaa sekä tutkijalle että hänen avustajalleen. Timo toteaaakin, että jos näkisi, hän voisi käyttää venäjänkielistä lähdeaineistoa itsenäisesti paremmin hyväkseen. Venäjänkielinen aineisto kun on hänen mukaansa mittaamaton. Kirjaan tulevaan materiaaliin oli tietysti tutustuttava huolellisesti.

- En ollut koskaan käynyt Narvassa niin, että olisin tutustunut kaupungin historiaan ja arkkitehtuuriin. Narvan historiaan tutustumiseen meni monta viikkoa. Oli selvítettävä, mitä kirkkorakennuksille tapahtui sotien aikana, mitkä rakennukset ovat pysyneet pystyssä ja mitä venäläiset ovat sen jälkeen kirkkoille tehneet. Tähän jouduin käyttämään myös ulkopuolisten rakennusalan asiantuntijoiden sekä Viron Kansallismuseon henkilökunnan apua. Koska minulla oli näkömuistikuvat kirkkoista, meille saattoi tulla asiantuntijoiden kanssa väittelyitäkin ai-

heesta. Vielä viime hetkellä jouduin kirjoittamaan koko Narva-osuuden uudestaan. Kaikki muu oli valmiina, mutta yhtenä yönä päätin kirjoittaa koko Narvan uusiksi, tutkija muistelee. Samaan hengenvetoon hän kiittää avusta Viron Kansallismuseon ja Kansallisarkiston henkilökuntaa. Haasteista huolimatta Timo on nauttinut kirjan kirjoittamisesta.

- Olen oppinut ymmärtämään Viron historiaa ihan eri näkökulmasta. Tarton historia alkaakin jo 1030-luvulta, kun venäläiset valtasivat Tarton. On ollut mielenkiintoista lukea, miten siellä hajotettiin ja rakennettiin. Miten sinne tulivat saksalaiset, liettualaiset, venäläiset, ruotsalaiset, ja jossain vaiheessa jopa suomalaiset. Vaikka koulussa näitä luettiin, ei koskaan menty näin syvälle, tutkija iloitsee.

Karjalan kadonneet kirkot ja tsasounat

Vaienneet kellot sai lukijoilta hyvän vastaanoton ja hyviä arvosteluja. Sen sijaan Viron apostoliset kirkot ei ole Timon mukaan saanut niin paljon suosiota, vaikka siitäkin on toki kirjoitettu hyviä arvosteluja.

- Aihe on ehkä vieras suomalaisille, vaikka Virossa paljon käydäänkin. Se on

Timo, opaskoira Aada ja rovasti August Kaljukosk Suomen vierailulla, kirjan kuvitusta.

Moskovan ja koko Venäjän patriarkka Aleksi II toimitti yhdessä Suomen ortodoksi-piispojen kanssa palveluksen 12.9.1994 Uspenskin katedraalissa. Timo Lehtonen toimi piispojen alidiakonina. Kuvassa patriarkka Aleksi II ja Timo Lehtonen. Kuva: Vesa Takala.

historiallisesti ehkä liian yksityiskohtainen, tutkija pohtii.

Timolla on jo seuraava kirja tekeillä. Kuva- ja tietoteok-sensa nimeksi hän paljastaa Karjalan kadonneet kirkot ja tsasounat. Kirjoittaessaan Vaienneita kelloja tutkijal-le kertyi materiaalia Karjalan kirkoista. Tästä saamme siis lukea seuraavaksi ja kirjassa on paljon kuvia Karjalan ka-donneista ja tuhoutuneista kirkoista. Kirjoittamis- ja tut-kimustyötään varten Timo sai apurahan Helsingin Met-

ropoliittakunnan Säätiöltä 26. huhtikuuta. Hän sai myös vuosittain jaettavan tunnustusstipendin pitkäaikaisesta työstään ortodoksisen kulttuurin hyväksi.

Lisätietoa Timo Lehtosesta ja hänen teoksistaan
www.timontieto.simplesite.com

KUNNIANOSOITUS KADONNEELLE AJALLE

Viron apostoliset kirkot – Rovasti August Kaljukosken matkassa on en-simmäinen suomenkielinen kuva- ja tietoteos eteläisen naapurimme or-todoksista kirkoista. Tekijänsä Timo Lehtosen mukaan se on kunnian-osoitus rovasti August Kaljukosken työlle ja yhteiselle kulttuurille.

Kirjassa on kuvat ja lyhyet esittelyt melkein kaikista Viron alueella toi-mineista ortodoksisista kirkoista ja monista muistakin kirkoista. Suuri osa niistä on purettu tai tuhoutunut tai otettu muuhun käyttöön. Toises-sa maailmansodassa 80 prosenttia kaikista Viron kirkoista tuhoutui. Nyt myös hävitetyt, hävinneet ja unohdetut kirkot pääsevät tietoteoksen si-vuille – kiitos rovasti August Kaljukosken, joka tallensi pieniin muistivih-koihinsa kirkkojen historian ja otti tai otatti kuvia kaikista kirkoista, jotka vielä olivat olemassa ja etsi kuvia myös kadonneista kirkoista.

Kirjassa on runsas mustavalkoinen kuvitus. Joitakin julkaistaan tämän jutun yhteydessä. Kirjassa on lueteltu myös kaikki Viron ortodoksiset hiippakunnat esipaimenineen.

KUVA: RAINER RESSLER

Teksti: Marianne Tenhami
Kuva: Ali Kinnunen

Monissa Timo Lehtosen kirjan kuvissa lukee: kuva Rainer Ressler. Hän on ottanut paljon kuvia monilta matkoilta muistoksi Timo Lehtoselle ja rovasti August Kaljukoskelle. Nykyisin hän kuvaa satunnaisesti vain kamerakännykällä.

Tapaan Rainer Resslerin hänen nykyisessä asuinpaikassaan Stefanoskodissa Helsingin Tapaninvainiolla.

- Tämä on 74 huoneistoa käsittävä ortodoksisen eläkesäätiön talo, jossa asuu eläkkeellä olevia ortodokseja. Viihdyn täällä erittäin hyvin. Meillä on pihalla marjapensaita, kirsikka- ja omenapuita sekä suuri grillikatos. Minulla on mukavat naapurit, joista on paljon seuraa ja täällä tapahtuu koko ajan, kertoo parikymmentä vuotta Stefanoskodissa asunut mies nykyisestä asuinpaikastaan. Ennen Stefanoskotiin muuttamista hänelle on ehtinyt sattua ja tapahtua jos jonkinlaista.

Rainer syntyi vuonna 1950 ruotsinkieliseen helsinkiläisperheeseen. Ruotsinkielinen pikkupoika oppi pian myös suomen, saksan ja venäjän kielen 1950-luvun Helsingin kulttuurielämän rikkauden vuoksi. Lisäksi hän puhuu viroa, karjalaa, kolttasaamea sekä englantia ja ranskaa.

Humanitääristä työtä Karjalassa, Baltiassa ja Venäjällä

Työuransa Rainer teki palomiehenä ja sairaankuljettajana Helsingissä. Lisäksi hän toimi arkkipiispa Leon alidiakonina ja teki humanitääristä koordinaattorin työtä Suomen ortodoksiselle kirkolle. Tähän sisältyi paljon matkustelua Euroopassa ja sen ulkopuolellakin. Vanha silkkitiekin tuli miehelle tutuksi.

- Pääasiallisena toiminta-alueenamme oli Karjala, Viro ja muu Baltia. Jaoimme vaatteita, ruokaa ja lääkkeitä. Myöhemmin vuosina toimin enemmän koordinaattorina: meillä oli hyvät yhteyshenkilöt ja enemmän rahaa käytettävissä. Yksi yhteyshenkilöstämme oli presidentti Tarja Halonen. Muita yhteystytöthojamme olivat ulkoministeriön virkamiehet ja konsulaatit sekä ortodoksinen kirkko, niin Moskovan patriarkaatti kuin Konstantinopolin patri-

Rainer Ressler asuu Stefanoskodissa.

arkaatti. Nykyään tämä lähialuetyö on jäänyt pois ja humanitäärinen työ kohdistuu enemmän Afrikkaan, selittää mies, jota hänen silloinen esimiehensä arkkipiispa Leo kutsuu heidän kirkkokuntansa diplomaatiksi.

Rainer yhteistyökumppaneineen sai tuona aikana humanitäärisellä työllään paljon julkisuutta Yleisradion tehdessä erilaisia dokumentteja aiheesta. Näitä nähtiin televisio-ohjelmassa Itse asiassa kuultuna, jossa näytettiin konkreettista humanitääristä työtä Karjalassa, Baltiassa ja Venäjällä. Rainer vietti noin vuoden myös Valamon luostarin veljestössä. Kielitaitoisena miehenä hän oli alidiakonina mukana toimittamassa palveluksia puolalaisten, venäläisten ja ruotsinkielisten pappien kanssa.

- Valamon luostari oli hyvä paikka, koska matka Venäjän rajalle oli lyhyt ja sieltä oli helppo matkustaa rajan yli. Koska minulla oli pysyvät viisumit, veljestö hyväksyi alkuaikoina lähtöni Venäjälle. Keräsin Valamon luostarissa vaatteita ja muuta tarpeellista, joita vein Sortavalan lasten- ja vanhainkoteihin. Se oli antoisaa aikaa.

Kuvia muistoksi

Rainer Ressler sekä toisaalla tässä lehdessä tutuksi tulleet Timo Lehtonen ja rovasti August Kaljukosk tapasivat 1970- ja 1980-luvuilla. Ennen kaikkea näitä kolmea miestä yhdisti ortodoksisuus. Heillä oli myös paljon yhteisiä ortodoksittavia ja -ystäviä Virossa. Vierailut yhteisten ystävien ja tuttavien luona lujittivat Rainerin, Augustin ja Timon ystävyyttä entisestään. Rainerin rakas harrastus on valokuvaaminen. Hänestä olikin paljon apua matkoilla hänen ottaessaan kuvia muistoksi Timolle ja Augustille. Kuvista suuri osa päättyi myös Timon kirjaan Viron Apostoliset kirkot - rovasti August Kaljukosken matkassa.

Kuvaaja kiittelee Timoa siitä, että tämä on osannut valita kirjaansa Rainerin arvokkaimmat kuvat. Muuten kuin kuvia Timon käyttöön antamalla Rainer ei ole osallistunut Viron apostoliset kirkot -kirjan tekoon.

Kuvaaja ja Timo kävivät kahdestaan myös Pietarissa. Siellä ei niinkään kuvattu, vaan vierailtiin kirkoissa ja luostareissa ja tavattiin ystäviä iloisissa merkeissä. Rovasti August Kaljukosken kanssa Rainer kävi myös Ruotsissa tapaamassa ortodoksiystäviään ja vierailemassa siellä toimivissa emigranttiortodoksikirkoissa.

- Etsimme vanhoja piispojen hautoja ja tapasimme pappeja ja ylidiakoneja. Raahasin Augustia perässä tai hän raahasi minua, Rainer kuvailee pilke silmäkulmassa.

Jonotettiin ja jonotettiin

Nämä kolme miestä ovat matkustelleet paljon yhdessä Virossa: Setumaalla, Saarenmaalla ja Tallinnassa. Rainerin mukaan Augustin, Timon ja hänen matkoilla oli kaksi luonnetta. Toinen oli tietysti humanitäärinen työ, joka kattoi Venäjän sekä silloisen vanhan Viron ja Baltian. Toisena olivat vierailut ystävien luo sekä tietojen kerääminen Viron ortodoksisista kirkoista ja niiden kuvaaminen.

- Ihminen on tiedonhaluinen. Erityisesti tiedonhaluamme kasvattivat Virossa asuvat setukaiset. Setukaiset, heidän kirkkolaulunsa, kielensä, pukeutumisensa ja kulttuurinsa tulivat meille tutuiksi. Heidän ruokakulttuurinsa on ihanaa leikkeleineen ja kalaruokineen, Rainer selittää. Setumaa oli tuttu rovasti August Kaljukoskelle jo ennestään: hän toimi siellä pappina Saatsen kylässä, joka on vain 500 metrin päässä Venäjän nykyisestä rajasta. Hän osasi toimittaa ortodoksiset jumalanpalvelukset setukaisilla tavoilla ja oli ensimmäinen pappi, joka alkoi kastaa lapsia Setumaalla. Rainerille ja Timolle setukaisten kulttuuri oli uutta. Käytiin Georgios Voittajan päivillä, joilla Peips-järvestä ongittuja kaloja savustettiin. Timon tavoin myös Rainer ihastelee setukaisten vieraanvaraisuutta: runsaiden ruoka- ja juomatarjoilujen lisäksi sauna on aina lämpimänä ja setukaiset ovat valoisaa, laulavaa ja kulttuurisesti värikästä kansaa. Kolmikko on vieraillut Saatsessa Setumaalla setukaisten Suurmarttyyri Paraskevan Pyatnitsan kirkon juhlissa praasniekoissa.

- Praasniekkoihin kuuluvat kirkolliset jumalanpalvelukset, pukeutuminen sekä kuorolaulu, jossa on kuultavissa setukaiskansojen ominaisuus kirkkoääni. Praasniekkoja vietetään Kaakkois-Virossa lähellä Venäjän rajaa. Petseriin oli matkaa parikymmentä kilometriä.

- Venäjän raja oli vallan kamala. Siellä jonotettiin, jonotettiin ja jonotettiin. Alistettiin niin, että tunsin jo itseni syylliseksi. Tästä huolimatta salakuljetimme joka kerta polttoainetta ja viinaa ylittäessämme rajan. Tämä onnistui hyvin: aina joku jäi kiinni, mutta joku toinen ei jäänyt. Venäläinen kulttuuri ei ole muuttunut hiukkaakaan silloisista ajoista: nyt lahjotaan ja silloin lahjottiin. Raha korvasi ja korvaa edelleen kaiken.

Ota sinä kuva kun sinulla on kamera mukana

Rainer kertoo valokuvauksen olevan lähellä hänen sydäntään. Hän korostaa sen olevan harrastus. Aluksi hän kuvasi ortodoksisen kirkon erilaisia tarpeita varten sekä ortodoksisen kirkon erilaisia ihmisiä. Hautausmaitakin hän valokuvasi. Tämä on poikkeuksellista, koska Rainerin mukaan ortodoksisessa kirkollisessa elämässä valokuvaaminen ei kuulu asiaan. Hautajaisia, häitä tai muita juhlia ei yleensä kuvata. Jos jotain ortodoksisessa kirkollisessa elämässä kuvataan, siihen on oltava lupa. Rainer oli harvoja jotka tämän luvan saivat, koska häneen luotettiin. Hänelle saatettiin sanoa: "Ota sinä kuva kun sinulla on kamera mukana."

- Kuvasin paljon eri aiheista, filmi filmin perään ja talensin ottamani kuvat huolellisesti. Yksi aiheista oli Timon ja Augustin ortodoksinen aihe, toinen setukaiset.

Hänellä on kokemusta niin mustavalkoisille kuin värifilmeille kuvaamisesta ja tietysti myös digikameroista.

- Digikamera on näistä paras: jos otat kymmenen kuvaa, valitset ja tallennat niistä yhden. Valinnan varaa siis on. Parasta on kuvata silloin, kun kuvaamisen kohde on luonnollinen. En koskaan ole tehnyt kohteita, vaan olen ottanut kuvat. Jos et juuri nyt ota kuvaa, et ikinä enää saa luonnollista kuvaa.

Kuvaaminen on vähentynyt, mutta matkapuhelimen kamera on kuitenkin vielä käytössä.

- Jos oikein tiukka paikka tulee, kuvaan sillä. Oltuani tässä kirkollisessa toiminnassa mukana minulla on mahdollisuus olla kirkossa semmoisissa paikoissa, joihin muut eivät pääse. Jos huomaan, että on vaikkapa kastetilaisuus eivätkä omaiset ole kuvanneet sitä, otan yhden kuvan. Jos he haluavat kuvani, annan sen heille. Joissakin muissakin kirkollisissa tilaisuuksissa tulee myös joku kuva otettua. Kuvaaminen on siellä jossain taustalla. En ole ihan malttanut lopettaa, kuvaaja myöntää.

Haastattelumme lopuksi hän haluaa evästä ihmisiä rovasti August Kaljukosken ohjeella, joka on heti Timo Lehtosen kirjan alussa:

*"Suu on syömistä,
korvat kuulemistä ja
silmit näkemistä varten."*

Sylvi Sarapuu, kulttuurituottaja

Teksti: Tanja Rantalainen

Sylvi Sarapuu on pyörittänyt näkövammaisten tehtaiden kulttuuritoimintaa Neuvosto-Virossa, luonut perustan Suomen ja Viron näkövammaisten kulttuurivaihdolle ja tuonut kuvailutulkkauksen Viroon. Kajastus tutustui Sylvin uskomattomaan elämään.

Sylvi Sarapuu syntyi vuonna 1955 Neuvosto-Virossa, Pärnu-joen rannalla sijaitsevassa Sindin kaupungissa, jota hallitsi suuri tekstiilitehdas. Äiti työskenteli kolmivuorotyössä kutojana ja isä oli rakennus- ja peltotöissä. Stalin oli kuollut pari vuotta aiemmin ja pelon ilmapiiri Neuvosto-Virossa liehtynyt. Elämä oli vapaampaa.

Puolitoistavuotiaana Sylvi sairastui ja nivelreuma diagnosoitiin virheellisesti luutuberkuloosiksi. Puolitoistavuotiaasta kolmevuotiaaksi Sylvi makasi sairaalassa kokovartalokipsissä. Kun hän pääsi kotiin, huomattiin, ettei lapsi näe, eikä pysty kävelemään. Sairautta oli lääkitty uusilla lääkkeillä, jotka olivat vieneet näön.

- Kasvoin sairaaloissa. En minä sitä osannut surra. Kylä minä siellä hypin ja lauleskelin ja olin muiden sairaiden lasten tukena. Lääkärit tekivät kaikkensa, mutta lääketiede ei vielä ollut kovin kehittynyt. Silmäleikkauksia tehtiin veitsillä. 3-vuotiaasta 22-vuotiaaksi minulle tehtiin yli 20 silmäleikkausta, Sylvi kertoo.

Koulutusta ja kuntoutusta

Kun Sylvi oli kahdeksan, yhdeksän vanha, äiti sai ammatihdistyksestä äiti-lapsi-kuntoutusjakson Etelä-Neuvostoliitossa Mustanmeren rannalla.

- Siellä murrettiin niveliä auki. Sen kuntoutusjakson jälkeen opettelin kolmannen kerran kävelemään. Olin tosi kipeä, mutta siitä alkoi paraneminen siinä mielessä, että sen jälkeen sain fysioterapiaa ja hierontaa ja pitkiä kuntoutusjaksoja säännöllisesti. Pärnussa oli kaksi kertaa vuodessa melkein kuukauden kuntoutus, jossa sai mutakylpyjä, radoni-hoitoja ja lääkinällistä voimistelua.

Tarton sokeainkoulussa Sylvi järjesti tanssiaisia ja teateriesityksiä, joissa kaikki tehtiin alusta loppuun itse. Koulussa oppimaan kannustettiin ja arjen perustaidot hiou-

Sylvi Sarapuu nykyisin.

tuivat siivous- ja keittiövuoroissa. Kouluajan loppupuolella Sylvikin kävi luistelukentällä luistelemassa ja kävelyllä luonnossa. Perhettä hän näki kouluajanakin vähän.

- Lauantaina olin kotona puoli yhdeksältä illalta ja sunnuntaiaamuna piti jo aamubussilla lähteä kouluun. Se oli päivän ainoa linja-auto, jossa sai matkustaa ilmaiseksi oppilaskortilla.

Sylvi pääsi ylioppilaaksi 1977. Sen jälkeen oli työskenneltävä vuosi tehtaassa, että sai täyden eläkkeen, 120 ruplaa.

Kulttuurisihteerinä Neuvostoliitossa

- Sokeainopetus oli korkeatasoista, mutta sen jälkeen oli vaikeuksia odotettavissa vaikka kuinka paljon, Sylvi sanoo.

Kun Sylvi haki Viljandin ammattikouluun opiskelemaan kulttuurituottajaksi, rehtori ilmoitti, ettei heillä ole minkäänlaisia valmiuksia opettaa sokeaa. Toinen opettaja pyysi Sylvin luokkaan, teki musiikkitestejä ja lupautui ottamaan lahjakkaan opiskelijan vastuulleen.

Viljandin ammattikoulussa opiskeltiin kommunistisen puolueen historiaa ja kuinka kulttuuriohjelmisto valmis-

Ylhäällä Sylvin koulukuva vuodelta 1972, oikealla Sylvi esiintymässä 1975 ja vasemmalla nuoruuskuva Sylvistä mustalaisnaisena.

tetaan aatteen mukaiseksi. Musiikinopetus tasapainotti sateen aatteellisuutta. Se oli puhdasta taideopetusta. Sylvi opiskeli työn ohessa ja valmistui samana vuonna kulttuurituottajaksi ja kuoronjohtajaksi. Hän toimi ensin Sokeain liiton kulttuurisihteerinä 1981-1985 ja siirtyi sitten Tallinnan tehtaan kombinaatin kulttuurisihteeriksi.

- Neuvostoliiton aikaan sokeilla oli rahaa. Virossa oli

monta isoa tehdasta, joissa suurin osa työntekijöistä oli näkövammaisia. Tehtaissa valmistettiin muovikoneilla esimerkiksi papiljotteja, purkkien kansia, karpäslätkiä, autonlistoja ja harjoja. Itsekin olen valmistanut suodattimien metallikuoria, Sylvi kertoo.

Sosiaaliministeriön kanssa oli sovittu, että sokeiden ei tarvinnut maksaa tuloveroa. Tehtaat tuottivat hyvin ja kaikissa tehtaissa oli kulttuuritoimintaa. Tehtyään päivän työt väki jäi laulamaan, tanssimaan ja soittamaan. Näkövammaisilla oli kuoro, puhallinorkesteri, nais- ja miesyhdytyitä, tanssiryhmiä. Sylvi lauloi itsekin viihdeorkesterissa 80-luvulle saakka.

Kulttuurisihteerin tehtävä oli järjestää valtakunnallisia konsertteja, joissa kaikkien tehtaiden laulajat, tanssijat ja

► näyttelijät liittyivät yhteen. Baltian maiden näkövammaisten taiteilijoiden yhteisesitys järjestettiin joka vuosi eri maassa. Viron näkövammaisten viihdeorkesteri kiersi erikseen, Armeniassa ja Gruusiassa muun muassa. Viihdekonseritti kulki nimellä "Baltilainen", Baltian laine. Konsertteihin ottivat osaa parhaat esiintyjät.

- Kun minusta alkoi tuntua, ettei meillä ole yhteyksiä muualle kuin Neuvostoliittoon, soitin Suomeen Näkövammaisten Kulttuuripalvelun toiminnanjohtaja Eila Huhtilaiselle. Se oli vuonna 1988, Sylvi kertoo.

Vuonna 1989 Kamarikuoro Kontrapunkti vieraili 40 laulajan voimin Tallinnassa. 1991 virolainen näkövammaisten kuoro esiintyi Helsingissä ja Lahdessa. Sylvi tutustui Suomen näkövammaisten toimintaan ja törmäsi 90-luvun puolivälissä ensimmäistä kertaa kuvailutulkkaukseen teatteriesityksessä Lahdessa. Silloin Sylvi perheineen jo asui Suomessa. Sitten Sylvi on ollut järjestämässä lukuisia kulttuuritapahtumia Suomenlahden kummallakin puolen.

Koiviston kutsumana Suomeen

- Neuvostoliiton aikana Viron näkövammaisilla oli toimeentulo ja turvaverkko. Pyörimme ehkä omissa piireissä, mutta meillä oli työ, olimme tarpeellisia ja tuottavia. Senaikaisten näkövammaisten tehtaiden rahoilla on Virossa rakennettu monta isoa taloa ja laitettu vaikkapa Lahemaan luonnonsuojelualue, Sylvi sanoo.

- Kun Neuvostoliitto hajosi 1991, minut laitettiin töistä pellolle saman tien. Koska minulla oli tää ja serkkuja Suomessa, kuulostelin, olisiko mahdollista muuttaa Suomeen inkerinsuomalaisena. Koivisto oli pyytänyt ja minä tulin, Sylvi nauraa.

Sylvin aviomies oli työskennellyt tehtaan työntekijöiden kuljettajana ja jäänyt hänkin ilman työtä. Sylvi miehineen ja pariskunnan kaksi tytärtä muuttivat Suomeen. Täällä perheeseen syntyi vielä poika. Tänä päivänä Sylvillä on jo viisi lastenlasta.

Sylvi jatkoi opintojaan Tarton yliopistossa ja valmistui 2013 Viljandin Kulttuuriakatemiasta kulttuurituottajaksi. Tarton yliopistossa opintoihin kuului muun muassa liiketaloutta ja suhdetoimintaa.

Viron juhluvuosi parantaa saavutettavuutta

Vuonna 2013 Viron kulttuuriministeriö antoi lausunnon, että kaikki valtionapua saavat virolaiset elokuvat kuvailutulkataan näkövammaisille ja tekstitetään kuulovammaisille. Läpimurrosta huolimatta Sylvi sanoo, että tie kuvailutulkauksen edistämiseksi on kivinen. Vaikka Viron näkövammaisten kirjastossa on lainattavana 35 kuvailutulkattua elokuvaa, niitä on vuokrattu yhteensä vain 160 kertaa.

- Tiedottaminen on suurin ongelma. Näkövammaiset tuntevat olevansa vailla kaikkea informaatiota. Jos tietoa saa, se on kapulakielellä tai puolinaista, Sylvi sanoo.

Sylvi kertoo, että Viron itsenäisyyden juhluvuonna kulttuurin saavutettavuutta tuodaan monella tavalla esille. Hän on itse ollut järjestämässä kyselyä, jossa 240 virolaiselta näkövammaiselta Valgasta Narvaan kysytään 100 kysymystä. Kartoitus on tärkeä ponnistus näkövammaisten palveluiden parantamiseksi.

Kaunis koskettelukirja -työryhmä

Vuonna 2001 Sylvi perusti työryhmän Kaunis Koskettelukirja sisarensa Astrid Järvsöön ja tyttärensä Kadi Sarapuun kanssa. Työryhmä on apurahojen turvin voinut valmistaa ja lahjoittaa Celia-kirjastolle jo 30 kirjaa näkövammaisten lasten käyttöön. Työryhmä tekee koskettelukirjoja myös tilauksesta. Kun on kuullut Sylvin tarinan, voi olla varma, että harva valmistaa koskettelukirjoja näkövammaisille lapsille suuremmalla ymmärryksellä.

"Koskettelukirja on tarkoitettu vammaisille lapsille, jotka eivät pysty osallistumaan perinteisten lastenkirjojen kuvaelämyksiin. Koskettelukirjojen aiheet ovat samanlaiset kuin tavallisten kirjojen, mutta kosketeltavissa kuvissa olevien materiaalien, hajujen, värien ja toimintojen avulla kehitetään lasten jäljellä olevia aisteja ja motoriikkaa."

Kaunis Koskettelukirja -työryhmän kotisivut: sarasyli.com.

Tukemassa näkövammaisten kulttuuritoimintaa

Putkiwuorio Oy

Pikkupurontie 22

00880 HELSINKI

Puh. 09-755 2800

• LVI-alan osaamista

www.putkiwuorio.fi

Lappeenrannan Rakennuslasi Ky

Kaakkoiskaari 1, Lappeenranta

Puh. 010 231 1290

www.rakennuslasi.com

Rantasipin perässä

Nyt pääsemme kahdelle linturetkelle: Helsingin Vanhankaupunginlahdelle ja Pohjois-Nuuksioon.

Teksti: Timo Kuoppala
Kuvat: Tero Kokko

Varhainen aamu on lintujen kuuntelun parasta aikaa. Vanha totuus mielissämme kokoonnuimme me, vajaa kahdenkymmenen näkövammaisten ja oppaiden joukko viides toukokuuta kello neljältä Helsingin Vanhankaupunginlahden äärelle aistimaan kevään ääniä. Lintumaailmaan meitä oli johdattamassa lintutiedon konkari Porista, tietokirjailija Hannes Tiira. Retken järjesti Näkövammaisten Kulttuuripalvelu.

Jo edellisiltana olimme kokoontuneet juttuhetkeen yhteisen pastaterian äärelle kertomaan lintusuosikeistamme ja sykähdyttävistä luontokokemuksistamme. Mielilintuja oli kuhankeittäjästä ja taivaanvuohesta käkeen. Näitä lajeja emme retkellämme kuulleet, mutta pari satakieltä iltasella ihaillut sai varhaisesta ylösnoususta palkinnon, kun kevään ensimmäiset äänitaiturit olivat juuri sinä aamuna ensimmäistä kertaa äänessä.

Aamuhämärissä vietetyn kahvihetken jälkeen suuntasimme kulkumme Pornaistenniemen lintutornille ensimmäisenä äänessä olleita mustarastaita kuulostellen. Itse sokea Hannes kertoili kokemuksiaan kuunteluretkiltään ja tietomme lintumaailmasta karttui. Hannes paljasti meille myös oman suosikkilintunsa, etelän satakielen.

Lintutuornille vievällä metsäpolulla oli muitakin kulkijoita, sillä tornille hiippaili sattumoisin samana päivänä pidettyyn Suomen lintutornien bongauskilpailuun osallistuvia kaukoputkineen. Tornissa tehtiin sitten

havaintoja sekä silmä että korva tarkkana.

Aamun vähitellen valjetessa ääneen tuli lisää lintuja. Läheisestä merenlahdesta muistuttivat lokit ja taisipa äänessä olla jo jokunen Arabianrantaa kesäisin vaivaksi saakka kansoittava valkoposkihanhikin. Retkemme reitti kulki Vanhankaupunginlahden ruovikon reunaa. Sieltä tarkkakorvaiset bongasivat ainakin ruokokerttusen. Myös mustapääkerttu havaittiin.

Pilvipoutaisen aamun valossa palailimme hiljakseen kohti lähtöpaikkaamme. Piipahdimme vielä kuuntelemassa Vantaanjoen suulla keväistä kosken kohinaa ja veden solinaa Viikintien sillan kaarien alla. Se mutka kannatti, sillä siellä meitä tervehditi rantasipi.

Lintuja on Vanhankaupunginlahdella jonkin verran vähemmän kuin ennen, mutta havaittavaa tarkkakorvaisille kyllä riittää. Ainakin parkkipaikalta palaileva väki oli kuulemaansa tyytyväistä. Tuskinpa monikaan olisi liikkeelle lähtenyt itsekseen, mutta kii-

tos Hanneksen ja käytännön järjestelyistä vastanneen Rantalaisen Tanjan saimme kokea mieliinpainuvan luononääniä maiseman yllättävän lähellä Helsingin keskustaa.

Hannes Tiira tykkää satakielistä. Hannes keskellä kädet taskussa.

Yövaelluksella palelttiin ja nautittiin

Teksti: Rauni Laihonon

Kuvat: Metropolia ammattikorkeakoulun opiskelijat

Metropolia ammattikorkeakoulun neljän opiskelijan ryhmä järjesti luontoretken näkövammaisille Koe Luonto -projektin puitteissa. Retki toteutettiin Pohjois-Nuoksiossa, Kattilan alueella.

Geronomiksi opiskeleva Nina Pellosniemi kertoi, että kun he tarkemmin miettivät, mitä he oikein olivat tekemässä, vähän mietitytti retken onnistuminen ja sujuminen. Hän halusi ajatella asioita siltä kantilta, että se onnistuu, kun sille annetaan mahdollisuus ja asiat järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja selvitetään huomioon otettavat seikat. He olivat kaikki hyvin innostuneita eivätkä alkaneet laskea tunteja. He kokivat saavansa itsekin tästä paljon.

Torstaiamuna 19.4. saavuimme Pohjois-Nuoksioon Kattilan parkkipaikalle. Vastassa olivat retken järjestäjät geronomiopiskelijat Nina Pellosniemi ja Katja Vallinkoski sekä fysioterapeuttiopiskelijat Marjut Niemelä ja Karoliina Oksala. He auttoivat tavaroiden kantamisessa, kun suunnistimme lähistössä olevalle leiripaikalle. Sieltä löytyi mukava katos, jossa oli keskellä nuotiopaikka. Istahdimme tulen ympärille tutustumaan toisiimme ja tilanteeseen. Meitä oli yhdeksän näkövammaista ja muutama avustaja. Mukana oli myös vapaaehtoisina Nina Myyrä ja Soili Hakama. Mahdollisuutena oli osallistua joko päiväretkeen tai jäädä yöksi seuraavaan päivään asti. Olin yksi yöksi jääneistä neljästä näkövammaisesta.

Istuessamme nuotion ympärillä esittelimme itsemme ja kerroimme, mitä mahdollisuuksia meillä kullakin arkielämässä on olla kosketuksissa luonnon kanssa.

Jonkin ajan kuluttua lähdimme kävelemään luontoon. Kiertelimme metsäteitä väistellen lätäköitä ja jäisiä kohtia, jotka eivät olleet sulaneet. Yöt olivat vielä kylmiä. Lämpötila saattoi mennä jopa pakkasen puolelle. Toki ennen kävelyä teimme aamujumpan. Olihan meillä kaksi innostunutta fysioterapeuttiopiskelijaa matkassa. Karoliina veti rentouttavan jumpan.

Kuvailua

Palattuamme olikin lounasaika. Sen jälkeen alkoi teltojen pystyttäminen. Niitä laitettiin kolme, joihin osallistujat saivat illalla kömpiä. Ohjaajat nukkuivat katoksessa.

Teltojen pystyttämisen jälkeen lähdimme taas patikoimaan. Kun saavuimme suolle, päivän kohokohta oli se, kun Nina ja Katja kuvailivat suonäkymää. Siinä oli usean metrin laajuinen lampi, jossa kasvoi puita muun muassa kuusi. Veden alla näkyi jäätä, joka heidän kertomansa mukaan näytti aika hienolta.

Ennen retkeä opiskelijat tutustuivat kuvailuun Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaisten tiedottaja Ilkka Väisäsen johdolla. Ilkka antoi jokaiselle vuorollaan maise-makuvan ja kukin kertoi, mitä kuvassa näki. Muiden piti omassa mielessään hahmottaa se. Sen jälkeen kaikki saivat nähdä kuvan.

Ei ollut mennyt hukkaan kuvailuharjoitus, koska minulle hahmottui hieno näkymä suosta.

Erämaan pimeys

Illalla päivän toimien jälkeen istuimme nuotiolla ja Nina luki kurssikaverinsa Helena Pekkarisen kirjoittamia tarinoita vuodenaajoista. Tässä ote runosta: Kevät.

”Kohta on koivussa hiirenkorvat. Maisema on täynnä eri vihreän sävyjä, heleää vaalean vihreää, vaahteroiden ja haapojen lähes ruskeita sävyjä. Hetken päästä on maailma täynnä sinivuokkoja, valkovuokkoja. Mielen täyttää pakahduttava tunne, miten pysyn tässä kaikessa mukana. Entä se äänimaailma.”

Tämän jälkeen kerroimme omia muistojamme ja koke-muksiamme eri vuodenaajoista. Sitten joku sanoi, että nyt on ihan pimeää, missä on otsalamppu. Tämä oli minulle vähän hämmäntävää, koska itselleni siinä ei ollut mitään ihmeellistä, mutta näkeville se oli suuri muutos, kun tuli pimeys eikä ollut sähkövaloa.

Lähdimme otsalampun avulla etsimään telttaa ja löytyihän se.

Aamuyön hetkiä teltassa

Siinä meni ähertäessä runsaasti aikaa ennen kuin olin makuupussissa. Unta sai odottaa. Linnut laulelivat vielä. Ilokseni kuulin lehtokurpan lentävän kaksi kertaa yli noin puolen tunnin välein. Sitten sekin hiljeni. Telttakaverini Seija Vitikaisen kanssa keskustelimme unta odotellessa. Kello oli puoli kaksi, kun vielä rupattelimme. Olin nukah-tanut, koska heräsin ja kaikkialla oli vielä hiljaista. Seijakin heräsi ja totesimme, että koko ajan ilma viileni. Palelimme, vaikka kaikki mukana olleet vaatteet olivat jo päällä. Nousimme ja kävelimme jonkin aikaa ulkona ja voimiste-limme. Sitten taas telttaan ja oli parempi olo. Puoli vii-deltä linnut heräsivät.

Ensin pari mustarastasta lauloi jossain lähistöllä. Sitten tuli muitakin lintuja sirkuttelemaan. Korppi lenteli muu-taman kerran ja äänteli lennossa körp, körp. Se kuulos-ti siinä tilanteessa mahtavalta. Jostain kauempaa kantau-tui kurkien raikuvaa ääntelyä. Ne olivat luultavasti kau-empaa olevalla pellolla. Vaikka koko yö oli kylmä ja pa-lelin, silti oli hetkiä, jolloin hyvänolontunne täytti mielen. Oli mahtavaa, kun sai olla vain ja kuunnella lintujen suloi-sia huiluja. Ei ollut mihinkään kiire.

Näin valikoitui näkövammaisryhmä

- Olen jonkin verran ollut mukana, kun on järjestetty luontoretkiä erityisryhmille. Aikaisemmin en ole näkövammaisten kanssa tehnyt yhteistyötä. Halusin valita nimenomaan sellaisen ryhmän, joka on minulle entuudestaan vieras. Toivoin, että voisin mahdollistaa palveluja ja kokemuksia sellaisille henkilöille, jotka normaalisti eivät ehkä niin usein pääse luontoon, jos joku ei lähde sitä heille järjestämään. Toki myös itse olin valmis oppimaan uutta ja uusia asioita ja sitä kautta mietin, että näkövammaiset ja heidän elämänsä tutustuminen on sellainen kohderyhmä, johon halusin tutustua. Pohdin, mitä erityispiirteitä pitää ottaa huomioon, kun lähtee näkövammaisten kanssa suunnittelemaan ja toteuttamaan esimerkiksi yövaellusta, kertoi Nina.

Katjan mukaan suuri merkitys oli sillä, että retkeen osallistuneilla oli alusta alkaen sellainen asenne, että kylä kaikesta selvitään.

Retkipaikan sijainnista oli paljon pohdintaa. Alun perin oli tarkoitus järjestää retki hieman kauempana pääkaupunkiseudulta. Matkan järjestäminen huomattiin kuitenkin liian hankalaksi. Näkövammaiset liikkuvat taksilla ja tämä oli kaukaisin paikka, johon pääsi kuljetuspalvelulla.

Kun opiskelijat miettivät ohjelmaa retkelle, he ottivat huomioon osallistujien toiveita. Kävelemistä, liikkumista ja rentoa meininkiä haluttiin. Jo se, että sai olla ja kävellä luonnossa, kuunnella ja aistia sitä, oli itsessään paljon. Nina keräsi luonnosta erilaisia materiaaleja. Niitä oli mahdollisuus tunnistaa yhden aistin, kosketteluun avulla. Saimme käteemme poronjäkälää, kuusen oksan, kanervan, katan oksan, mustikan varvun, kuivan kuusen oksan, jossa oli sormipaisukarvetta kiinni. Sitä pidetään bio-indikaattorina, niin että siitä pystytään päättämään ilman puhtaus. Mitä enemmän puissa on sormipaisukarvetta, sitä puhtaampi ilma on. Samalla tavalla kuin luppo tai naava kertovat ilman puhtaudesta. Sitä on muissakin puissa kuin kuusessa. Täytyy tunnustaa, että tunnistin vain kuusen oksan.

Turvallisuus

"Turvallisuusasioihin kiinnitettiin erityistä huomiota. Niitä mietittiin etukäteen aika tarkkaan. Laadimme kunnon turvallisuussuunnitelman, johon kirjattiin kaikki asiat. Mietimme ensiapujutut ja hätätilanteet. Meillä oli pelastussuunnitelma ja riskianalyysi. Tämä oli meille samalla oppimista. Periaatteena oli, että kun tehdään jotain, niin tehdään se perusteellisesti", kertoivat opiskelijat.

Luontoretkeilylle jatkoa

"Retkemme oli ensimmäinen laatuaan. Toteutimme sen pilottihankkeena. Jos tästä innostutaan ja näkövammaiset haluavat jatkossakin tällaista, haluamme yhteistyökumppaneita. Mielellään olemme jatkossakin toteuttamassa retkiä, koska meillä on valmis sapluuna tälle. Jos saadaan yhteistyökumppaneita mukaan, niin ilman muuta olemme valmiita jopa tuotteistamaan tämä ja tekemään tästä jatkuva tapahtuma, jota voisi useammalle ryhmälle vetää esimerkiksi keväisin ja syksyisin."

Kahdeksalta jo menimme nuotiolle saamaan kuumaa vettä teetä varten ja kaivoimme eväät rinkasta.

Eräs osallistujista, Kerttu Ekholm, kertoi, ettei ollut huolen häivää, koska ohjaajilla oli tosi loistava asenne.

Hienosti oli mennyt tähän asti. Oli ollut ihana päivä. "Kallio, johon kiipesin Soilin kanssa, oli jyrkkä ja kuin portaikko. Kapeissa kohdissa kivien väleistä piti pujottautua. Kiipesin ylös asti melkein nelinkontin ja alas tulini takapuoliluisua", Kerttu kertoi innostuneena.

Mistä kaikki alkoi

- Tämä koko juttu lähti liikkeelle innovaatio-opinnoista. Opiskelijat eri ammattiryhmistä jaettiin tiimeihin, joissa ideoitiin oma innovaatio, palvelu tai tuote, kertoi Marjut. Nina oli miettinyt, että jospa erityisryhmälle tarjottaisiin luontoretki.

Yleensä nämä projektit ovat koulun määrittämiä, valmiiksi annettuja aiheita, mutta he saivat luvan toteuttaa Niinan idea.

Opiskelijat ottivat yhteyttä Näkövammaisten liittoon ja kertoivat ideastaan sekä kysivät neuvoja, miten kannattaa lähteä liikkeelle. Liitosta heidät ohjattiin Hun ry:n palveluvastaavan, Kirsi Kariluodon puoleen. Kirsi kutsui heidät Pengerkadulle keskustelemaan suoraan näkövammaisten kanssa. Opiskelijat ja näkövammaiset tapasivat pari kertaa ennen retkeä.

Jussi Parviaisen ura jatkuu

Jussi Parviainen on uudistanut merkittävällä tavalla suomalaista draamaa. Hänen laaja tuotantonsa hakee vertaistaan. Ura jatkuu, tulossa on muun muassa kirja Jeesuksen menestystarina ja väitöskirja.

Teksti: Pilvi Meriläinen

Kuvat: Tammi/Jussi Parviaisen yksityiskokoelma

Jussi Parviaisesta tuli suomalaisen teatterin supertähti menestysnäytelmiensä Jumalan rakastaja (1984) ja Valtakunta (1985) myötä. Ne nostivat hänet suomalaisen teatterin kovimmaksi nimeksi, merkittävimäksi näytelmäkirjailijaksi.

Ne olivat järäyttäviä tapahtumia 1980-luvun Suomessa, sukupolvikokemuksia, edelleen ylittämättömiä, yhden teatteritoimijan synnyttämiä ilmiöitä. Jussi Parviaisen ansiosta suomalainen teatteri koki tuolloin kaivatun murroksen. Se alkoi kiinnostaa aivan uudella tavalla. Teatteri näyttäytyi yhä vahvemmin paikkana, josta tulivat kiinnostavimmat taidekentän avaukset.

Parviaisesta tuli esikuva. Hänen innoittamana esimerkiksi Teatterikorkeakoulun hakijamäärä kasvoi kasvamaan.

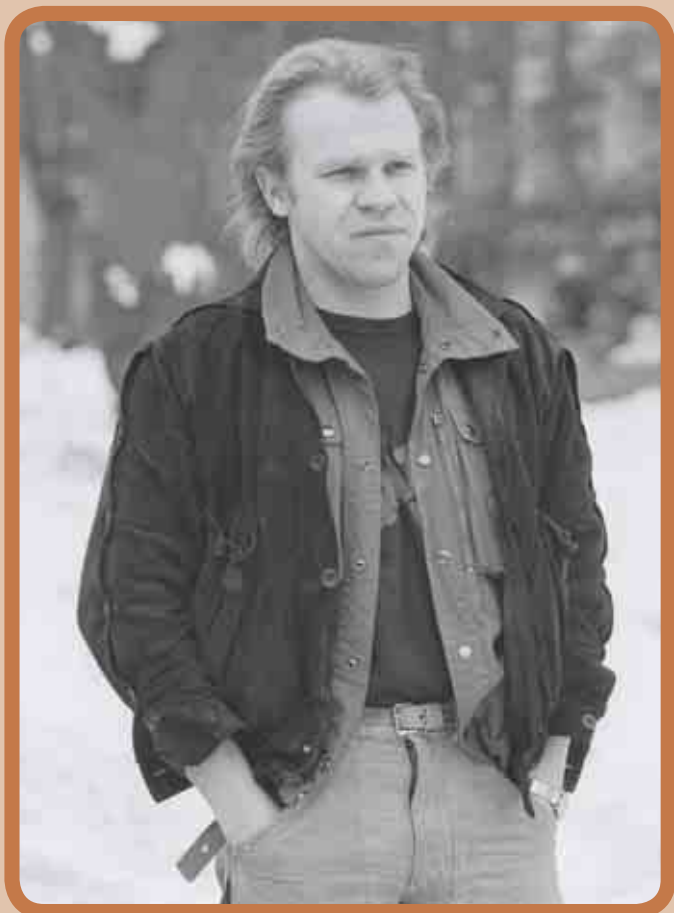
Arvostettu pedagogi

Jussi Parviainen oli kehittänyt oman dramaturgian näkemyksensä ja psykofyysisen kirjoitusmetodinsa, josta tuli merkittävä myös Teatterikorkeakoulussa. Hänen entiset oppilaansa arvostavat sitä tänäkin päivänä.

Parviaisen perusajatus näytelmän kirjoittamisessa on, että näytelmän ytimenä oleva syiden taso, suuritöisin, on kyettävä ilmentämään seurausten maailmassa. Seurausten maailman kuvaamista varten hän määritteli uudeleen luonteen, lähtökohtaväittämän ja juonen käsitteet.

Yksi hänen keskeisistä teemoistaan on, että mistään muusta ei pidä kirjoittaa kuin siitä mistä tietää, käytännössä siis omasta elämästään ja kokemuksistaan.

Parviainen opetti kokonaisvaltaista teatterikäsitystä, koulutti oppilaitaan kokonaisvaltaisesti alalle. Kaikkien piti oppia näyttelemään, kirjoittamaan ja ohjaamaan. Juuri kokonaisvaltaisuus saa paljon kiitosta entisiltä oppilailta.

Jussi Parviainen vuonna 1984, kun Jumalan rakastaja sai ensi-iltansa. Se oli hänen läpimurtonäytelmänsä ja sukupolvikokemus.

Kun Jouko Turkka vetäytyi Teatterikorkeakoulun dramaattisissa vaiheissa, Parviainen otti vastuuta.

Aina edellä aikaansa

Jussi Parviaisen kyvykkyys toimia eri kentillä on ollut uutta ja rohkeaa. Hän on aina ollut edellä aikaansa.

Hän oli ensimmäinen kulttuuritoimija Suomessa joka tuli persoonansa kautta julkisuuteen. 1980-luvulla oli ennenkuulumatonta, että taiteen tekijä tulee julkisuuteen muuten kuin tekemänsä taiteen kautta.

Parviainen ravisteli teatterikenttää, ja loi perustaa tämän päivän pyrkimyksille ja toiminnalle.

Hänen seuraavia näytelmiään olivat muun muassa Akka (1986), Rikas (1987), Sänky (1987), Nouseva luokka (1988), Suojelusenkeli (1992), Pimeyden rakenne (1992) ja Moniminä eli Kuolematon (1994). Mutta sitten teattereiden ovet sulkeutuivat.

Vuonna 2013 Kokkolan kaupunginteatteri esitti oman

Jussi Parviaisen elämänkerran kansi, alempana kirjan kirjoittaja Maria Roiha. Iso kuva on Staffan Snellin suojeleuskeli -elokuvasta (2000), jonka Parviainen kirjoitti, ohjasi, lavasti ja puvusti ja jossa hän näytteli pääosan.

nykypäivään sovitettun versionsa Jumalan rakastajasta.

Jumalan rakastaja on suomalaisen teatterin nykyklassikko.

Kulttielokuvien tekijä

Parviainen on tehnyt kolme kulttielokuvaa: Harmagedon (1985), Yksintöin (1990) ja Yksintöin 2 (2011). Niitä arvostetaan ja niillä on paljon faneja.

Elokuvia esitetään harvoin, vain elokuvafestareilla, ja se on aina suuri tapaus. Liput myydään välittömästi loppuun. Ne ovat ainutlaatuisia suomalaisen elokuvan historiassa.

Harmagedon jatkaa Juska Paarman tarinaa. Nykyisessä elokuvantekokulttuurissa sen kaltainen elokuva – peruslogiikkaa vastaan tekeminen – ei menisi läpi. Harmagedonissa on muun muassa perinteistä juonta kiinnostavampi omintakeinen unenomainen poljento, joka vie katsojat mukanaan. Juska Paarma (Jussi Parviainen) vaeltaa eleettömänä elokuvan surrealistisessa maailmassa.

Yksintöin kertoo puolison uskottomuuteen päättyvästä avioliitosta, perheen hajoamisesta, mustasukkaisuudesta ja väkivallasta. Syntyi poikkeuksellisen vahva elokuva, joka rikkoo elokuvailmaisun rajoja.

Sen nähneet miehet ovat ottaneet Parviaiseen yhteyttä ja kertoneet saaneensa siitä suurta lohtua. ”Ero tuntuu juuri tuolta”, he sanovat. Parviaista kiitetään elokuvasta yhä.

Yksintöin 2:ssa Parviainen kuvaa väkevästi, miltä pettäminen, ero, lapsen ja kodin menetys tuntuu. Se kertoo myös mielisairaudesta, yhteiskunnan ulkopuolelle joutumisesta ja tarkoituksellisesta syrjäytymisestä, ihmisen eri puolien ja lopulta hyvän ja pahan kamppailusta. Myös rakkaudesta. Avioeron loppuunkäsittelystä.

Siinä on vahvoja monologeja.

Parviainen oli jo 1980-luvun alussa mukana tekemässä elokuvia; hän käsikirjoitti, dramatisoi ja näytteli. Hän näytteli lisäksi Suomessa kuvatuissa amerikkalaisissa elokuvissa.

Laaja tuotanto ja palkintoja

Jussi Parviaisella on ollut oma teatteri. Hän on toiminut esiintymiskonsulttina ja bloggaajana. Tuottanut ja kirjoittanut tv-draamasarjoja ja muita tv-ohjelmia. Tehnyt kuunnelmia ja radiomonologiensa sarjan Yle Puheelle 2017. Hän on kirjoittanut kirjan Hybris – Dramaturgian filosofia (WSOY 2004).

Vuonna 1983 hän sai Valtion elokuvapalkinnon ja Jussi-kunniakirjan käsikirjoittamastaan elokuvasta Jeesuksen pojat (ohjaus Juha Rosma), 1986 Lea-palkinnon näytelmästä Akka ja 1991 Sokeain kuunnelmapalkinnon kuunnelmasta Tiedon valo 1-7.

Jeesuksen menestystarina tulossa

Parviainen kirjoittaa parhaillaan kirjaa Jeesuksen menestystarina, jonka sisällä on näytelmä. Kehyskertomus on rakkaustarina.

Se on hänen elämäntyönsä huipennus.

Tekeillä on myös väitöskirja. Parviainen tutkii siinä transsendenssin, tuonpuoleisen, kommunikoimista näyttämöltä. Se on taiteen väitös, mutta hyvin teologinen.

Maria Roihan kirjoittama elämäkerta Jussi Parviainen – Jumalan rakastaja ilmestyi maaliskuussa 2018.

Katso myös www.kajastuslehti.fi extra: ”Se teatteri, johon mulla oli palo... se loppui siihen”

Kuva: ScanStock

Vain toinen voi voittaa 2

(Jatkokertomus 1890-luvun Suomesta topeliaanisessa hengessä)

*Jakso 2: Svean päiväkirja
Jakson kirjoittaja: Anne Huttunen*

Edellisessä jaksossa tapahtunutta:

Varakkaan kauppiaan sokea Ulrika-tytär naitetaan naapurikartanon nuorimmalle pojalle. Sulhasmies Axel ei ilahdu naimakaupasta, vaikka hyötyy siitä rahallisesti. Hän on palkannut Ulrikan seuraneidiksi Svean, jota hän kutsuu kaukaiseksi sukulaisekseen.

Ulrika tuntee häissään itsensä laiminlyödyksi. Vain apupappi Fågelholm ja hänen sisarensa osoittavat ystävällisyyttä.

Seuraavana päivänä Ulrika ja Axel lähtevät veneretkelle ja Ulrika joutuu veden varaan.

En kestä tätä! Puistattaa ja itkettää. Muistutan itseäni siitä, että ajatus oli ollut minun. Olin ollut tyyni ja kylmä, kun Axel oli juossut kauhuissaan kertomaan, että hänelle oli järjestetty avioliitto kangaskauppias Dahlmanin sokean tyttären kanssa. Isoveli Ivar oli puoltanut liittoa, joten Axelilla ei ollut ollut vastaan sanomista.

"Miksipä ei", minä olin todennut." Perit tytön omaisuuden, kun Dahlmanista aika jättää ja pääset vapaaksi Ivarin käskyvallasta. Eikä sinun tarvitse tehdä työtä enää koskaan.

"Mutta sinua minä rakastan", Axel oli vastannut. "Ja koko loppuelämä sokean naisen kanssa! Fy fan!"

"Ei koko loppuelämää", olin kuiskannut hänen korvaansa.

Axel on huikean komea ja hänen katseensa saa sydämeni tanssimaan polkkaa. Mutta häneltä puuttuu älyä ja roh-

keutta. Minulla riittää niitä meille molemmille. Axelia piti taivutella aika tavalla.

"Parempi tytölle itselleenkin on kuolla. Kuka tahtois elää ikipimeässä? Kaikki käy hyvin, kunhan emme tule ilmi."

Vaikka Ivar on ärsyttävä päällepäsmäri, hänestä on joskus hyötyäkin. Hän kehotti Dahlmania laatimaan Axelin hyväksi testamentin, joka on voimassa siinäkin tapauksessa, että tytär kuolisi ennen isäänsä. Epäkäytännölliselle Axelille ei olisi johtunut mieleenkään ehdottaa moistta ja hyvä niin. Kun se todella tapahtuu, kukaan ei epäile surevaa leskeä.

Axel ja tyttö viettävät nyt häyötyä. Yritin estää sen tarjoamalla hänelle laudanumia, mutta hän ei huolinut siitä. Hän on liian sievä, vaikka liikkuu sulottomasti. Onneksi häissä ei tanssittu. Köyhä seuraneiti ei olisi saanut tanssia, vaikka ennen isän vararikkoa olin pitäjän paras masurkassa. Kohta se on ohi. Huomenna Axel hukuttaa Ulrikan kuin kissanpennun. Suruvuoden kuluttua me pääsemme naimisiin.

Kesäkuun viidentenä päivänä:

Axel on varomaton houkka! Hänen olisi pitänyt katsoa tarkasti ympärilleen ennen kuin alkoi keinuttaa venettä. Sen olisi pitänyt näyttää tapaturmalta. Ulrika kyllä putosi veteen, mutta pelastus oli lähellä. Kukapa muukaan kuin se tekolempeä apupappi Fågelholm. Kirkkoherra suo hänelle liikaa vapautta, koska hän ehtii järvelle kalastelemaan. Hän poimi Ulrikan ylös ja nuhteli Axelia ankarin sanoin hurjastelusta vesillä. Nuorikko tuli kotiin märkänä kuin kuikka, mutta ei edes vilustunut.

Nyt täytyy odottaa muutama viikko, ettei kukaan käy epäluuloiseksi. Sitten keksin uuden keinon. Minä aion voittaa.

Heinäkuun toisena päivänä:

Uuden suunnitelman keksiminen on osoittautunut hankalaksi. Sokea rouva hämmästyttää minua. Hän aterioi yhdessä toisten kanssa eikä anna minun syöttää itseään. Hänellä on yllättävän hyvät pöytätavat. Siksi minäkin saan ruokailla perheen parissa ja tapaan Axelia useammin. Tosin ateriat ovat jokseenkin synkkiä. Jotkut irvileuat kutsuvat Tjäreårdin kartanoa Kärtyläksi, koska Ivar on ynseä niin tutuille kuin vieraillekin. Me naiset olemme hänelle ilmaa ja Axel-rukkaa hän moittii alinomaa tekemättömistä töistä.

Luulin, että rouva viettäisi kaikki päivät huoneessaan neulontaharpun ääressä ja kun hän tahtoi ulos, minä taltuttaisin häntä. Mutta hän määräsi minut näyttämään kartanoa ja pihaa. Sitten hän käski renkiä tuomaan pitkän puunoksan, jolla hän tunnusteli maastoa liikkueensa. Kun yritin estellä, hän totesi tyynesti:

"Tjäreård on nyt minun kotini.

Tukemassa näkövammaisten kulttuuritoimintaa

Pinnallisuuden ammattilainen
www.sokeva.fi

Puistosairaalan Silmälääkärit Oy

Puistokatu 4, 40100 Jyväskylä
010 279 2230, 010 279 2236
Fax (014) 339 0175
Ajanvaraus 9-17, pe 9-13

Kajaanin kaupunki

Tutustu Kajaaniin

www.kajaani.fi → tapahtumat
Kajaani Info
p. (08) 6155 2555

Kajaani kasvun kärjessä.

Kajaanin kaupunki - PL 133 - 87101 Kajaani - puh. 08 61 551

www.kajaani.fi

Hän harjoitteli liikkumista ja kulkee täällä jo avutta. Hän ei tarvitse enää sitä oksaakaan. Jopa räksyttävän pikku rakkinsakin rouva ulkoiluttaa itse. Se on hyvä, koska Fifi ja minä tunnemme toisiamme kohtaan syvää inhoa. Koira repii pukuni helmoja ja on kerran näykkäissyt minua sormeen. Mutta emäntäänsä se tottelee yhtä auliisti kuin minunkin on vielä pakko.

Kun kartanoon tuli vieraita, Ivar kehotti häntä pysymään huoneessaan. Mutta sitä ei rouva ottanut kuuleviin korviinsa ja nyt hän musiseeraa usein apupapin kanssa. Työni on kevyempää kuin luulin, mutta miten noin riukskan tytön voi saada hengiltä? Oi miksi Axel on lukupäättä vailla. Hänen, joka on saanut oppia, olisi pitänyt tietää, että sokeallakin saattaa olla yhdeksän henkeä. Kunpa hän ei vain alkaisi kiintyä tuohon luontokappaleeseen. Ruumiillani olen kyllä pitänyt huolen siitä, ettei Axel nuku hänen kanssaan.

Rouvalla on oudot lukutottumukset. Tärkein tehtäväni on lukea hänelle ääneen, mutta ei pelkästään rakentavia raamatunlauseita kuten sokealle sopisi. Hän tahtoo kuulla myös romaaneja, Topeliusta eritoten. Topeliuksen aatteet tympäisevät minua. Köyhällä ei ole varaa puhtaan omaantuntoon ja meille naisille on yhdentekevää, onko meidän maamme nimi Venäjä vai Suomi. Me emme kuitenkaan saa päättää omista asioistamme ja pääsemme elämässä eteenpäin vain oman neuvokkuutemme turvin.

Oivallusta odotellessani luen ääneni käheäksi. Sain taannoin loppuun Välskärin kertomukset. Nyt on vuorossa kulta-aave. Aave! Nyt keksin!

Heinäkuun kuudentena päivänä:

Axel ja Ivar ovat lähteneet iltavisiitille. Piit nukkuvat, mutta rouva valvoo vielä. Hän kirjoittaa breiviä Ida-ystävälleen. Siis asettaa paksun paperin kummallisen metalliruudukon väliin ja pistelee paperiin reikiä naskalilla. Toisin kuin me muut, hän kirjoittaa oikealta vasemmalle. Yksinkertainen pikkupiika Stina aprikoi, kirjoittaako rouva pirulle, kuten noidat lukevat Isämeitä nurin päin.

Rouva kiinnostui kovin, kun loruilin Tjäreårdin aaveesta:

"Kauan sitten kaunis Marie astui alttarille, vaikka oli antanut rakastajan turmella itsensä. Häyönä ylkä huomasi petoksen ja sulki hänet kellariin. Siellä Marie virui, kunnes nukkui pois. Joskus vieläkin hän vaikeri öisin kuin mustarastas. Silloin jonkun täytyy kiiruhtaa kellariin vesaamaan virsi. Muuten tulee tuho talolle.

Rouva ei tietenkään uskonut moista. Mutta kun hän kohta kuulee viheltelyä, hän ryntää varmasti kellarin portaisiin. Hän ei voi arvata, että hieno nainen viheltää. Äiti torui minua, kun lapsena viheltelin veljeni kanssa.

"Vain katurahvas viheltää. Tai herrat silloin kun tahtovat osoittaa epäsuosiota."

Nyt menen valelemaan portaat suopavedellä. Portaiden kuuraus on Stinan tehtävä. Hän on perso rintasokerille ja potee taas hammassärkyä.

"Älä itke, lapsiparka", kuiskasin ja silitin hänen tukkaansa. "Voit kuurata portaat huomenna."

Annoin hänelle laudanumia. Rouvan liukastumisen jälkeen häntä syytetään hutiloinnista eikä hän voi panna vastaan. Hyväskuisen naisen sana on painavampi kuin huutolaiskakaran.

Ironia sanana tarkoittaa epäsuoraa iva, salaivaa, ja ironikko ivallista ihmistä. Näistä määritelmistä pääsemme helposti nykyihmisen mielenmaisemaan, jota hallitsevat usein kyynisyys ja negatiivisuus.

Jo pienet lapset päiväkodin pihalla kuulevat rohkaisuiksi tarkoitettuja kannustuksia, joista ironinen sävy kuulaa aikuiselle heti läpi lauseen alta: "Olitpas nyt tosi sankari kun reivit takin rikki". Opettaja tai vanhempi ei ehkä huomaa lapsen ihmetystä – olenko tehnyt oikein vai väärin.

Meidän äitien ja isien on vaikea ymmärtää, että ironiantaju ei ole synnynäistä. Vasta vuosien kokemusten jälkeen lapsi tajuaa, että vaikka sanat kehuvat, viesti on aivan päinvastainen.

Miksi sitten nykyään kiedomme sanomiseemme niin usein ironisen viivahteen? Onko aikamme niin kyynistä, että se aivan kuin kuuluu asiaan, jotta antaisimme älykkään kuvan itsestämme?

Lapsen kannalta kyse on jostain aivan muusta. Hämmennyksen lisäksi ironia aiheuttaa kysymyksiä. Voiko

vanhempiin enää luottaa, onko päiväkodin tati kiltti oikeasti vai teeskenteleekö hän vain?

Ironia ilmiönä on laajalle levinnyt ja sen "suosio" näyttää jatkuvan. Yksiselitys voisi olla se, että suuret näytelmäkirjailijat ovat historiaa. On luotava oma koominen draama. Se onnistuu arkisissakin kuvioissa, etenkin viattomiin lapsiin kohdistettuna.

Hyvin rakennettu ironia ei kuitenkaan loukkaa ketään eikä jätä ketään ulkopuolelle. Näiden kriteerien valossa ironia muistuttaa erittäin paljon taitavaa huumoria. Tietysti on mahdollista väistää ironiset letkaukukset ja keskittyä omiin myönteisiin ajatuksiin. Emme kuitenkaan elä yksin emmekä voi olla riippumattomia muista.

Olisiko ironiassa kenties myös jotain hyvää? Varmasti paljonkin – oikein käytettynä. Ironia ei sovellu lapsille vaan se kuuluu hienostuneina annoksina aikuisten maailmaan. Niin ironiaan kuin moneen muuhunkin naurua hersyttävään asiaan pätee sanonta, että vähempi on parempi – pienempi on suurempaa.

Viime vuosisadalla olivat suosittuja taitavien pakinoitsijoiden lyhyeh-

köt tarinat elävästä elämästä. Näissä ironiaan tukeutuviissa katsauksissa korostettiin ja liioiteltiin hauskoja ihmismielen käänteitä, mutta kohde jäi tuntemattomaksi. Vain ihmisyiden piirteet näkyivät selvinä lukijalle. Huvi ja hyöty yhdistyvät, kun naurun takaa peilautuu totuus.

Mikä sitten ajaa meidät niin raiteiltamme, että tavallinen myönteinen kielenkäyttö ei enää riitä? Draamatisuuden tavoittelu ei voi olla ainut syy. Ilmeisesti aikamme ja ajatuksemme ovat muuttuneet nihilistisemmiksi – mikään ei tunnu enää miltään. Silloin voi kielen antaa latisua ja taantua.

Kiinnostavaa näissä kehitysaskelissa on kielen muuttuminen ajatustavan muokkautuessa yhä abstraktimpaan suuntaan. Miten kauniilta kuulostavatkaan kotoperäisiltä kalskattavat sanat kuten lintu, laulu, talvi, lumi, taivas, maa.

Sen ohella, että vieraiden kielten opetus aloitetaan ensi syksynä jo ensimmäisellä luokalla, voitaisiin keskittyä myös äidinkielen hienouksiin ja myönteisten ilmaisukeinojen opettamiseen. Suomi on olennainen osa minuuttamme. Sen varaan rakentuu koko elämämme.

Timo Leinonen

LUKUNURKKA

Periamerikkalainen elämäntaito

Dale Carnegie Miten pääsen turhista huolista. WSOY, 2016

Ihminen kykenee unelmoimaan: "...mutta ihmiset, ne eivät ole tyytyväisesti sitä, mitä ovat, vaan luuraavat kahdesta silmästä, minkä silmien repeämättä kerkiävät, ja janoavat nälkäiseen ihmishahmaan maailmaa mahtuvamminkin kuin mitä jak-saa ahmia ahne silmän rako..." (Volter Kilpi: Alastalon salissa).

Ei olekaan ihme, että markkinointi ja mainokset lankeavat otolliseen maaperään, kuin kuivaan janoiseen maahan. Uskalla elää täysillä, toteuta unelmiasi, älä stressaa. Huoliasi varten ovat kiinteistönvälittäjä, sijoitus-neuvoja, puhelinoperaattori. Ääritilanteessa on hyvä, jos omistat vakuu-tuksen.

Varovainen tulee olla, sillä unelmat voivat käydä toteen. Onnettomassa tapauksessa sisukkaista pyrkimyk-sistämme huolimatta suuret unelmat muuttuvat jostakin oikusta tapahtu-mien ketjussa suttuisiksi muistiinpa-noiksi, kosteusvaurioiksi, hometta kasvaviksi rakenteiksi, ongelmaluotoiksi, muovijätelautoiksi kellumaan maailman meriin.

Ei hätää, elämäntaito voidaan op-pia. Neuvoja on saatavilla. Alan klas-sikko, Miten pääsen turhista huolista, lupaa voivansa muuttaa lukijan koko elämän suunnan. Saman kirjoittajan, Dale Carnegien, kynästä peräisin on myös Miten saan ystäviä, menestystä ja vaikutusvaltaa. Molemmat teokset edustavat amerikkalaisen unelman aate- ja kulttuurihistorian ydintä.

Carnegien liikkeellelähtö tapahtuu rempseästi, kuten lajityyppiin tie-tysti kuuluu: "Suvaitkaa lukea kirjan ensimmäiset neljäkymmentä sivua, ja ellei teistä sitten tunnu siltä, että olette saanut uutta voimaa ja uutta intoa turhista huolista vapautumi-seen ja elämästä nauttimiseen, vis-katkaa kirja romukoppaan."

Tekijän perustelut nojaavat tiet-tyyn yksinkertaistettuun positiivisen psykologian perinteeseen. Aatehis-toriallinen tukipiste löytyy antiikin filosofiasta, stoalaisesta koulukun-nasta. Sen anti on erityisesti mielen tyyneyden painottaminen asenteena yhtä hyvin vastoinikäymisten kuin menestysten kohdatessa. Kummem-min 'turhia huolia' määrittelemättä, tekijä neuvoo lukijaa puutteen ja nä-köalattomuuden keskeltä menestyk-seen, kukoistavaan vaurauteen, jon-

ka toteutumisen 'turhat huolet' ovat aikaisemmin lukijan kohdalla estä-neet kuluttamalla energiaa tuotta-mattomassa vatuloinnissa. Opas va-roittaa varsinkin joutumasta melan-koliaan, se kuluttaa voimavarat epä-tarkoituksenmukaisesti.

Elämä on paljolti sellaista, millai-seksi sen ajattelee. Näin Carnegie lausuu idean, jonka varassa oman onnensa sepittäminen tapahtuu. Ku-kaan ei siis voi syyllistää oloja tai mi-tään ulkopuolista tekijää kohtalos-taan, eri tahojen syyttely ei myös-kään kohenna kenenkään tilannet-ta. Vaarana onkin Carnegien ohjeita noudattavalla, että syyllistää itsensä ehkä sellaisestakin, mistä ei mitenkään voi olla vastuussa. Carnegie jät-tää vähälle huomiolle sen väistämät-tömyyden, että elämä voi lisäksi olla myös sellaista, millaiseksi sitä ei osaa eikä missään nimessä haluaisi ajatel-la.

Suhde todellisuuden ja siitä muo-vaamme käsityksen välillä on jat-kuvasti monitieteisen kiinnostuksen kohde. Psykologia ja aivotutkimus ovat selvitelleet aivojen muokkautu-mista niiden käytön mukaan. On to-dettu aivojen käyttävän käsiteltyä tietoa eri tavoin. Yhä paremmin tun-netaan aivojen toimintaa niille tar-jottujen impulssien aktiivisena käsit-telijänä ja tulkkina. Carnegien perus-lähtökohtaa myöhempi tutkimus ei näyttäisi kumonneen, ennemminkin päinvastoin.

Ongelmia ja vahvuuksia

Alun perin Carnegien teos julkaistiin 1950-luvulla. Maailmansodan päät-tymisestä oli tuolloin kulunut vasta vuosikymmen. Joihinkin teoksen si-sältämiin esimerkkikertomuksiin si-sältyy muidenkin sotien tapahtumia, ne ovat siviilielämän kannalta tietyin tavoin liian pelkistyneitä, etäisiä rau-han ajan näkökulmasta. Ylimalkaan teksti on hellyttävää luettavaa. Tul-lee nostalginen olo, kun lukukoke-mus palauttaa mieleen tuokiot Valit-tujen Palojen ääressä vuosikymmen-ten takaa.

Teoksen käsittelemät ongelmat ja niiden ratkaisut heijastavat vahvas-ti amerikkalaista yhteiskuntaa, myös uskonnollisuuden näkyvää roolia sen sisällä. Yksilökeskeisyys leimaa sisäl-töä. Yhdysvaltoihin kotiutunut ja siel-lä viihtyvä juutalais-kristillisen perin-teen tulkinta teoksessa pelkistää ja

yksinkertaistaa, kuitenkin muodosta-en samalla toisen tukipisteen antiikin aikaan. Uuden testamentin spirituali-teetti, ylihistoriallinen, toisaalta ajan-laskun alun Palestiinaan ankkuroitu-va universaali viesti saa teoksessa omaperäisen tulkinnan. "Kun Jeesus sanoi, että meidän tulee antaa ... an-teeeksi 'seitsemänkymmentä kertaa seitsemän', hän samalla neuvoi meitä terveeseen liiketoimintaan." Hyväl-lä tahdolla itse venytetyn tulkinnan voi jotenkin hyväksyä, mutta teksti sinänsä jättää tässä kohdin höperön vaikutelman monestakin syystä.

Kustantaja julkaisee teosta Busi-ness pokkarit -sarjassaan, Carnegien kirjan merkitykset ulottuvat liike-elä-mää laajemmalle. Erityisesti sen suo-sittelemaa positiivista ajattelua tar-vittaisiin kipeästi meidän keskustelu-kulttuurissamme, miten kohtaamme toisin ajattelevat, yleensä toiset ih-miset. Elämänhallinta ideana kuuluu myös teoksen sinänsä kannatettaviin ennako-oletuksiin, mutta tässäköän yhteydessä periaate ei saa rinnal-leen ajatusta tarvittavasta nöyryy-destä. Carnegien neuvoja noudatta-va ei esimerkiksi voisi olla mukana ra-kentelemassa viholliskuvia, vihapuhe käy mahdottomaksi.

Kun onnistuminen jättää toivomi-sen varaa, muutkin pelastusopit tur-hauttavat noudattajansa vaatimuk-sella, että lupauksen toteutuminen edellyttää riittävää uskoa itse mene-telmään.

Gyöngyi
Pere-Antikainen

HEIJASTUKSIA

Olen kartalla

Uusi asuinalueeni on todella vaihtelevaa ympäristöä: on uusi pienkerrostaloalue, vanhempia omakotitaloja kylämäisessä maisemassa, rivitaloja niityn laidalla, laajoja peltoja risteilevine ulkoiluteineen, urheilukenttiä, metsäteitä ja polkuja ja lähistöllä iso kauppakeskus. Ruutukaavasta ei tietoaakaan. Opaskoirani oppii vakiolenkit nopeasti ja se kulkee niitä reittiuskollisesti. Tavallisilla lenkeillämme minun ei tarvitse erityisen paljon keskittyä itse reitteihin, kunhan annan ohjeet ja kuljen sitten koiran perässä. Laajalla ulkoilualueellamme kävellessä voin vaikka kuunnella äänikirjoja tai musiikkia taikka soittaa puheluita.

Ihmisoppaan kanssa kävellessä keskityn myös pääosin keskusteluunne. Kuuntelen mielelläni kuvailua ympäristöstäni, sekä uusista että tutuista paikoista. Nautin siitä, kun pysähdymme ihmettelemään joitakin yksityiskohtia, katsomaan vaikka käsikopelolla jotain rakennettua, puiden avautuvia silmuja, tuoksuttelemaan kukkia.

Uusi ympäristöni on tullut lyhyehkössä ajassa yllättävänkin tutuksi. Silti – ja ehkäpä juuri siksi, kun kuljen jo tietyllä rutiinilla – jään usein kiinni hahmotusvirheistä. Olen täysin varma, että ystävän katu ja pitkä metsätie ovat samansuuntaisia. Olen varma, että metsätie kulkee kohtisuoraan y-risteykseen asti. Olen varma, että kääntyessäni tietyssä kohdassa oikealle pääsen koulun, eikä kaupan taakse. Kun näkevä ihminen piirtää kämmeneeni tai selkääni teiden todelliset suunnat, yllätyn ja muutun helposti epävarmaksi, kiukustunkin turhautumistani. Miten aistini pettivät minua noin perusteellisesti!?

Sekä koiran, että ihmisen kanssa on luontevaa kulkea mahdollisimman taloudellisia ja lempeitä kaaria. Ellei ruutukaavaa ole, kuljemme usein jyrkkiä mutkia oikoen, hienovaraisesti kaartuen. Sokeana käy usein niin, että näitä vähemmän jyrkkiä kaarteita ei kunnolla edes huomaa. Pitkä tie saattaa tuntua suoralta, jos se on riittävän leveä ja mutkittelee pehmeästi – erityisesti kun keskittyy muihin asioihin. Jos pysähtelen, käännyän välillä kohti ääntä tai muuta ihmeteltävää, päästän koiran nuuskimaan, en sitten välttämättä jatkakaan täsmälleen samaan suuntaan, tai jää huomaamatta, että suunta on muuttunut hivenen. Näin ollen käy helposti niin, että mukamas vahvoin viivoin aivoihin piirtyvä kaava muistuttaa vain etäisesti todellisia suuntaviivoja.

Hahmottaakseni ympäristöäni mahdollisimman oikein tarvitsen siis kartan. Selkään piirretty suuntaviivat unohtuvat helposti, elleivät ne muodostu osaksi kokonaisuutta. Kännykän Blindsquare-sovellus navigoi minua tehokkaasti paikasta toiseen, mutta vanhanaikaista, näkevien paperikarttaa muistuttavaa luonnosta ei sekään piirrä ai-

voihini. Entisenä näkevänä kaipaen nimenomaan sitä paperikarttaa, jota tutkimalla ympäristö hahmottui, joka jäi aivoihini kaikkein vahvimpana muistijälkenä.

Ennen muuttoani avustajani valmisti minulle uuden taloni välittömän lähiympäristön kartan. Hän liimaili A3-kokoiselle pahville naruja, nappeja ja muuta pientä osoittamaan katuja, rataa, bussipysäkin, lähimmät talot ja viheralueet. Se oli oikein hyödyllinen pieni ensikartta ja olisi saattanut päätyä seinälle kehystettynä, ellei avustajani olisi halunnut erikoiset vanhat nappinsa takaisin. Ajatus kosketeltavasta kartasta jäi kuitenkin askarruttamaan. Olenhan minä sellaisia nähnyt! Jopa omistan yhden taipuisalle muoville painetun ison Unkarin kohokartan. Tiedän Näkövammaisten liiton kirjapainon valmistavan niitä, en vain ole koskaan ottanut selvää, miten niitä saadaan. Asuessani aikaisemmin Pasilassa pidin peräti mahdolltomana kaksitasoisen alueen hahmottamista kohokartan avulla, jos ei mitenkään muutenkaan.

Sitten näin muovisen laatan, jolla oli kauppakeskuksen kolmiulotteinen kartta. Ja yhtäkkiä koko se sekava alue useine eri kerroksissa eri tavoin toisiinsa liittyvine rakennuksineen näyttikin selkeältä. Nyt osasin selittää jopa näkeville tuttaville, missä mikin sijaitsee ja miten sinne pääsee. Näytin tuon laatan ystävälle ja päätimme selvittää, miten näitä 3D-karttoja saisimme aikaan laajemmasta lähiympäristöstäni.

Löysimme nettisivun, jonka avulla tämä käy melkein päädendikänteessä: <https://touch-mapper.org/fi/>

Touch Mapperin kehittäjä koodasi ohjelman ymmärrettäväksi näkövammaisten haasteita itsenäisessä liikkumisessa. Hän yhdisti vapaaseen karttadataan 3d-tulostusta mahdollistavan työkalun. Nyt haluamiaan karttoja voi printata 3d-tulostimilla, kuohupaperille tai vaikka piste-kielloittimilla.

Kun kirjoittaa hakuruutuun osoitteen ja määrittelee joitakin asetuksia, saa linkin tiedostoon. Kartan voi tilata ohjelman tekijältä, tai tiedoston voi ladata vaikka muistitikulle ja tulostaa itse.

Seuraava etappi on taas ihmeellinen: ja tässä ylistys kuuluu suomalaiselle kirjastojärjestelmälle. Kirjastoista kun löytyy asiakkaiden ilmaisessa käytössä olevia 3d-tulostimia. Ystäväni keskusteli 3d-tulostuksesta vastaavan miehen kanssa, joka oli innoissaan kohokartasta. ”Pääasiasa tulostamme lapsille ja nuorille kaikenlaista pientä, sormuksia, avaimenperiä – on hienoa saada osallistua johonkin todella hyödylliseen”, hehkutti kirjastonhoitaja. Sibelius-niminen kone ilmoitti työn kestävän kuutisen tuntia, mutta todellisuudessa se valmistui jonkin verran nopeammin.

Tanja
Rantalainen

KULTTUURIN TUULAHDUKSIA

Karttasivu on harmaa neliönmuotoinen laatta, kovaa muovia, kooltaan vajaat parikymmentä senttiä suuntaansa. Se kattaa perusmittasuhteita käyttäen vajaat seitsemäsataa metriä läpimitaltaan olevan alueen, jonka keskipisteessä on haluttu osoite. Tosin osoitteen voi siirtää myös kartan nurkkaan ja mittasuhteita saa muokattua. Kadut ja kävelytiet ovat kohoviivoja, niiden välissä näkyvät rakennukset ja viheralueet, jopa suojatiet ovat merkittyinä. Omalta kartaltani puuttuu läheinen parkkitalo, sitä ei ehkä löydy kartan pohjana olevalta OpenStreetMapin kartalta. Nettisivun tekijä, Samuli Kärkkäinen, korostaakin ohjeissaan, että kartan luotettavuus riippuu sen pohjana olevan Open street -datan todenmukaisuudesta.

Kartan tutkiminen on pieni ahaa-elämys. Ensin se vaikuttaa kovin sekavalta. Sormen löytäessä ensimmäisen kiintopisteen, oman kodin, ja hahmotettuaani ilmansuunnat lähitienoo alkaa piirtyä eteeni. Naapuritalo onkin osa kokonaista ympyränmuotoista korttelia. Korkealla kalliolla oleviin kerrostaloihin kuljetaankin takakautta ja polkupyörävarasto on vino pitkulainen rakennus. Samansuuntaisiksi mieltämäni kävelytiet yhtyvätkin kaartein jälkeen ja junan laiturin jatkeelle ei pääse nousemaan radanvarren pöpelikön takaa.

Ja tämä on vasta ensimmäinen karttalaatta! Seuraavat tulosteet tulevat ajan mittaan laajentamaan "reviiriäni" tämänhetkisten suunnitelmieni mukaan noin kolmen kilometrin säteellä joka suuntaan ja sehän on jo valtavan kokoinen alue kävelen kuljettavaksi. Siihen osuu uskomattoman paljon hyödyllisiä käyntikohteita ja ihania lenkkeireittejä, uimahalli, kauppakeskus, terveyskeskus, virastoja, kirjasto ja konserttisali, juna ja bussi, tori, koirapuisto, koulu ja ulkoilualueita...

Kun opimme muokkaamaan karttatiedostoja, ehkä riittää tulostaa niitä matalampina, ehkä mittasuhteita voi hie- man pienentää, niin pääsemme nopeammin haluttuun lopputulokseen. Kun sitten laatat asetetaan vierekkäin, voin sokeana ennenkokemattoman helposti hahmotella ympäristöä mielessäni.

Voinen jatkossa teettää yksinkertaisempia kohokarttoja kuohupaperille vaikkapa tilapäisistä kohteista, lomapaikan lähiympäristöstä tai muusta kiinnostavasta paikasta. Pistetulostusmahdollisuutta olisi myös mielenkiintoista kokeilla, en osaa kuvitellakaan, millainen siitä kartasta tulisi.

En yhtään epäile, ettei jatkossa tulisi edelleen pikku ek-symisiä tai hahmotusvaikeuksia. Kartta ei myöskään osaa varoittaa liian haasteellisista poluista, ei estää mahdollisia tapaturmia, se ei valitse reittejä puolestani, eikä opas-ta. Siihen minulla on opaskoirani ja navigointisovelluk-seni. Kartan avulla toivottavasti uskallan kuitenkin läh-teä rohkeammin uusille reiteille. Ja mikä tärkeintä minulle entisenä näkevänä: aivoihini piirtyy miltei entisen pa-perikartan kaltainen kartta, jonka varrelle sijoitan mieles-säni muistoja, tapahtumia, mielikuvia, sanoja ja ajatuksia. Näin uudesta asuinalueesta tulee todellinen kotini.

Yhdistyksessä ideoidaan!

Tätä kirjoittaessa olen soittanut 21 Näkövammais-ten Kulttuuripalvelu ry:n jäsenkyselyn haastattelua. Otos on 224 yhdistyksen näkövammaista jäsentä, niin että kesäistä kyselypeltä on vielä jonkin ver-ran kynnettävänä. Jo nyt voin kuitenkin sanoa, että on etuoikeus pysähtyä kuuntelemaan jäsenten ker-tomuksia ja toiveita kulttuuriharrastuksestaan. Yh-distyksen toiminnan merkityksellisyys nousee esiin kaikissa haastatteluissa. Lämmin kiitos kaikille haas-tatteluun jo vastanneille ja niille, jotka siihen vielä vastaavat!

Elokuun aikana pieni joukko jäsenkyselyyn vastan-neita jäseniä kutsutaan kehittämään yhdistyksel-le ennenakemätöntä toimintaa. Yhdistyksen halli-tus on jo toukokuussa ehtinyt kokoontua Pauligin huvilaan ideoimaan uudenlaista varainhankintaa. 1800-luvun lopulla rakennettu huvila oli kohotta-va ympäristö hullunhauskalle kehittämistyölle. Kult-tuuripalvelussa katsotaan nyt toimintaa sielujen sil-min aivan uudennlaisista kulumista.

Jäsenkyselyn tulokset ja kaikki hauska ideointipon-nistelu tulevat toimimaan pohjana hallituksen stra-tegiatyölle, kun yhdistykselle mietitään uusia, en-tistä kirkkaampia ja värikkäämpiä suuntaviivoja. Ne ovat myös osa kulttuurituottaja yamk -opinnäyte-työtäni, joka valmistuu alkukevästä 2019. Opinnäy-tetyön työnimi on Valkoinen keppi edellä – Näkö-vammaisten Kulttuuripalvelu ry:n jäsenet osallisuus-uden portaille ja se on vielä iloinen sekamelska alus-tavia ajatuksia.

Innostavaa, antoisaa kesää!
kulttuurisihteeri

Sokea mies Vinokas avasi silmänsä. Ei kuulunut ääniä eikä näkynyt liikettä. Hän käänsi hitaasti päätään ja katsoi ympärilleen. Ei mitään tunnistettavaa. Ei tuttua kulmaa eikä sellaista kontrastia tai heijastusta, joka olisi paljastanut missä hän oli. Hän siristi silmiään ja yritti näyttää äreältä, jos paikalla vaikka olisi joku, joka tarkkailisi häntä.

Vinokas ei ollut herännyt vuoteessaan. Makuupaikka oli kapeampi. Olkapää tuntui olevan kiinni pehmustetussa selkänojassa. Patjan pinta tuntui sormissa nahalta ja rati-si kuin nahka. Hän makasi nahkasohvalla.

Huoneessa oli valoisaa. Vinokas kohotti kaulaansa muttei nähnyt kirkasta lamppua, joten luultavasti oli päivä. Housuntaskuissa ei tuntunut kännykkää. Sohvan reunassa oli huokoinen pinta, ja ulkolaidassa resori kuten hänen kotinsa sohvassa. Lähes varmasti hän oli kotonaan.

Vinokas kiepsahti istuma-asentoon. Hän kumartui eteenpäin ja haparoi oikealla kädellään, kunnes sormet osuivat pöydän reunaan. Siinä oli tutulta tuntuva koristeileikkaus ja pöydän kulmassa tutun muotoinen kännykkä. Pöydän täytyi olla hänen olohuoneensa pöytä, ja todennäköisesti hän istui nenä kohti kirjahyllyä.

Vinokkaalla oli valtava tarve päästä vessaan. Hän nousi sohvasta ja kulki olohuoneesta eteiseen. Eteisessä hän viisti sormillaan seinää tarttuakseen kylpyhuoneen ovenkahvaan. Käteen ei osunut kahvaa eikä oveakaan. Vaikutti, ettei hän ollut eteisessä. Oliko hän sittenkään omassa kodissaan?

Vinokas silmäili rauhallisesti ympärilleen. Ei mitään, mikä olisi raottanut karttaa. Hän kokeili kädellään. Sormet osuivat pöytätasoon, jolla oli tarjotin, ja sen päällä tavaraa. Hän tunnusteli tason pintaa ja reunaa, ja se tuntui oman kodin keittiön pöytätasolta. Sitten hän melkein kaatoi jotain. Hän nosti littanan muovipullon ilmaan. Suunnilleen puolillaan. Pullossa ei ollut korkkia. Hän nuuhkaisi. Pistävä tuoksu. Hän otti pitkän kulauksen. Maku tuntui ärhäkämmältä kuin tuoksu. Hän ravisteli päätään ja käänteli ylävartaloaan nopeasti edestakaisin.

Pullo oli löytynyt keittiön pöytätasolta, joten selän takana pitäisi olla tiskipöytä ja lavuaari ja vesihana, josta voisi juoda. Vinokas otti pari lyhyttä askelta ja tunnusteli muttei osunut tiskipöytään vaan oviaukkoon. Synkkä lohduttomuus pyyhkäisi läpi ajattelun, ja tarve löytää vessa suorastaan karjui vyön alla. Hän joisi pullon tyhjäksi ja käyttäisi sitä säilytysastianä. Hän otti niin pitkän huikan kuin kykeni. Naama melkein repesi irstyestyksestä. Pulloa ei pystyisi juomaan tyhjäksi hetkessä ja vessa pitäisi löytää heti.

Vinokas sanoi itselleen, nyt malttia. Edessäni on pöytäta-so, joka on sillä seinällä, jolla on jääkaappi. Kävelen pöytä-tason päähän, käännyn vasemmalle, siitä vähän matkaa eteenpäin, uusi käännös vasemmalle ja vielä vähän matkaa, niin kylpyhuone on oikealla. Tämä on minun asunto-ni, vaikka huoneet tuntuvat vaihtaneen järjestystä.

Hän lähti matkaan suurimmalla mahdollisella käytettävissä olevalla järjestelmällisyydellä tarkkaillen kaikkea, mistä ikinä voisi löytää ajatteluunsa vihjeen tai pari, jotka tekisivät asunnon labyrintiksi muuttuneesta pohjapiirustuksesta järkeenkäyvän. Hän löysi tutun tuntuisen kaapinreunan. Sen vasemmalla puolella alkaisi eteinen, jossa sijaitsi vessa. Lattialla ei kuitenkaan ollut mattoa vaan liukas lakkapinta. Hätä oli niin suuri, että nipin napin pystyi ajattelemaan järkevästi. Kun ei näe ja liikkuu paikassa, joka ei ole tuttu, tai tässä tapauksessa paikassa, joka ei ehkä ole tuttu, alkaa vaistomaisesti liikkua varovaisesti, ettei missään tapauksessa esimerkiksi putoaisi portaisiin tai kompastuisi betoniporsaaseen tai tönäisisi maljakkoa alas telineeltään. Tämänkaltaisen onnettomuuden tietää mahdottomaksi, mutta kulkeminen muuttuu silti hiipimiseksi.

Hän saapui kohtaan, jossa seinät tekivät ulkokulman. Kulman takana seisoj tummiin pukeutunut hahmo. Se oli pysynyt hiljaa, kun Vinokas oli haahuillut ympäri asuntoa. Hahmolla ei voinut olla hyvät mielessä. Vinokas katsoi kuolemaa silmästä silmään, vaikkei nähnyt kasvoja. Hahmo ei tehnyt mitään, seisoj vain.

Vinokas ei pystynyt pidättämään. Poliisit pidättivät. Näkövammaisetkin pidättivät mutta eri tavalla. He joutuivat usein pidättämään, koska vessan löytäminen omin avuin oli joskus mahdotonta ja avun pyytäminen hyötyyn nähdessä liian vaivalloista.

Vinokas työnsi kätensä kohti tummiin pukeutunutta hahmoa. Hän tunsu sormissaan traakkipuun lehden. Helpotuksen padot aukesivat. Hän riisuisi housunsa ja käyttäisi niitä luuttuna.

Marianne
Tenhami

OPASKOIRA PEKKO

Ihmiset, ottakaa oppia meiltä opaskoirilta

Emäntäni koohatessa lavalla muiden näkövammaisteatterilaisten kanssa heidän esityksissään oli minulla aikaa miettiä syntyjä syviä. Olinhan nähnyt Hatunvaihtoa lastenkamarissa jo niin monta kertaa, etten enää sitä kulsseista jaksanut vahdata. Ainoa, mitä vahtasin, oli että sain ruokani ajallaan. Emäntäni kun ruokki minut juuri ennen iltaesitysten alkua.

Mutta mitä siellä kulsseissa mietinkään? Jo kokeneena konkariopaskoirana olen katsellut tätä maailmaa pian kymmenen vuotta, jois-

ta kohta kahdeksan vuotta olen työskennellyt opaskoirana. Näinä vuosina olen ehtinyt oppia paljon teistä ihmisistä. Surullisena tänä keväänä olen huomannut varsinkin näkövammaisten keskuudessa rehottavan kateuden. Toki sitä on muissakin ihmisryhmissä, mutta tuo näkövammaisten keskuudessa rehottava kateus tuli emännälleni ja minulle kouriintuntuvaksi Näkövammaisten liiton Opaskoirakoulun valittua emäntäni ja minut vuoden 2018 opaskoirakoksi.

Eivät toki kaikki näkövammaiset meitä kadehtineet. Onneksi on olemassa niitä ihania ihmisiä sekä näkevissä että näkövammaisissa, jotka osaavat vilpittömästi iloita toisten onnesta. Kateutta herätti ilmeisestikin se, että vaikka minulle tämä Vuoden opaskoirakko -titteli on ihan uusi, emäntäni sai sen nyt jo toisen kerran. Edeltäjäni, Opas Ninni, joka muuten kirjoitti ennen minua Kajastukseen, sai sen emäntäni kanssa. Emäntäni sanookin, että olin melkein yhtä vanha kuin Ninni saadessamme tuon huomionosoituksen. Mutta tästä toisesta kerrastakos jotkut näkövammaiset jaksivat murista emännälleni ja ihmetellä jos jonkinlaisia asioita!

Minusta tuollainen tyhjän muriseminen on ihan turhaa varsinkin, kun emäntäni oli ihan häkeltynyt kuullessaan Opaskoirakoulun valinnasta. Olimme kuuden kilsan aamulenkillämme merenrannassa ja satoi kuin saavista kaataen. Emäntäni puhelin soi ja hän vain käski minua eteenpäin ja yritti suojata puhelintaan sateelta vastatessaan siihen. Herkkänä opaskoirana vaistoan hänen tunteensa ja mielialansa. Nyt tunsin hänestä heijastuvan ilon ja mielihyvän. Sateesta huolimatta aloin minäkin heiluttaa häntäni.

Me siis iloitsimme Vuoden opaskoirakko -tittelistä ja niin tekee lähipiirimmekin. Siitä vain mietin siellä Näkövammaisteatterin kulsseissa makoillessani, miksi jotkut ihmiset niin herkästi kadehtivat toisia.

Emäntääni lohduteltiin, että tämä on kadehtijoiden oma ongelma ja niinhän se tietysti onkin. Silti en lempeänä opaskoiraherrana oikkein aina ymmärrä teitä ihmisiä. Ottaisitte oppia meiltä opaskoirilta. Viime viikonloppuna tavatessamme opaskoiratapahtumassa ja päästessämme lenkin lomassa kirmailemaan vapaana ja lopuksi uimaan heilutimme häntiämme ja olimme kaikki sulassa sovussa. Niin on paljon mukavampaa.

Tukemassa näkövammaisten kulttuuritoimintaa

Porvoon suomalainen seurakunta

AK-RAUDOITUS OY MÄNTSÄLÄ

Niklashipping Oy LTD

Silmäoptiikka

Kuusankoski, Kouvola, Hamina, Karhula, Inkeroinen
www.silmaoptiikka.fi

Pohjolan Silmäasema

Isokatu 43, OULU, 08-373 927

Silmäasema Puistola

Isokatu 16, OULU, 08-554 4360
Toritie 1, PUDASJÄRVI, 08-822 416
www.silmaasema.fi

FINNVUES OY HELSINKI

Riitta-Kaisa
Voipio

HELMIKKO

Hyvä naapurusto on kuin aarrearkku

Meitä on aina onni paiskannut hyvillä naapureilla, ja olemme siitä oikeasti kiitollisia. Sen arvon huomaa varsinkin silloin, kun elämä ei suju kuin tanssi. Hyviltä naapureilta saa sekä käytännön apua että kuulevaa korvaa tarvitessaan.

Kun naapurit tervehtivät, kuulumisia vaihdetaan ja tietoja välitetään, luo se mukavaa yhteisöllisyyttä. Sosiaalisena eläimenä ihminen tuntee olonsa kotoisaksi ja merkitykselliseksi, mikä kartuttaa kaikenmoista hyvinvointia ja karkottaa huonoa oloa. Puhumattomasta ihmisestä ei koskaan voi tietää. Ei siis ole ollenkaan samantekevää, syttyykö hymy kasvoille naapuria tavatessa.

Joskus kuulee suorastaan kauhutari-noita siitä, millaiseksi helvetiksi arkinen elo saattaa muuttua, jos seinän tai aidan taakse osuu huono naapuri. Hän voi olla monella tapaa sairas tai niin kateuden riivaama, ettei häiriköinti jää aina edes suunsoiton tai mulkoilun tasolle. Lehtiutusten henkirikokset naapuririidoissa lienee ilmiön huippu.

Lainsäätäjäkin on hoksannut ottaa asian huomioon; Suomessa on voimassa naapuruussuhdelaki, joka selvittää ihmisten oikeuksia ja velvollisuuksia lähellä asuvia kohtaan. Pykälissä puhutaan sietämisvelvollisuudesta normaalina pidettävään toimintaan. Käsitykset siedettävästä saattavat kuitenkin vaihdella rajusti, ja riitoja ratkotaan kärjäsaleja myöten.

Naapuruussuhdelain mukainen immissiokielto tarkoittaa, että kiinteistön käyttö ei saa aiheuttaa naapurille kohtuutonta räsitusta savun, pölyn,

hajun tai melun muodossa. Kielto koskee myös kerrostalohuoneistossa elämisestä syntyviä haittoja muille asukkaille. Tupakansavu, grillikäry, räksyttävät koirat tai vaikkapa lehtipuhaltimen ujellus kiristävät naapurusten hermoja, ellei sietämisen rajoista pystytä sopimaan.

Olemme asuneet nykyisessä paikassa reilusti yli 20 vuotta. Eriyisen naapurustosta tekee se, että elämme pienen järven ympärillä, kaikkiaan meitä on noin 200 ihmistä ja asumuksina kaikenmalliset ja -ikäiset talot, omakoti-, rivi- ja kerrostalot.

Perustimme lammenhoitoyhdistyksen viime vuosisadan lopussa, koska suunnilleen kymmenen hehtaarin laajuinen vesistö vaikutti uhkaavasti rehevöityvän. Yhteinen päämäärä eli lammen puhdistuminen on lähentänyt meitä todella tehokkaasti, ja monenkirjavat hoitotoimenpiteet koostuvat asukkaat sekä konkreettisen työn että hauskanpidon ääreen.

Kun järvestä pitää poistaa rehevöittävää fosforia kertalinttuulla, niin silloin tilataan ammattilaisnuottausporukka vetämään pikkukalaa tonnikaupalla. Valtaosa saaliista kussataan yhden asukkaan tuttavien villisioille, ja seudun kissat pysyvät myös kalaruoassa.

Mutta samana päivänä monessa piirissä myös perataan porukalla särkeä ja ahventa ämpäreittäin purkitettavaksi. Kuuma uuni tekee lasitölkeissä tehtävänsä, ja pitkin talvea nautitaan herkullisia kalasäilykkeitä. Purkkeja jaellaan myös niille, jotka eivät ehtineet ruljanssiin mukaan.

Järven vettä on myös hapetettu, pumpattu pohjasta sitä tunkkaiseksi rannoille ja annettu valua takai-

sin hapettuneena. Samoin vesikasveja on poistettu niittämällä. Kaikki se työ tuntuu mielekkäältä ja järkevältä, ja niin rantakalapadan ympärille koontuu hilpeä seurue palkitsemaan itseään. Se myös yhdistää ihan eri tavalla kuin pelkkä grilli-ilta.

Läheskään kaikki ranta-asukkaat eivät tietenkään touhua aktiivisesti, mutta lähes kaikki ovat oppineet tuntemaan toisensa. Rippilapsia ja ylioppilaita on sen seurauksena juhlistettu, pyöreitä täyttävillä nosteltu maljoja, kerran jopa satavuotisjuhlista. Myös karkuteille kirmanneita kissoja ja koiria on etsitty, kerran jopa 2-vuotiasta lasta.

Se kaikki luo turvallisuutta, toimii verkostojen rakentamisessa ja poikii monenlaisia muita yhteyksiä. Naapurusto on elintärkeä niin isolla kuin pienellä paikkakunnalla, niin pientaloalueella kuin pilvenpiirtäjissä, niin uusilla kuin vanhoilla asuinalueilla. Siinä ilmenee ihmisyyden parhaimmillaan.

Jouko
Lehtonen

PISTEITÄ

Runous kaikissa väreissä

Saila Susiluoto on helsinkiläinen runoilija, jolta ilmestyi tänä keväänä kymmenes kokoelma. Hän viihtyy runoissaan kaupunkien maisemissa, niinpä uuden teoksen nimi on Metropolis. Susiluoto kertoo Kirjastolehdestä numero 2, että suosikkikaupunkeja ovat ”kerrokselliset kaupungit”, joissa vanha ja uusi kulttuuri lomittuvat toisiinsa. Helsingin ohella esim. Rooma ja Ateena ovat hänelle läheisiä. Susiluoto ei pelkää paperikirjojen kuolemaa, vaikka hän on luonut myös ääniteoksen Oratorio (2017) ja iPad-lyriikkasovelluksen Antikythera (2015), jonka parisa hän teki 14-tuntisia työpäiviä, jotka koostuivat ”insinöörimäisestä taulukoinnista”. Hän haluaa kumota sen kuvitelman, että runojen kirjoittaminen ei vaadi taustatyötä, runoilija vain istuu alas ja laittaa päänsä sisällön paperille. ”Materiaalia pitää kerätä aikamoinen määrä ennen kuin voi kirjoittaa mitään”, hän sanoo. Saila Susiluoto, joka toimii luovan kirjoittamisen opettajana ja on kirjallisuuden taiteilijaprofessori 2017-2022, toivoo että runot ”luikertelisivat” toisten taiteiden alueelle ja yhdistyisivät niihin.

Lavarunous on tullut toreille ja terasseille, joskus stadiioneille ja kadunkulmiin. Tästä iloitsee Susiluodon ohella myös toinen runoilija, Outi-Illuusia Parviainen, jolta ilmestyi viime syksynä toinen runokirja Meren nivelet. Se sisältää proosarunoja. ”Tiivis muoto ei tyydytä, vaan haluan olla tarinallisempi. Myös runojen esittämispuoli on tärkeä - kuulen kaiken livenä.” Parviainen toimii esiintyjäryhmä Helsinki Poetry Connectionin puheenjohtajana. Yhdistys järjestää julkisia esiintymisiä. ”Lavarunous tarjoaa ihan mahtavan paikan

kohdata toisia ihmisiä. Sanataiteen näkeminen ja kuuleminen livenä virittää näkemään kaiken toisella tavalla.” Hän haluaa rohkaista kirjoittajia astumaan estradille. ”Esiintyminen auttaa tekstin kypsyttelemisessä, ja samalla näkee itseään vähän ulkopuolelta”, hän sanoo Voima-lehdessä n:o 4.

Kevään Pisteposti, näkövammaisten pistekirjoituksella ilmestytävä kulttuurilehti, on edennyt kolmanteen numeroon. Kaikkiaan tämä 51-vuotias lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Runon merkeissä lehti hypähtää itäisen naapurimaan kamaralle.

”Pietaria kutsutaan runoilijoiden ja kirjailijoiden kaupungiksi. Sen kortteleissa ja kaduilla tuntee historian läsnäolon. Kirjallisuuden ystävät voivat levähtää venäläisten klassikkokirjailijoiden kahviloissa, tutustua kotimuseoihin ja seikailla romaanien tapahtumapaikoilla.” Näin kirjoittaa Päivi Lipponen Askel-lehdessä n:o 5. Hän on käynyt tapaamassa suomenkielestä väitellyttä tohtoria, Olga Milovidovaa. Miksi juuri Pietarista kehittyi taiteen tyyssija? ”Pietari oli Venäjän keisarikunnan pääkaupunki, kun venäläinen kulttuuri sulautui eurooppalaiseen kulttuuriin. Tämä kehitys alkoi Pietari Suuren aikana.” Hän jatkaa: ”Moskova on iso kylä, se on kaupiaitten keskus, basaari. Pietari on aateliston kaupunki. Täällä elivät parhaat taiteilijat ja arkkitehdit, samoin parhaat koulut, upseeriopistot ja aatelsineitojen koulutus olivat täällä.” Pietari (Suuri) arvosti ihmisten osaamista ja tuki ainutlaatuisia persoonallisuuksia. Hän ei katsonut vain sosiaaliin asemaan. Piirakkamyyjä Menshikovista tuli Pietarin kuvernööri.”

Olga Milovidova korostaa Pushkinin asemaa. ”Pushkinista käynnistyi venäläinen kirjallisuus. Hän alkoi käyttää kansankieltä ja osasi hyödyntää tunnetta. Pushkin oli etiopialaista sukua. Hänen isoisänsä oli Pietari Suuren hovissa amiraalina, joka naitettiin venäläiselle aatelistytölle. Pushkin on meille sama kuin Aleksis Kiven merkitys suomalaiselle kirjallisuudelle... Pushkin käväisi Kirjailijoiden kahvilassa Nevski Prospektilla Moika-kanavan tuntumassa ennen kohtalokasta kaksintaistelua. Nyt kahvilan ikkunapöydässä istuu häntä esittävä vahanukke, jonka pöyheä musta kiharatukka laskeutuu selkää pitkin.” Puhskin menehtyi luodista saamaan sa osumaan.

En toivo sadepäivää upean toukokuun auringolle, mutta sade ja aurinko yhdessä muodostavat ihmeellisiä ilmiöitä taivaalle. Tiesitkö? kysyy Kotiliesi n:o 9. ”Sateenkaari on auringonvaloa joka on taittunut vesipisaroista. Sateenkaaren värit ovat aina samassa järjestyksessä aallonpituuden mukaan. Sumukaari on sumussa näkyvä sateenkaaren kaltainen valoilmiö. Se on kalpean väritön tai valkoinen, sateenkaarta leveämpi ja utuisempi. Pilvikaari syntyy pilvipisaroista jotka ovat liian pieniä tippumaan sateena alas ja liian pieniä synnyttämään kunnollisen sateenkaaren. Glooria eli sumuvarjo syntyy auringonvalon sirotessa pilvessä tai sumussa. Sen voi nähdä vain auringon nousun ja laskun aikoihin.”

Sateenkaarta on pidetty siltana maan ja jumalien välillä. Ja sateenkaaren päästä on yritetty löytää kulta-aarretta. Joko-han tänä kesänä tärppää?

Tukemassa näkövammaisten kulttuuritoimintaa

Aukioloajat:
ma-pe 8-20, la 9-17
Nyt myös su 10-18

Osoite:
Talvikkitie 37, 01300 Vantaa

Puhelin:
(09) 823 5040, (09) 838 73550

Sähköposti:
tikkurilan.uusiapteekki@tikkurilanuusiapteekki.fi

Katso kuukauden tarjoukset nettisivuiltamme:
www.tikkurilanuusiapteekki.fi

HANSKIN SANAKORI

RUUDUKON RATKAISU

Vastaukset ovat tällä kertaa taiteilijoiden ja muiden kulttuuripersoonien etu- ja sukunimiä.

1. Tesleffin maalauksissa on hellenistisiä sävyjä. 5 kirjainta
2. Johan Henrik kutoi runouden verkkoja. 5
3. Varo saloa. Hän teki "oopperan." 4
4. Hei Kuuva ja Suomalainen. Ensimmäinen suosikkinne lienee Mattila. 6
5. Jaatsin ja Tarvaspään isäntä viihtyi pyörien välissä. 6
6. Kysyipä Sarasvuo Ristolta, kuka sitä Noita Nokinenää taas kirjoittikaan. 8
7. Kirjoittavathan Arto, Mauri ja Reinokin hyvin, mutta heidän finlandiapalkittu veljensä oli nero. 4
8. Pekan lyhyt kaveri tunsu maisemani. 4 + 5
9. Puistele päätäsi PPP.
10. Suonen Tykolle luvan maalata. 8
11. Etevä kuvataiteilija maalasi alttaritauluja nätisti. 5
12. Mauri, Tarmo ja Kirsi ansaitsevat kannukset. 9
13. Strindbergin maanmies linnoitti ja maala- si. 8
14. Vain hullu pitää Niskasta koomikkona. 5

RUUDUKON VOITTAJA

ONNEA VOITTAJALLE! Kevätruudukon arvonnassa voitti Kajastuksen vuosikerran **Anja Hurtamo, Helsinki**. Voit vastata kahdella tavalla: irrota täytetty ruudukko tai kirjoita paperiin keltaiselle riville muodostuva sana, lisää nimi- ja osoitetietosi ja laita vastaukseen 15.8.2018 mennessä osoitteella **Kajastus, Marjanimentie 74, 00930 HELSINKI**. Kirjoita kuoreen lisäksi sana "Kesäruudukko". Oikein vastanneiden kesken arvomme Kajastuksen vuosikerran. **HUOM!** Voit vastata myös sähköpostitse lähettämällä keltaisille riveille muodostuvat sanat ja osoitetietosi: palaute@kajastuslehti.fi

1. Ellen 2. Erko 3. Arvo 4. Karita 5. Akse-
li 6. Vuoristo 7. Erno 8. Masa Niemi 9. Pe-
telius 10. Sallinen 11. Ekman 12. Kannukse
13. Augustin 14. Mikko

OIKEAT VASTAUKSET

Oikealla Hannamari Matikaisen Crazy Bunny Mäntän kuvatai-
deviikoilta. Kajastuksen kesänäyttelykalenteri on sivulla 15.

KESÄRUUDUKKO

Vastaaja:

Osoite:

© Juha Hyvönen / RISTIKOTUUMIN

										SOH- JOJA TUTTI VAU- VALLE JOU- TEN SUURI SAARI laaja KIS- KOA										ha TAPA- NINEN pyykille TULIVUORI									
” ” SUURI JÄRVI NEIT- SYT KO- HOKKI- KASVI ROM- NEY																				KESKI- AMERI- KASTA MATE- RIAALI									
GEOR- GIASSA LUON- TO- TYYP- PEJÄ x2 										LAM- PIEN KERA										HOTKIA 									
KUMOTTU 										RASVAA 																			
Käh! TRAT- TA 										LOISIA 										tili- 									
Käh! KOR- KEA EROON										TAI- MELLE 										VÄKE- VÄÄ 									
aa 										kala SYÖ- TAVIÄ										YHDISTE 									
YTI- ME- KÄS 										Taakse poistut! 										ieli 									
KII- KARI- TULI- SIJA 										SIIVEKÄS 										MU- KA- VA 									
PUHI- NAT 2x KÄRT- TYINEN VAPINA										AIEMPI KURKUN PAIKKA										LÖY- SÄÄ									
YOSHIKO LAU- LAJA										SALMA EI KIILLÄ										AI- NAI- SES- TI									
EIN- STEIN TULLA KOKKA- REI- SEKSI 										OM- TUINEN aate										KO- RUS- SAKIN									
ROK- KIA										TUMMA- PIN- TAISIA										”8”									
SIBE- LIUS										a																			
KANA- DAS- SA																													

Näkövammaisten kulttuuritoiminnan hyväksi

ABC

A ja T Myyry
Suorannantie 14 Lehmo
p.0400-274962

AT-Artic Oy
Karjalahdenkatu 28 Kemi
p.0400-972885

Autoilija Rajala Seppo
Väinönpolku 7 Siikainen
p.0400-864517

**Autokorjaamo
A.Koski Oy**
Helsingintie 911 Lempäälä
p.0400-573794

Byggtjänst Enlund Ab Oy
Österhankmovägen 178
Västerhankmo
p.0500-865622

EFG

EBM Logistiikka Oy
Riihimäki p.050-4345015
www.nfmetals.fi

Ekström Catering
Siuntio p.0400-470949
www.ekstromcatering.fi

Finnspace Oy
Perkkoonkatu 33 T:re
p.0400-620240

HIJ

Helsingin Kivitekniikka Oy
Tuulikintie 28 B Vantaa
p.0400-423900

Hinaus Raasepori
Ekenäs p.0400-665415
www.hinausraasepori.fi

Invataksi Riitta Ylitalo
H:linna p.0400-481090

**Jaalan Näkötornit /
Timo Soimakallio**
Jaala p.040-5667061 www.
jaalannakotorini.net

**Jokipiin Auto-
ja Laittehuolto**
Tokeritie 36 Jokipii
p.0500-561739

JR Nuohous Tmi
Hulluksentie 3 B7 Masala
p.0400-152182

JT-Export Oy Ltd
Leijukuja 13 Varkaus
p.0400-673285

K

Kalvola Forest
Vehnätie 7 Akaa
p.050-9192969

Karstaamo Purhonen
Kotkankatu 3 C L 6 H:ki
p.09-6948040

**Keskisen Keräys ja
Kuljetus Oy**
Olkinuorantie 1 Siivikkala
p.0400-632296

Kaihdinpiste-Helsinki
www.salekaihtimet.fi

Kesärannan Lomamajat Ky
Äitsaari p.050-5818940
www.kesaranta.com

Kiantti Oy Hirsilä
p.050-5386335
www.kiantti.fi

K-Market Muurola
Totontie 1 Muurola p.040-
8211005

**Kominik /
Nuohoojamestari Jari**
Takanen Teijontie 66 Teijo
p.0400-535465

Konehuolto A.Uotila Tmi
Urheilutie 34 Somero
p.0400-534066

Konehuolto A.Uotila Tmi
Urheilutie 34 Somero
p.0400-534066

Konetyö Metsä Ky
Riste p.040-7756593 www.
konetyo-metsa-ky0.
webnode.fi

**Koneurakointi
Jukka Hurri Tmi**
Laidunmaankatu 2 Huitti-
nen p.0400-336599

Koneurakointi Kempas
Nivankankaantie 11 B
Liperi p.0400-182318

Koneurakointi S. Erkkonen
Pojanluoma p.040-4164442
www.koneurakointierkkonen.fi

Konsultointi Reijo Turunen
Turulantie 2 Katajaranta
p.0400-171140

Korjaamopalvelut Sevenius
Niittäjantie 1 T:re
p.045-6067244

Kouvolan Megasähkö Oy
Sauvakuja 2 Kouvola
p.0400-151079

Kuljetus GF-Trans Oy Ab
Siuntio p.0400-441910
www.gftrans.fi

Kuljetus Ilonen Ky
Rukkikuja 3 Nurmo p.040-
5775157

**Kuljetus ja Muuttopalvelu
Orava Oy**
Salo p.0400-120786
www.kuljetusorava.fi

Kuljetus Risto Putkinen
Joensuu
p.0400-372337

Kuljetus Simo Iitti
Kulmatie 10 Hartola p.040-
7286849

**Kuljetusliike Laine
Juha ja Jouko Ky**
Kynnäröntie 69 Kynnärö
p.040-5740830

**Kuljetusliike
Olavi Pietinen Tmi**
Alvar Aallontie 7
Säynätsalo
p.0400-643405

**Kuljetusliike
V.Mönkkönen Oy**
H:ki p.09-56327
www.kuljetusliikemonkkonen.fi

Kuomiokoski Oy
Pohjallistie 1
Kuomiokoski
p.015-4151100

L

Laajasalon Lasi Oy
Pyymosantie 5 Vantaa
p.09-3744100

Näkövammaisten kulttuuritoiminnan hyväksi

Laitehuolto Ilpo Schroderus Ky Kemintie 1569 Hirvas p.0400-683531		Lehmon Taksipalvelu Hannu Virta Kontiolahti p.050-4956627	Löydön Kartano Oy Löydönkartanon tie 151 Ristiina p.0400-325440
LR Palvelu Oy Kuivasjärventie 145 Kontio p.040-5817435		Maanrakennusliike Kari Nyysti Uusi-Nopontie 99 Hyvinkää p.0400-456283	Maansiirto K.T. Hiltunen Tmi Parrukuja 4 Vantaa p.040-5340121
Marjut Louhula Oy Jousitie 11 E 12 Vantaa p.0400-462944, 09-3473133	Martikainen Mika Tmi Sienikatu 4 Kerava p.0440-658174	Matikaisen Lomaparatiisi Paratiisintie 231 Oulainen p.0400-693245	Matikaisen Lomaparatiisi Paratiisintie 231 Oulainen p.0400-693245
Matti Lehtola Oy Halkosaari p.050-5537655 www.mattilehtola.fi Remonttipalvelut	Metallityö J. Annala Oy Rapin- korventie 15 Nokia p.010-8324300	Metsäkoneurakointi Lassi Heikkilä Nästintanhua 16 Laitila p.0400-730381	Metsäurakointi Matti Jääskeläinen Matkontie 204 B Kerimäki p.0500-172508
Motelli Myllymaja Oy Ylämyllyntie 79 D Ylämylly p.0400-672289, 040-1739835	MP-Control Vantaa p.050-4967555 www.mp-control.fi	MR-Steel Oy Rautakatu 3 Peräseinäjoki p.0500-667551	Mäntsälän Hautauspalvelu Oy Vanha Porvoontie 4 Mäntsälä p.0400-491476
	Ompelija Miettinen Leena Ahopellonkatu 4 Imatra p.050-5207515	Oriveden Myymälä Kärryhuolto Ky Petsamontie 651 Längelmäki p.040-5346355	Pakoputki Center H:ki p.09-7592802 www.pakoputkicenter.fi
www.perkkaanhuolto.fi	PM Kiinteistöhuolto Muuralantie 618 Isokyrö p.044-5422278	Porin Puutuote Oy Pori p.0400-597529 www.porinpuutuote.fi	Proppa Oy Uudenmaankatu 5-9 Hyvinkää p.040-5787161
Pub Niska Kristiinankatu 1 Turku p.040-5060605	Putkiset Oy Kerava p.020-7689723 www.putkiset.fi	Rakennuspalvelu Tapio Niemelä Leinikkitie 3 Korpilahti p.0400-385363	Rakennussaneeraus Tmi Reino Setälä Resiinakuja 1 Kuusankoski p.040-5440375
Rakennustoimisto Nousiainen Oy Kerava p.0400-785742 www.raktsto-nousiainen.fi	Rakennustyö Jani Lähteenmäki Myllytie 14 Peipohja p.044-2913652	Rakiratamo Oy Ratamotie 52 Oulu p.0400-681423	Raseborgs Häst och Trä Räfnäsvägen 26 Tammisaari p.050-5177993
Rautalaaki Oy Ylöjärvi p.0400-623619 www.rautalaaki.fi	Risto Vahekoski Tmi Kellaritie 1 Kylmäkoski p.040-5662501	RR Site Service Oy Eurajoki p.0400-228417 www.rrss.fi	
Salosen Saha Ky Järvelä p.03-7651240 www.salosensaha.fi	Siivouspalvelu G.Haili Nurmijärvi p.040-5892271 www.siivouspalvelughaili.fi	Sistonen LKV Väinöväinontie 2 Korja p.040-5650557	Sivapo Oy Vehmaistentie 1169 Renko p.040-5007650
Sodankylän Siivouspalvelu Tmi Lompolontie 1 Sodankylä p.0400-928057	SPTR-Asennus Oy Könnintie 31 Ylistaro as. p.0500-664446	Sähkölaitehuolto Juha Laukkanen Koulukatu 34 Haapajärvi p.0400-384880	Sähköurakointi Mika Myllyniemi Kustaalantie 29 Vaasa p.040-5912946
	Taimi Viidakko Oy Ylimmäisentie 10 Renko p.050-5255810	Takojapaja Antti Liakka Brunilankatu 3 Kotka p.050-5957097	Taksi Juhani Palomäki Luopa p.0400-261143

Näkövammaisten kulttuuritoiminnan hyväksi

Taksipalvelu Mertanen
Kaavintie 107 Hukkala
p.0400-372396

**Talohuolto
K. Tahvanainen**
Melatie 11 10 Joensuu
p.040-7290066

Taxi Lenita Lindholm
Tammisaari
p.0400-310580

TeeKoo-Auto Tampere
p.040-7084636
www.teekooauto.fi

THP-Laskentavisio Oy
H:ki p.09-8512149
www.thp-laskentavisio.fi

Tilimedia Seppo Jyläs
Jaalanpolku 7 E Järvenpää
p.0400-919873

Timo Pitkäranta
Kuninkaantie 75
Merikarvia
p.0400-292864

Tmi Ari Jortikka
Härkätie 1 Köyliö
p.0400-225250

Tmi Esko Haiko
Moreenitie 21 Kerava
p.040-5004015

**Tmi Hitsauspalvelu
J.Mäkelä**
Tuhistonmäentie 46
Ilmajoki p.0400-614705

Tmi Mika Seppälä
H:ki p.0400-517262

Tmi Mika Siivonen
Ihoden Kylätie 36 Ihode
p.040-8675410

TR-Kaluste Oy
Vantaa p.040-9313851,
050-5636175
www.tr-kaluste.fi

Tuija Ukonmäki Oy LKV
Isännöintipalvelut Tuusula
p.040-5195330 www.
lkvtuijaukonmaki.fi

UV

Urakointi J.Ylihärsilä
Koskelantie 116 Laihia
p.040-7780017

Vallikallion Laatoitus Oy
Hippiäisentie 2 C 5 Espoo
p.0400-818605

**Varsinais-Suomen
Teletekniikka Ky**
Saarnitie 1 Masku
p.0400-522463

**Vesirakennus
J.Veppeling Ky**
Malmsintie 38 B
Siltakylä p.044-5109524

Viinikan Kone Oy
Ähtäri p.0400-616324
www.viinikankone.fi

Hyvää kesää kaikille!

Kuvassa on Antti Hakkaraisen työ Vain hetken kaikki on näin Taidekeskus Salmelan näyttelystä. Kajastuksen kesänäyttelyopas on sivulla 15.

Mauri & Mustis

NÄKÖVAMMAISILLE ON NYKYÄÄN TARJOLLA MONIA PUHELINSOVELLUKSIA.

IHAN KIVOJA VARMAAN, MUTTA ÄLYPUHELIN ON HANKALA KÄYTTÄÄ.

TÄLLÄ SOVELLUKSELLA VOI OTTAA VIDEO-YHTEYDEN VAPAAEHTOISIIN, JOTKA VOIVAT AUTTAA TILANTEISSA JOISSA TARVITSISI NÄKÖKYKYÄ.

NÄKEVÄLTÄ AVUSTAJALTA VOI KYSYÄ VAIKKA ONKO MAITOPURKIN PÄIVÄYS MENNYT OHI, MIINKÄ VÄRINEN VAATE ON, TAI MUUTA SELLAISTA.

ONNEKSI MINULLA ON ÄLYKÄS OPAS-KOIRA, JOKA PYSTYÄ AUTTAMAAN TUOLLAISISSA ASIOISSA.

LATAAN TÄMÄN SILTI PUHELIMEESI VARMUUDEN VUOKSI.

MYÖHEMMIN.

OSAATKO SANOA MITÄ TÄMÄ PIIRROS ESITTÄÄ?

NIINKÖ? MAHTAVAA, PALJON KIITOKSIA!

MUSTIS, IHAN OIKEASTI! ENÄÄ ET SITTEN KÄYTÄ SITÄ SOVELLUSTA SANARISTIKON TÄYTTÄMISEEN!

MUTTA TÄSSÄ VOI VOITTA PALKINTOJA.

**VUODEN ÄÄNINÄYTTELIJÄ
MINTTU MUSTAKALLIO**